

॥ जैनीय-वैराग्यशतकं आपान्तर सहितं ॥

॥ प्रारम्भः ॥

॥ वैराग्यशतकं ज्ञापान्तर सहितम् ॥

टिप्पण तथा ज्ञापान्तर करनार.

(स्वर्गस्य) शास्त्री रामचन्द्र दीनानाथ.

उपाधी प्रसिद्ध करनार,

मेसर्स मगनखाल एन्ड कुं.

व्यवस्थापक.

शास्त्री लक्ष्मीनारायण रामचन्द्र.

किं किमत दोढ रूपयो गो.

(आवृत्ति ४ थी)

अभदावादमां.

“ राजनगर प्रिन्टींग प्रेसमा ” शा मगनलाल हठीसंगे ठाणुं.

सर्वत १९६६—सने १९१०

या ग्रन्थना सदैव लुक, सने १९६७ नो २५ मा आवट ममाणे रजिष्टर
करावी मसिद्धकर्ण पुरेये स्वार्थीन राण्याडे

નાપાન્તરકર્તાની પ્રસ્તાવના.

આ સર્વ ગ્રંથનો અત્રિપ્રાય ગ્રંથકારે પોતેજ, પહેલી ગાથાના પેઢલાજ પદમાં જણાવ્યો છે કે, “સંસારમિ અસારે” આ સર્વ સંસાર અસારજ છે અર્થાત્ સાર વસ્તુની અપેક્ષાએજ અસાર કહ્યો છે માટે સાર વસ્તુ તે શી છે? ને અસાર વસ્તુ તે શી છે? એ બુદ્ધિમાન્ પુરુષે તો અવશ્ય જાણવું જોઈયે. તે સંવંધી યોના મા જાણવા યોગ્ય તો, એટલુંજ છે કે, જે આત્મગુણને વિષે વર્તેવું, તેજ સાર છે. અને જે પુજ્જલિક જાવ તેમા વર્તેવું, તે અસાર છે. અને આ? આવા ગ્રંથમાં પણ એજ વાતનો વિસ્તાર વારંવાર જણાવ્યો છે.

વલી આ ગ્રંથમા પ્રથમ અસાર એવું સંસારનું વિશેષણ જે મૂક્યું છે, તે વર્ણ ન કરવા યોગ્ય એવા વૈરાગ્ય રૂપ વૃદ્ધનું વીજ છે. અર્થાત્ સંકેપમાં આવા ગ્રંથ નો અત્રિપ્રાય, એકજ પદમા જણાવ્યો છે. હવે અસાર શબ્દનો લેશ માત્ર અર્થ દેવાની એ ટીપ. જેને વિષે સાર નથી, તે અસાર કહીયે. આ સસારમાં કલ્પના

કરીને માની લીધેલી સારી સારી વસ્તુ શી છે ? પ્રથમ પોતાનો દેહ, સ્ત્રી, પુત્ર, પરિવારોદિક સઘલુ તતે પણ, જો સ્ત્રી આદિકના શરીરમાં આત્મા ન હોય તો તે સર્વે વસ્તુ અસાર થઈ પડે, માટે આત્મા છે એજ સાર છે. કારણ કે, અનુજ્ઞાન, અનુદર્શન, અનુચિત્યાવાધ સુલ્લ પણ, એજ આત્મામાં રહેલું છે અને તે આત્માને લીધે બીજા સર્વે અસાર પદાર્થો પણ સારા લાગે છે. એટલે સ્ત્રીઆદિકના દેહમાથી આત્મા જતો રહે તો તેજ સ્ત્રીઆદિક પદાર્થ, ઘણું પ્રિય હોય પણ તેનું આલિંગનાદિક કરી શકાતું નથી. વલ્લી જેમ જેમ સૂર્યની સમીપે જઈએ, તેમ તેમ વધારે વધારે પ્રકાશ જણાય. વલ્લી જેમ જેમ ચંદ્રમાની સમીપે જઈએ, તેમ તેમ વધારે શીતલતા જણાય. તેમ, જેમ જેમ આત્મગુણની સમીપે જતા જઈએ, તેમ તેમ વધારે સુખશાંતિ જણાય અને જેમ જેમ તેથી (આત્મગુણથી) ઘેટું થાય, એટલે પરન્નાવમા પેસાય, તેમ તેમ વધારે અશાંતિ થાય, માટે આત્મ ગુણ તો અવશ્ય પ્રકટ કરવા જોઈએ. એટલે જેમ જેમ સાર વસ્તુ જણાતો જાય, તેમ તેમ અસાર ઉપરથી સહેજેજ પ્રીતિ ઉતરતી જાય.

જેમ કે, કોઈની પાસે કોની હોય, ને તેને પૈસો મળ્યો, ત્યારે તેને કોની ઠાંકવી
 તે કાઢ કઠણ નથી. તેમજ રૂપિયો મલે, ત્યારે પૈસો ઠાંકવો કઠણ નથી તેમજ
 સોના મહોર મલે, ત્યારે રૂપિયો ઠાંકવો કઠણ નથી તેમજ રત્ન મલે, ત્યારે સોના
 મહોર ઠાંકવી કઠણ નથી તેમજ પાર્શ્વમણિ મલે, ત્યારે રત્ન ઠાંકવું કઠણ નથી.
 તેમજ ચિતામણિ રત્ન મલે, ત્યારે તે પૂર્વે કહેલું સઘળું ધન મૂકવું કાંઈ કઠણ નથી.
 માટે ચિતામણિ રત્ન સમાન તો આત્મગુણ છે તે આત્મગુણ પ્રકટ કરવાને મા
 ટેજ સર્વ ક્રિયા અનુષ્ઠાન કરવા પડે છે તે પણ આત્મ જ્ઞાન પૂર્વક વિધિ સહિત
 કરે, ત્યારેજ આત્મગુણ પ્રકટ થાય છે તે આત્મગુણોનો અત કોઈથી કહી શ-
 કાય તેમ નથી. જેમ કે, આકાશનો અંત કોઈ પક્ષીથી પામી શકાતો નથી
 જેમ જે પક્ષી, પોતાની પાલના વલવલે જેટલા આકાશમા ઊભી શકે છે, તે
 પક્ષી, આ આટલુજ આકાશ છે, એમ સમજે છે જેમ મગતરુ, ચરકલુ, સમલી,
 અનલ પક્ષી, અષ્ટાપદનામા પક્ષી અને ગરુડ પક્ષી એ સર્વે પાંચવાલા છે, તેને
 પોતે પોતાની પાલના વલ પ્રમાણે આકાશમા ગમન કરી શકે છે, પરંતુ તે સ

र्वीने पण आकाश अपारने अपार रहे ठे तेम आत्माना ज्ञानादिक गुणो अ
 पार साररूप ठे, तेथी जलतो या सधलो ससार असाररूप ठे अर्थात् अनेक
 प्रकारना आधि तथा व्याधि तथा उपाधि तेणे करीने आत्मगुण प्रकट कर
 वानो उद्यम विलकुल करी शकतो नथी ने कदापि करे ठे, तो देहने पोतानु
 रूप मानीने करे ठे, एटले मनाव्वा पूजावादिकनी खालचे करे ठे माटे ते आ
 त्मगुण शी रीते प्रगट थाय ? परतु ते आत्मगुणो तो, क्यारे प्रकट थाय ? के,
 ज्यारे आ ससारने विषे देहादिक सर्व पदार्थने असाररूप जाणे त्यारेज आ
 त्मगुण प्रकट थाय ठे अर्थात् वैराग्य पाम्या विना आत्मगुण प्रकट थायज
 नहं। माटे मोक्ष मार्गमा चालनार पुरुषने तो, वैराग्य पगने ठेकाणे ठे, ज्ञान
 दृढपने ठेकाणे ठे, अने धर्म माथाने ठेकाणे ठे तो पण एक बीजाने परस्पर
 सवध रहेलो ठे एटले मोक्षमा जनार पुरुषने पूर्वोक्त त्रण पदार्थोनु सपूर्ण
 बल जोडए परतु तेमा मोक्षमार्गे चालनारने प्रथम पगनु बल वरोत्रर जोडए,
 केमके, पगविना चाली शकतु नथी एटलाजमाटे वैराग्यनु बल दृढ जोडए,

ते वैराग्यने जायत करनार एवो आ वैराग्यशक्त नामनो ग्रंथ कोइ पूर्वधर
पुरुषे पूर्वमाथी उधरो ठे, तेने गूजराती जापान्तर सहित करी प्रगट कर्यो ठे.

लि. शास्त्री रामचन्द्र दीनानाथ.

जापान्तरकर्ता.

व्यवस्थापकनी विज्ञापना.

आ “वैराग्यशक्त” नामनो ग्रंथ अति उपयोगी थइ लोकमां प्रशसनिय
थइ पन्नाथी तेमज उत्साहीजनो तथा नितीवान पुरुषोनी वारंवार माग-
णीनु थवाथी चोथी आवृत्ति करवा अमारे जरूर पनी ठे. जविष्यमां तेनी
आशा राखु ठुं के आ ग्रंथनी प्रसिद्धी हजी पण सर्वे नितीवान पुरुषोमां
नहीं थइ होय तेवा स्थळे जरूर जरूर थशे, ने कदीपण तेने हाथमाथी मु-
कवानु मन थशे नहीं. एटलुज नहीं पण ते ग्रंथनी अंदर जे जे विषयो दर्शा
व्या ठे ते खरेखर मुमुक्षुए अवश्य एक पाठनी माफक तेमज नित्यकर्मनी मा

फक हमेशां पठन करवायोग्य ठे, माटे ते प्रमाणे तेनु अवश्य पोताना लक्षमा
 लेशेज ने आ ग्रथनो जेम विस्तार थाय तेम करशे हमेशा दरेक नितीवान
 पुरुषोने तो “आत्मगुण” केवी रीते प्रगट थाय ठे ते जाणवा अपेक्षाज रहे
 ठे, ने आत्मगुण जाण्वा विना मोक्ष प्राप्त, थतो नथी ते पण सिद्ध ठे
 आ ग्रथमां घणा दृष्टात सिद्धातो ठे, ने मोक्षपदवीने आ सांसारिक पुरुषोथी
 कीया कीया साधनोए करी पमाय ठे ते दर्शनेल ठे रगरागी पुरुषो एरु कण
 क्षणवार दीवसमा आ ग्रथनु पठन करशे तोपण ते सर्वे आधीव्याधीयी बुटी
 केवल्यपदनो रस्तो देखशे ने पोताना मनुष्यदेह ने धर्मनु सार्थक करशे
 एज विज्ञापना

खी

शास्त्री लक्ष्मीनारायण रामचंद्र दीनानाथ.

मालेक श्री दीनकर प्रेस

तथा मेनेजर मेसर्स मगनलाल एन्ड कुं.

जुमिका.

स्वर्गस्थ शास्त्रीजी रामचंद्र दीनानाथे आ ग्रंथनुं जाधांतर तथा टीप्पण करेल ठे. तेउने मागधी जायानो घणो शोख हुतो ने पोतानी वाढ्यावस्थामां एक माहारमा योगी पुरुषोना समागममा रही तथा पोताना स्वर्गस्थ पीता श्री दीनानाथ शास्त्रीनी पासे रही विद्या ग्रहण करी काशी जेवा नामांकित स्थळे रही सपूर्ण माहीती मेळवी मागधीनां ठ व्याकरणनो अध्ययस करी सस्कृतनी माहीती मेळवी हुती. मुवाइ सरकारमां तेमनुं नाम प्रसिद्ध ठे, कारण के तेउ जुना तानुपत्रना पुस्तकना शोधन पर हुता, ने गवरमेन्टनां पुस्तकोनो वार्षिक रीपोर्ट महेरवान डा. बुल्हर, डा कीलहोर्न, डा. पी. पीटरसन तथा डा जंगारकर साहेबो पासे रही बहार पावता हुता. जैनमार्गना घणा नामांकित सवेगी साधुन, श्रीपूज्यो तथा अन्य पुरुषो अध्ययस करता हुता. जैनीय महाराज श्री शांतीसागरजीए तो मूळश्रीज विद्याध्ययस कर्यो हुतो, ने धर्मवीडु आदिक ग्रंथ प्रसिद्ध कराव्या हुता. जैनमार्गनी वृद्धिकरता

તેવા શેઠીયા પ્રેમચંદ રાયચંદ તથા શેઠ, ફક્કીરજાર ત્રિ. અનેકે શેઠીયાજીની પ્રસન્નતા તેમનાપર હતી. તેમણે ઘણાક જણને પોતાના નામના મૃથો તથા વાઙ્માનોષ કરી આપ્યા છે, તથા પોતે પ્રબંધચીન્તામણી તથા તેનું જાપાંતર જેની વીજી આદૃતિ યદ્ છે, તથા રજામજરી નાટીકા મુલ માગધી તથા સંસ્કૃત, આચારપ્રદીપના વે જાગ તથા પ્રાકૃત શબ્દરૂપાવલી, આત્મનિદાપટક વિગેરે જૈની મૃથો કર્યાં છે

શાસ્ત્રીજીનો પ્રચાર શ્રી સ્વામિનારાયણ સપ્રદાયમાં હતો તેમના પીતા મા હા સમર્થ હતા, જેથી તે સપ્રદાયના તમામ શાસ્ત્ર વૈદીક મત્તાનુસારે વાખ્યા છે ને તેના જાપાતર સ્વર્ગસ્થ શાસ્ત્રીજીએ કર્યાં છે. અને તેમના મત્તના ઘણા મૃથો જાણવાયોગ્ય ને પ્રશસનિય છે જેથી તેમના રચેલા આ “દૈરાગ્યશતક” જેવા મૃથને નિતીવાન પુરુષોપ અવશ્ય ગુત્તેજન આપવું યચિત્ છે

મેમસં મગનલાલ પંન્ન કું.

॥ ॐ श्री वीतरागाय नमः ॥

॥ श्री वैराग्यशतकम् ॥

प्रणम्य परमात्मानं । बालवोधाय लिख्यते ॥

वैराग्यशतकस्यास्य । जाबा टीकानुसारिणी ॥ १ ॥

श्री पूर्वाचार्य महाराजे पूर्वमांथी उद्धार करीने वैराग्यशतक नामनो ग्रथ
रच्यो ठे अने तेनी टीका सचत् १६४७ ना वर्षमां खरतर गढीय श्री जिनचंज
सूरिना राज्यमां थय्ला श्री गुणविनय नामा आचार्ये करी ठे. तेनो प्राचार्य
खडने आ बालावबोध कख्यो ठे.

॥ आचार्याष्टुत्तम् ॥

सप्तारे असारे नास्ति सुख व्याधिबेदनाप्रचुरे
संसर्गमि अप्रसारे । नन्दि सुहं नाद्विवेअणोपनरे ॥

જાનન્ ૬હ જીવ ન કરોતિ જિનદર્શિત ધર્મ

જાણતો ૬હ જીવો । નેં કર્યો ૬ જિણદેસિય ધમ્મ ॥૨॥

અર્થ—(અસારે કેળ) સાર રહિત પંચો, અને (વાહિ કેળ) વ્યાધિ ઇટલે શ-
રીર સ્વધિ હુ સ, (વેચ્છણા કેળ) વેદના ઇટલેમન સ્વધિ હુ સ, તેણે કરીને
(પજેરે કેળ) પ્રચુર ઇટલે વહુલ અથવા જરેલો પંચો, (૬હ કેળ) યા (સસારમિ
કેળ) સસારને વિષે (સુહ કેળ) સુખ જે તે (નદિ કેળ) નથી (જાણતો કેળ) પ
પ્રકારે જાણતો પંચો (જીવો કેળ) જીવ જે તે (જિણદેસિય કેળ) જિનરાજના
પ્રરૂપેલા (ધમ્મ કેળ) ધર્મને (ન કુણ્ઠ કેળ) નથી કરતો ! ॥ ૨ ॥

ત્રાવાર્થ—અનેક પ્રકારના આધિ, વ્યાધિ, અને ઉપાધિ તેણે કરીને આ સં-
સાર જરેલો છે, ઇટલે આ અસાર સસારમા કાઠ પળ સુલ નથી પડી રીતે
આ જીવ જાણે છે, દેસે છે, અને અનુજવે છે, તોયં પળ આ મૂઢ જીવ જિન
પરમાત્માના કહેલા ધર્મને નથી કરતો !

આ પ્રથમ ગાથામા પમ કહ્યું કે, આ જીવ સંસારનુ અસારપણુ જાણે છે,

તોયે પણ શ્રી જિનપ્રણીત ધર્મને નથી કરતો; છું કહ્યું, પરંતુ ન્હાની હમ્મર-
 વાલા અને તેજ જ્વને વિષે મોક્ષ જનારા અને શ્રી વીરજગવાનની દેશના ફ-
 કત્તુ એકજ વાર સાચલવાથી દૃઢ વૈરાગ્યવાન્ થપ્લા, ઇટલુજ નહીં પણ તે
 સસારના અસારપણા સંવંધી માતા પિતા સાથે પ્રત્યુત્તર કરી ઠેવટે માતા પિ-
 તાની આજ્ઞા લેશે જેણે બાલ્યાવસ્થામાં દીકા અંગિકાર કરી, એવા શ્રી અ-
 તિમુક્તકકુમારનુ દુર્તાંત શ્રી અંતગરુદશાંગ અને જગવત્યાદિ સૂત્રને અનુસારે
 નીચે પ્રમાણે જાણવું.

કયા.

પોલાસપુર નગરને વિષે વિજય નામે રાજા, તેની શ્રી નામની પદ્મદેવી ઇટલે
 પટરાણી, તે વે જાણનો અતિમુક્તક એવે નામે પુત્ર હતો. તે પુત્ર બહુ હૃદયમે
 કરીને મહોદો થયો, અતુક્રમે કરીને ૮ વર્ષનો થયો, તે અવસરે નગરની બ-
 દાર શ્રી વીરસ્વામી સમોસથા. ઇટલે પધાલ્યા. ત્યાર પછી જ્ઞાનવંત એવા ગૌ-
 તમ ગણધર, શ્રી વીરસ્વામીને પૂઠી જિજ્ઞાસા લેવાને અર્થે નગર મધ્યે આવ્યા,

તેં અવસરે ઠોકરાનની સંગાથે રમતો પવો અતિમુક્તક કુમાર, ગૌતમસ્વામીને
 દેહીને એ પ્રકારે પૂઠતો હવો કે, “તમે કોણ ઠો? અને કેમ ફરો ઠો?” એમ
 પૂછે સતે ગૌતમસ્વામીએ કહ્યું કે, “અમે શ્રમણ ઠીએ, અને જિજ્ઞાસે અર્થે ફ
 રીએ ઠીએ.” ત્યારે કુમાર બોલ્યો “હે પૂજ્ય! આવો, હું તમને જિજ્ઞાસા અપાવું”
 એમ કહીને તે કુમાર ગૌતમસ્વામીની આગલીએ વલ્લભીને પોતાને ઘેર આવ્યો
 તે અવસરે શ્રીદેવી ઘણી ખુશી થઈ સતી જાકિયે કરીને ગૌતમસ્વામીને નમ
 સ્કાર કરીને પ્રતિષ્ઠાજતી હવી એટલે આહાર પાળી આપ્યા ત્યાર પછી અ-
 તિમુક્તક કુમાર ફરીને એ પ્રકારે પૂઠતો હવો કે, “તમે મ્યા રહો ઠો?” ત્યાર
 પછી ગૌતમસ્વામી કહેતા હવા. “હે જડ! જે હવાનમા અમારા ધર્મચાર્ય
 શ્રી ઝડ્ઝમાનસ્વામી વસે ઠે ત્યા અમે વસીએ ઠીએ” એવું કહ્યું તે અવસરે તે
 કુમાર બોલ્યો “હે સ્વામિન્! તમારો સાથે શ્રી વીરસ્વામીને વદન કરવા
 માટે હું આવું?” ત્યાર પછી ગૌતમસ્વામી કહેતા હવા, “યથાસુખં દેવાનુપ્રિય
 એટલે હું દેવતાઈને વહ્નજ! જેમ તને સુખ રૂપજે તેમ.” ત્યાર પછી ગૌતમસ્વા

मीनी साथे आवीने अतिमुक्तक कुमार जगवंतने वदन करतो हवो त्या
 पडी जगवते धर्मनो उपदेश दीधो, ते उपदेश सांजलीने प्रतिबोध पाम्यो
 एवो अतिमुक्तक कुमार, दीक्षा ग्रहण करवाने इच्छतो सतो माता पितानी
 अनुज्ञा लेवाने अर्थ, घर आवीने माता पिताने आ प्रकारे कहेतो हवो. "हे
 अब ! हे तात ! में आज श्री वीरस्वामीजीनी पासे धर्म साजद्यों ते धर्म मने
 रुच्यो पटले ते धर्म करवानो मने अजिलाप थयो ठे." ते अवसरे ते माता
 पिता कहेता हवा "हे पुत्र ! तु धन्य बु, तुं कृतपुण्य बु, तु कृतार्थ बुं पटले
 तने धन्य ठे अने कखु ठे पुण्य ते जेणे एवो तुं थयो, अने कयों ठे अर्थ नाम
 प्रयोजन ते जेणें - एवो तु थयो. जे कारण माटे ते वीरस्वामीजीनी समीपे
 धर्म सांजल्यो, अने वली ते धर्म तने रुच्यो, ते कारण माटे." त्यापडी ते
 कुमार फरीने ए प्रकारे कहेतो हवो "हे अब ! हे तात ! हुं ते धर्म सांजत-
 वादिके करोने संसारना जये करीने उद्दिष्ट पटले उपरांग मनवालो एवो अने
 जन्म मरणना जयथकी जय पामेलो एवो थयो बु, ते कारण माटे तमारी

અનુક્રાંત કરીને પટલે રજાઈ કરોને શ્રી વીરપ્રજ્ઞાની સમીપે પ્રવ્રજ્યા પ્રદશ
 કરવાને ઇચ્છુ છે ” એવું કહ્યું ત્યારપછી તે કુમારની માતા અનિષ્ટ કહેતા વદ્ધજ
 નહીં એવું, અને એકાતપણે આગમતું એવું, અને અપ્રિય એવું, અને પ્રથમ કોઈ
 દહાણો ન સાતળેલું એવું, તે કુમારનું ચલન સાતળીને તત્કાલ શોકના સમૂહ
 પ્રત્યે પામી પટલે શાકાતુર થઈ અને દીન અને હતાસ એવા મને કરીને સ-
 હિત થે મુલ તે જેનું એવી થઈ સતી, મૂર્છા પામીને અગણતલને વિષે પટલે ઘ-
 રના આગણામા ધસતી સર્વ ઘર્ગોઈ કરીને પત્ની તે અવસરે દાસીનું જીવ્ર,
 સોનાનો કલશ લાવીને તે કલશના મુગથકી નીકલતું એવું શીતલ અને નિ
 મલ એવું જલ તેની ધારાનું કરીને પટલે સુગંધવાલી પાણીની ધારાનું
 ઠાટી, અને કંથો ઠે તાઢા વાયરાનો નૃપચાર તે જેને એવી કરી સતી ચેતના
 પામીને ચિલાપ કરતી થકી પુત્ર પ્રત્યે આ પ્રકારે કહેતી હતી “હે જાત ! તુ
 અમારે એકજ પુત્ર છે, અને અમને ઇષ્ટ કહેતા વદ્ધજ, અને કાંત કહેતા મનો-
 હ, અને પ્રિય કહેતા પ્રિયકારી એવો, અને આગ્રહણના કરમિયા સમાન, એ-

ટલે અમૂલ્ય રત્નતુલ્ય એવો, અને હૃદયને આનંદ નૃત્પત્ર કરનાર એવો, અને
 ઉચરાના ફૂલની પેઠે દુર્લભ એવો તુ અમારે છે પણ કારણ માટે કુણમાત્ર
 પણ તારા વિયોગને અમે સહન કરવાને સમર્થ નથી તે કારણ માટે હે જાત !
 જ્યાસુધી અમે જીવીએ ત્યાસુધી તુ ઘરમાં રહે. પઠી સુલે કરીને પ્રવજ્યા ઘ-
 હાણ કરજે એટલે દીક્ષા લેજે ” ત્યાર પછી તે કુમાર કહેતો હતો “હે અવ !
 તમારુ કહેવુ સત્ય છે પરંતુ આ મનુષ્યનો જીવ અનેક જન્મ જરા મરણ રુપ,
 તથા શરીર અને મન સંવધિ અતિશે ડુ.લ્લુ વેડવુ એટલે જોગવડુ તે રુપ ઉ-
 પડવે કરીને પરાજીવ પામેલો એવો, અને અધુવ કહેતા અશાશ્વત એવો, અને
 સધ્યા સમયના વાદલાના રંગ સરખો એવો, અને જલના પરપોટા સરખો એવો,
 અને વીજલીના સરખો ચચલ એવો, અને સમી જડુ, પત્તી જડુ, નાશ પામડુ,
 એ ઠે ધર્મ કહેતાં સ્વપ્નાવ તે જોનો એવો છે તે પ્રથમ અથવા પછી જરૂર ત્યા-
 ગવા જોગ્ય છે એટલે મૂકવોજ પમશે હવે કોણ જાણે આપણા મધ્યે કોણ પ-
 હેલુ પરલોકે જશે ? અથવા કોણ પછી જશે ? એવી સ્વર પમતી નથી તે કા

રણ માટે તમારી આજ્ઞા કરીને હમણાજ હુ દીકા લેવાને ઇચ્છું” એ રીતે કુમારે કહ્યું ત્યારપછી ફરીને માતા પિતા તે કુમારને કહેતા હતા. “હે પુત્ર ! આ તારૂ શરીર વિશેષ રૂપનાં હું, અને” લક્ષણ વ્યંજન રૂપ ગુણે કરીને સહિત હું, અને નાના પ્રકારની વ્યાધિ કરીને રહિત હું, અને સૌજાગ્યપણા કરીને સહિત હું, અને ન હાણાવા એવા, અને નિદાન કહેતા મનોહર અને કાત કહેતાં મનોહર એવા, પાંચ ઇન્દ્રિય તેમણે કરીને શોજાયમાન હું, એટલે અલ્પકિત મનોહર પાંચ ઇન્દ્રિયો કરીને રૂપ સાંજાગ્યાદિ ગુણોને અનુનર્વાને એટલે જોગવીને પરિણત વયવાલો થઈને એટલે પરિપક્વ અવસ્થાવાલો થઈને પછી પ્રવ્રજ્યા પ્રવ્રજ્યા કરે” ત્યાર પછી તે કુમાર ફરીને આ પ્રકારે કહેતો હતો “હે અંબ ! હે તાત ! જે તમે શરીરનું સ્વરૂપ કહ્યું, તે મનુષ્ય સ્વધિ શરીર, કહ્યું કહેતા નિશ્ચે હું કહ્યું સ્થાનક છે, અને નાના પ્રકારની શૈક્ષ્ણિક વ્યાધિયોને રહેવાનું ઘર હું, અને હાલના રૂપ લાકનાથી ઉત્પન્ન

પ્રપૂર્ણું પૂરું, અને નસાજાલે કરીને વિંટાણું પૂરું, અને માટીના ઝાંઝની પેઠે
 ડુર્બલ પૂરું, અને અશુચિના પુઝલોપ કરીને વ્યાસ પૂરું, અને સમી જડુ, પક્ષી
 જડુ, અને નાશ થવું એ ઢે ધર્મ નામ સ્વજાવ તે જનો એવું આ શરીર, પ્રથમ
 અથવા પઠી જરૂર ત્યાગવા જોગ્ય થશે. એ કારણ માટે આવા શરીરમાં કોણ
 બુદ્ધિવંત પુરુષ રીઝ પામે? એટલે જે બુદ્ધિશાલી પુરુષ હોય, તે તેવા શરીરમાં
 રંજિત નજ થાય. એ રીતે કુમારે કહ્યું. ત્યાર પઠી કુમારના માતા પિતા ફરીને
 કહેતાં હતાં. “હે પુત્ર ! આ તહારા ચાપવાદાર્થી આવેલું એવું વિસ્તારવંત ધન,
 કનક, રત્ન, મણિ, મોતી, શંભ પ્રવાલા આદિ પોતાને વશ્ય પૂરું પ્રધાન દ્રવ્ય
 ઢે જે દ્રવ્ય સાત પેઠી સૂધી, અતિશે દીનાદિકને એટલે ગરિબ લોકોને આ-
 પવા માન્યું અને પોતે જોગવવા માન્યું હોય તોપણ કય ન થાય, એટલે સૂટી ન
 જાય એવું ઢે. તે કારણ માટે એ પ્રકારનું આ દ્રવ્ય તે પ્રત્યે પોતાનો ખુશી પ્રમાણે
 રૂને પ્રકારે જોગવીને, પોતાને સદૃશ રૂપ લાવણ્યાદિ ગુણોપ કરીને શોજાયમાન
 પવી અને પોતાના મનની રુચિ પ્રમાણે ચાલનારી પવી ઘણી રાજકન્યાનુ પરણી

ને તેમની સાથે આશ્ચર્યકારી પૃથ્વી સંસાર સર્વધિચોગમુલ્ય ચોગવીને પૃથ્વી દી
ક્ષા લેજ્યો " ત્યાર પૃથ્વી કુમાર કહેતો હવો "હે શ્રવ ! હે તાત ! તમે જે દ્રવ્ય
દિકતુ સ્વરૂપ કહ્યું તેનું પૃથ્વી રીતે જાણતું કે, તે દ્રવ્ય, સહુ કહેતા નિશ્ચે શ્રમિ,
જલ, ચાર, રાજા, દાયાદ કહેતા ગોત્રીલોકો એ આદિક વળા લોકોને સાધારણ
હે, એટલે ઘણા લોકોને વચ્ચે છે, પણ દ્રવ્ય કાંઈ એક જાણતો પાસે રહેતું નથી,
અને અધુવ કહેતાં અશાશ્વતુ છે એટલે તે દ્રવ્ય કાંઈ નિરતર રહેતું નથી અને
પ્રથમ અથવા પૃથ્વી જરૂર ત્યાગવા યોગ્ય થશે, એટલે મૂઠવું જ પડશે તથા મ
નુલ્ય સર્વધિ નામનોગ પણ અશુચિ એટલે અપવિત્ર પૃથ્વી, અને અશાશ્વત પૃથ્વી,
અને વાત, પિત્ત, કફ, શુક્ર કહેતાં વીર્ય અને શોણિત કહેતાં રુધિર એટલા
ઉત્તો છે આશ્રય તે જેમને પૃથ્વી, એટલે વાત, પિત્ત, કફ, શુક્ર, શોણિતમય પૃથ્વી,
અને અમનોહ કહેતા અસુંદર પૃથ્વી, અને વિરૂપ કહેતાં માગા મૂત્ર અને પુ-
રીય કહેતા વિષ્ટા તેણે કરીને નરેલા પૃથ્વી, અને ડુર્ગંધ પૃથ્વી છે ઉદ્ઘાસ અને
નિશ્વાસ તે જેમના, એટલે ઉત્તોશ્રાંત અને નિચોશ્વાસ જેમનો ડુર્ગંધ છે પૃથ્વી,

અને મૂર્ખ લોકોએ અતિશે કરીને સેવેલા એવા, અને નિરતર સાધુજનને નિ-
 દવા જોગ્ય એવા, અને ઉત્કૃષ્ટ જાગે અનત સસારના વધારનાર એવા, અને ક-
 નવાં ફલ રૂપ છે વિપાક તે જેમનો, એટલે અંતે દુર્ગતિના ફલને આપનાર એવા
 કામજોગ છે. હા, કામજોગ, કહેવે કરીને તેના આધારચૂંત એટલે તેમને રહે-
 વાનુ સ્થાનક એવા સ્ત્રી પુરુષનાં શરીર જાળવા, તે શરીર પૂર્વે કહેલા વેશેષણો
 એ કરીને સહિત છે, એજ કારણ માટે તેમને અર્થે એટલે તે કામજોગને અર્થ
 કોણ પુરુષ પોતાના જીવિતને નિષ્ફલ કરે? એટલે જે માણ્યો પુરુષ હોય તે ન જ
 કરે.” આ રીતે કુમારે ઉત્તર આપ્યો ત્યાર પછી તે કુમારના માતા પિતા, એ
 પ્રકારે વિચરે અનુકૂલ એવા વધુ વચનોએ કરીને તે કુમારને લોજાવવાને આ
 સમર્થ થયાં પછી વિચરે પ્રતિકૂલ એવાં, અને સંજમનાં જયને દેવાનનાર
 એવાં વચનોએ કરીને આ પ્રકારે કહેતા હતા “હે પુત્ર! નૈમિથ્ય પ્રવચન કહેતાં
 વીતરાગનું કહેલું એવું સિદ્ધાંત અથવા શાસન તે સત્ય છે કહેતાં સાંચુ છે,
 અને અનુત્તર કહેતાં પ્રધાન છે. અને શુરુ કહેતાં દોષ રહિત છે અને શબ્દક-

ને તેમની સાથે આશ્ચર્યકારી પૃથ્વી સસાર સર્વધિ જોગસુખ જોગવીને પઠી દી
 હાં લેજ્યો ” ત્યાર પઠી કુમાર કહેતો હવો “હે અગ્નિ ! હે તાત ! તમે જે દ્રવ્ય
 દિકતુ સ્વરૂપ કહ્યું તેનું પૃથ્વી રીતે જાણવું કે, તે દ્રવ્ય, સ્વદુ કહેતા નિશ્ચે અગ્નિ,
 જલ, વાયુ, રાજા, દાયાદ કહેતા ગોત્રીલોકો એ આદિ કથણા લોકોને સાધારણ
 છે, પૃથ્વી ઘણા લોકોને વશ છે, પણ દ્રવ્ય કાંઈ એક જાણની પાસે રહેતું નથી,
 અને અગ્નિ કહેતાં અશાશ્વતુ છે પૃથ્વી તે દ્રવ્ય કાંઈ નિરતર રહેતું નથી અને
 પ્રથમ અથવા પઠી જરૂર ત્યાગના યોગ્ય થશે, પૃથ્વી મૂકવું જ પમશે તથા મ
 નુષ્પ સંનધિ કામજોગ પણ અશુભિ પૃથ્વી અપવિત્ર પૃથ્વી, અને અશાશ્વત પૃથ્વી,
 અને વાત, પિત્ત, કફ, શુક્ર કહેતા વીર્ય અને શોષિત કહેતા રુધિર પૃથ્વી
 ઉત્તો છે આશ્રય તે જેમને પૃથ્વી, પૃથ્વી વાત, પિત્ત, કફ, શુક્ર, શોષિતમય પૃથ્વી,
 અને અમનોદ્ધ કહેતા અસુંદર પૃથ્વી, અને નિરૂપ કહેતાં માતા મૃત્ર અને પુ
 રીપ કહેતા વિષા તેણે કરીને વરેલા પૃથ્વી, અને ડુગંધ પૃથ્વી છે હનુસ અને
 નિશ્વાસ તે જેમના, પૃથ્વી ઉચોશ્વાસ અને નિચોશ્વાસ જેમનો ડુગંધ તે પૃથ્વી,

દવા જોગ્ય પવા, અને ઉત્કૃષ્ટ જાગે અને સંસારના વધારનાર પવા, અને ક-
 રવા ફલ રૂપ છે વિયાક તે જેમનો, પટલે અતે દુર્ગતિના ફલને આપનાર પવા
 કામજોગ છે દ્વહા કામજોગ કહેવે કરીને તેના આધારપૂત પટલે તેમને રહે-
 વાનુ સ્થાનક પવા સ્ત્રી પુરુષનાં શરીર જાણવા. તે શરીર પૂરું કહેલા વેશેષણો
 પ કરીને સહિત છે, ગજ કારણ માટે તેમને અર્થે પટને તે કામજોગને અર્થે
 કોણ પુરુષ પોતાના જીવિતને નિષ્ફલ કરે? પટલે જે માલ્યો પુરુષ હોય તે ને જ
 કરે " આ રીતે કુમારે ઉત્તર આપ્યો. ત્યાર પછી તે કુમારનાં માતા પિતા, પ
 પ્રકારે વિષયને અનુકૂલ પવા વહુ વચનો પ કરીને તે કુમારને લોજાવવાને આ
 સમર્થ થયા. પછી વિષયને પ્રતિકૂલ પર્ગા, અને સજમના જયને દેવાનનાર
 પર્ગા ગચનો પ કરીને આ પ્રકારે કહેતાં હતાં. "હે પુત્ર! નેમંથ પ્રવચન કહેતા
 વીતરાગનું, કહેલું પયું સિદ્ધાત અથવા શાસન તે સત્ય છે કહેતાં સાનુ છે,
 અને અનુત્તર કહેતાં પ્રધાન છે. અને શુદ્ધ કહેતાં વોપ રહિત છે. અને શલ્યક-

તેને કહેતા માયા શબ્દ, નિયાણ શબ્દ, અને મિથ્યાત્વ શબ્દ, એ ત્રણ શબ્દને નાશ કરનાર છે અને મુક્તિનો માર્ગ છે અને સર્વ ડુલ્હને નાશ કરનાર પણ વીતરાગનું કહેલું પ્રવચન છે તે પ્રવચનમાં ઇટલે જૈનશાસનમાં રહેલા એવાજ જીવો સિદ્ધિપદને વરે છે ઇટલે વીતરાગની આજ્ઞાના પાલનનાર એવાજ જીવો સર્વ કર્મ કરીને રહિત થાય છે પરંતુ આ પ્રવચન, લોભના ચણા ચાવવાની પેઠે અતિશે ડુલ્હર છે અને વેલુના કોલિયાની પેઠે સ્વાદે કરીને રહિત છે અને જે જુજાનું કરીને મહોટા સમુદ્ર તરવાની પેઠે ડુલ્હર છે ઇટલે ડુલ્હર તરવા જોગ્ય છે અને વહી આ પ્રવચન છે તે તીર્થ સ્નાત્તિને ઉત્તર કરવા જેવું છે, તથા દોરનાદિકે કરીને વાધેલી પર્વ મહાશિલાદિક વસ્તુ તેને હસ્તાદિકે કરીને ધારણ કરવા જેવું છે તથા અસિધારા ત્રત સેવન કરવાની પેઠે, ઇટલે જેમ સ્નાત્તિ, અતિક્રમણ કરવાને અશક્ય છે, તેમ આ મહાવ્રતનું પાલન અશક્ય છે, વહી જૈનશાસનમાં સાધુને આધાર્મિક ઔદેશિકાદિ જોગવાને ન કહ્યું. ઇટલે જૈનના જે સાધુ હોય તે પોતાને વાસ્તે કરેલું એ આ-

દિક વેતાલીશ દોષ સહિત વસ્તુ ગ્રહણ કરે નહીં. અને હે પુત્ર! તું તો સદાય
 કાલ સુખમાં ઉત્પન્ન થયેલો તું કોઈ દહાનો પણ હુલમાં રહ્યો જ નથી. એજ
 કારણ માટે તું શીત કહેતા તાઢ અને ગુણ કહેતાં ધાંમ, હુત્ર કહેતાં હુધા,
 પિપાસા કહેતાં તૃપા, દંશ કહેતા કાસ, મશક કહેતાં મગતરાં, અને નાના
 પ્રકારના રોગાદિ રૂપ, પરિપહ, ઉપસર્ગો પ્રત્યે સહન કરવાને સમર્થ નથી. તે
 કારણ માટે હમણા તને દીક્ષા લેવાને અર્થે આજ્ઞા આપવાને અમે ઇચ્છતાં નથી.
 અર્થાત્ હમણા તને આજ્ઞા નહીં આપીયે.” ત્યાર પછી કુમાર કહેતો હવો.
 “હે અંબ! હે તાત! તમે જે સંજમનો હુલ્કરતા દેલાની, તે હુલ્કરતા લેલુ ક
 હેતાં નિશ્ચે ક્લિવ પુરુષોને અને કાતર પુરુષોને ઇટલે કાયર પુરુષોને અને કુ-
 રિસત પુરુષોને અને આ લોકને વિષે પ્રતિબંધવાલા પુરુષોને ઇટલે આ લોક-
 માંજ સુલ માની વેઠેલા તેવાડને, અને પરલોકથી અવલા મુલવાલા થયેલા
 એવા લોકોને ઇટલે પરલોકના સુલના અજાણ લોકોને, અને વિષયની તૃણા
 વાલા લોકોને ઠે. ઇટલે પૂર્વે કહેલા એવા લોકોને સંજમનું હુલ્કરપણું લાગે

તે પણ જાણુ કહેતાં નિશ્ચે ધીર પુરુષને અને સસારના પ્રયંથી હૃદયે થપ્લા ઘવા પુરુષને હુલ્લ નથી. એટલે સજમ પાલવો કળ નથી, તે કારણ માટે હુ તમારી આજ્ઞા કરીને હમણાજ પ્રવજ્યા લેવાને ધ્વુ હું” ત્યાર પછી તે માતા પિતા ફરીને કહેતા હતા. “હે વાલ ! આટલો હઠ તુ ન કર તુ શું સમજે છે ?” ત્યારે અતિમુક્તક કુમાર કહેતો હવો “હે અથ ! હે તાત ! જે હું જાણું તુ તેજ નથી જાણતો, અને જે નથી જાણતો તેજ હુ જાણુ તુ” ત્યાર પછી તે માતા પિતા કહેતા હતા “હે પુત્ર ! આમ કેમ વોલે છે ?” ત્યારે તે કુમાર કહેતો હવો “હે માતા પિતા ! હુ જાણું તુ કે, જે જનમ્યો તેને જરૂર મરણુ છે પરતુ એટલું નથી જાણતો કે, તે વ્યારે મરણ ? અથવા કયા સ્થાનમા મરણ ? અથવા કેવે પ્રકારે મરણ ? અથવા કેટલે કાલે મરણ ? પ હુ નથી જાણતો તથા હુ નથી જાણતો કે, કયા કર્મોણ કરીને નરકાદિકને વિષે જીવો હુ ત્યજ થાય છે ? પણ આટલું જાણું તુ કે, પોતાના કરેલાં કર્મોણ કરીને, જીવ ન રક્ષાદિકોમા હતપદ થાય છે” એ રીતે કુમારે ઉત્તર આપ્યો ત્યાર પછી તેનાં

માતા પિતાનું તે કુમારને, સંજમને ત્રિપે સ્થિર ચિત્તવાલો જાણને મહોટા આ
 મ્બરે કરીને નિકલવાનો મહોટો ઉત્સવ કરતાં હતાં. તે અવસરે અતિમુક્તક
 કુમારે સ્નાન કહેતાં નહાવું, અને વિલેપન કહેતા શરીરે ચડનાદિકનો લેપ
 કરવો, અને વસ્ત્ર આપ્રણાદિકોષ કરીને શોનાવું તે શરીર તે જણે એવો,
 અને માતા પિતાદિક વહુ પરિવારે કરીને પરિવરેલો એવો, મહોટી શિવિકા
 માં (પાલલીમા) બેસીને નાના પ્રકારના વાજિંત્રનો શબ્દ શ્રવે સતે જ્યારે નગર
 મધ્યે થઈને નિકલતો હવો, ત્યારે ઘણા ડ્રબ્યના અર્થિ ઝટ્ટાદિ લોકો, મનોહ્ર
 વાણીએ કરીને આ પ્રકારે આશિષ દેતા હતા. કે, 'હે રાજકુમાર ! તું ધર્મે ક-
 રીને અને વલી તપે કરીને કર્મરૂપ શત્રુ પ્રત્યે જીત. વલી હે જગતને આનંદના
 કરનાર ! તહારું કલ્યાણ થાનુ વલી તું ભત્તમ કહેતા પ્રધાન એવા જ્ઞાન દર્શન
 ચારિત્રોએ કરીને ન જીતેલાં' એવાં શ્લોકો પ્રત્યે જીત અને અંગીકાર કરેલો
 એવો સાધુનો ધર્મ તે પ્રત્યે રૂપે પ્રકારે પાલ વલી તું નિર્વિઘ્નપણે કરીને સિદ્ધિ
 સ્થાનકને પામ્ય. એ પ્રકારે આશિષ-દીધી. ત્યાર પછી તે અતિમુક્તક કુમાર

એ પ્રકારે, જાચક લોકોએ સ્તવના કરવા માંગેલો પવો, અને નગરના રહેનાર
 નર નારીનું આદર સહિત જોવા માંગેલો પવો, અને જાચક લોકોને વાંઝિત
 દાન પ્રત્યે આપતો પવો, નગર થકી બહાર નિકળીને જ્યાં શ્રી વીરસ્વામીજીનું
 સમવસરણ છે, ત્યાં આવીને શિવિકા થકી હતથો એટલે પાલલીથી હેઠો
 હતયો ત્યાર પછી માતા પિતા, તે કુમારને ધ્યાગલ્ય કરીને શ્રી વીરસ્વામીજીની
 સમીપે આવીને વદનાદિ પૂર્વક એટલે વદનાદિ નમસ્કાર કરીને આ પ્રકારે
 કહેતા હતા હે સ્વામિન્ ! આ અતિમુક્તક કુમાર અમને વહાલો છે, અને આ
 મને મનોહર છે, અને એ અમારે એકજ પુત્ર છે, પરંતુ જેમ કમલ, કાદવને વિષે
 હરપત્ર થાય છે, અને વહ્ની પાણીને વિષે વૃદ્ધિ પામે છે, પણ કાદવ અને પા-
 ણીએ કરીને લેપાતુ નથી, તેમ આ અતિમુક્તક કુમાર પણ શબ્દ, રૂપ, એ તે
 લક્ષણ તે જેમનું એવા કામોને વિષે હરપત્ર થયો છે, અને ગદ્ય, રસ, અને સ્પર્શ
 એ તે લક્ષણ તે જેમનું એવા યોગોને વિષે વૃદ્ધિ પ્રત્યે પામ્યો છે, પણ તે કામ-
 યોગોને વિષે અને મિત્ર, ક્ષાતિ, સ્વંજન, સંવધિ એવા લોકોને વિષે લેપાયો,

नथी अर्थात् ममताए करीने रहित ठे वली आ कुमार संसारना जये करीने
 उच्छिन्न ग्रयो सतो एटले, विरक्त मनवाखो थयो सतो आपनी पासे ढीक्षा ले-
 वाने इहे ठे ते कारण माटे अमे आपने आ शिष्य रूप जिज्ञा प्रत्ये आपीए
 ठीए. आप पण आ शिष्यरूप जिज्ञा प्रत्ये अगीकार करो. त्यारे स्वामिए
 कह्यु, हे देवानुप्रियो ! जेम तमने सुख उपजे तेम, पण प्रतिबंध करशो नही.
 एटले ममता करशो नही त्यार पठी अतिमुक्तक कुमार जगवंतनु वचन
 साजलीने खुशी थयो सतो जगवंत प्रत्ये जण प्रदक्षिणा करीने अने न-
 मस्कार करीने उत्तर पूर्व दिशिने विपे एटले ईशान कूणमा जइने पोतानी
 मेलेज आचरण माह्य अलकार प्रत्ये मूकतो हवो. ते अवसरे माता, उज्ज्वल
 बस्त्रे करीने आचरणादिक प्रत्ये ग्रहण करीने आखो थकी आंसु मूकती थकी
 अतिमुक्तक कुमारेने ए प्रकारे कहेती हवी हे पुत्र ! पामेला एवा संजम जो
 गोने विपे तहारे प्रयत्न करवो. अने न पामेला एवा संजम जोगोने पामवाने
 अर्थ घटना एटले रचना करवी. वली प्रवज्या पालवाने विपे पोताना पुरुष

पणानो अजिमान सफल करवो, अने प्रमाद तो करवोज नही ए प्रकारे क-
हीने त्थार पठी माता पिताउ जगवत प्रत्ये नमस्कार करीने परिवार सहित
पोताने स्थानके गया त्थार पठी अतिमुक्तक कुमार, श्री वीरस्वामी समीपे
आवीने वदनादि करीने प्रवर्जित ययो त्थार पठी श्री वीरस्वामीए पण पच
महाव्रत ग्रहण कराववा पूर्वक एटले पचमहाव्रत ग्रहण करावीने क्रिया कला
पादि शीखवाने अर्थे गीतार्थ एवा स्थविर मुनियोने सुप्यो त्थार पठी प्रकृ-
तिए करीने जड्जक एयो, अने विनीत एयो, अतिमुक्तक नामे कुमार श्रमण,
एक दहानो महोटी वृष्टि पदे सते एटले घणो वरसाद पदे सते कालने विपे
पाडु अने रजोहरण लेइने वहार निकटयो त्या जलनो प्रवाह वहेतो देखीने
वाख अवस्थाना वश यकी माटीए करीने पाल वाधीने जेम नावनो घलाव-
नार नाव प्रत्ये चलावे ठे, तेम आ अतिमुक्तक साधु पात्राने, आ महारी
नाव ठे, ए प्रकारे कटपना करीने ते पाणीमा चजायतो सतो रमतो हवो ते
अवसर स्थविर मुनियो तेनी ते अतिशे अघटिन चेष्टा देखीने ते माधु प्रत्ये

હાશી કરતા હોય ને ઝૂ જેમ! એમ જગવંતુ સમીપે આવીને જગવતને એ પ્રકારે
 પૂઠતા હવા હે સ્વામિન્ ! આપનો અંતેવાસી અતિમુક્તક નામે કુમાર શ્રમણ,
 કેટલા નવોએ કરીને સિદ્ધિપદને વરશે ? ત્યારે જગવંતે કહ્યું હે આર્યો ! મહા
 હે રૂના પુરુષો ! તમે અતિમુક્તક સાધુ, એજ જવમા સિદ્ધિપદને વરશે તે કારણ માટે
 હીલના ન કરશો અને તેની ભચિત સેવા ન કરવે કરીને નિદા ન કરશો
 અને મને કરીને લોકની સમક્ષ ગર્હા ન કરશો. અને તેની અવજ્ઞા ન કરશો
 વલી હે દેવાનુપ્રિયો ! એ અતિમુક્તક સાધુને અસ્થેદે કરીને અંગીકાર કરો.
 અને અસ્થેદે કરીને તેની સહાય્ય કરો તથા જાત પાણી લાવી આપવારૂપ
 વિનયે કરીને એની વૈયાવચ્ચ કરો જે કારણ માટે આ મુનિ, જવનો અંત કર-
 નારજ છે. એટલે સસારનો ઉછેદ કરનારજ છે અને ચમ શરીરવાલો છે. એ-
 ટલે આ અને ઠેલુ શરીર છે એ રીતે તે જ્ઞાનવત એવા સ્થવિર મુનિયોને જગવતે
 કહ્યું ત્યાર પછી તે સ્થવિર મુનિયો જગવતને વદન નમસ્કાર કરીને જગવં-

तना वचनने विनय पूर्वक श्रुतीकार करीने अतिमुक्तक कुमार श्रमण प्रत्ये
 श्रुते करीने श्रुतीकार करता हवा जावत् वैयावच्च प्रत्ये करता हवा त्या
 पती अतिमुक्तक मुनि जे ते पण, ते पापस्थानने श्रावणीने नाना प्रकारनी
 तपश्चर्यादिके करीने सजम प्रत्ये सम्यक् प्रकारे आराधन करीने श्रुते अतकृत
 केवली यद्दि सिद्धि प्रत्ये जता हवा इति अतिमुक्तक मुनिनु घृतात जाणु
 इहा अतिमुक्तक कुमारने ठ वर्यनी उम्मरमा दीक्षा आपी ठे तेनु कारण के,
 नगवत पतिज दीक्षा आपनार ठे, माटे तेमा विरोध जाणवो नही

अद्य कस्ये परस्मिन् परतस्मिन्पे पुरुषा. चिन्तयति अर्थसंपत्ति

अद्य कं द्वे पर परारि । पुरिसा चिंतति अद्वसपत्ति ॥

अजलिगत इर तोयं गजत् व्यापु न पश्यति

अर्जलिगय वं तोय । गजं तेमाऽऽर्जं न पित्ति ॥ ५ ॥

अर्थ-(पुरिसा केण) पुरस्य अर्थान् मढ पुरुषो जे ते, (अद्य केण) आज (क

हों के०) काढ्य (परं के०) पहोर. एटले आवते वर्ष, (परारि के०) पराख्य एटले
 तेथी पण आद्वेय वर्ष, (आठ के०) अर्थ एटले धन तेनी, (सपत्ति के०) प्राप्ति
 तेने (चितति के०) चितवे ठे एटले विचारे ठे. अर्थात् आज मारे संपत्ति यशे,
 काढ्य म्हारे सपत्ति यशे, पहोर म्हारे संपत्ति यशे, अथवा परार यशे; एवी
 आशये करीने दिवस गमावे ठे; परंतु ते पुरुष (अजलिगय के०) अंजलिने
 विषे रहेलु एवु (तोय व के०) पाणी तेनी पेठे (गलंतं के०) गलतुं. एटले लवतुं
 एवु (आठ के०) आजुखाने (न पिछंति के०) नथी देखता ॥ ३ ॥

भावार्थ—वली ते मुठ पुरुषो मनमां एम विचारे ठे के, म्हारे आज, काढ्य,
 पहोर अथवा पराख्य, धननी धणी प्राप्ति यशे. एम विचार कखा करे ठे प-
 रंतु हाथेलिमां रहेला पाणीनी पेठे कणे नाश पामता एवा पोताना आ
 उखानो विचार नथी करता ॥ ३ ॥

यत् कलये केषव्य तत् अथ एव कुरुष्व त्वमाणाः

‘जं कक्षे कायध । त अजं चियं करेहं तुरमाणं ॥

વહુવિગ્ર

અવ

મુહૂર્ત

મા અપરાહ

મતીકાન

વહુવિગ્રધો હું મહેત્તો ! મોં અંવરણહં પમિસ્કેહ ॥૩॥

અર્થ-હે પ્રાણિયો ! (જ કે0) જે ધર્મકાર્ય (કલ્પે કે0) કાલ્ય (કાયવ કે0) કરવા યોગ્ય હોય, (ત કે0) તેને (અજ્ઞાચિય કે0) આજજ (તુરમાણા કે0) હતા વલા (કરેહ કે0) કરો કેમકે, (મુહૂર્તો કે0) મુહૂર્ત પટલે કાલ વિશેષ જે તે, (હુ કે0) નિશ્ચે (વહુવિગ્રધો કે0) ઘણા વિગ્રવાલા છે માટે જે ધર્મકાર્ય પહેલા પહોરમા કરવાનુ હોય તેને (અવરણહ કે0) અપરાહ પટલે પાઠલા પહોરે કરીશુ એમ (મા પમિસ્કેહ કે0) વિલંબ ન કરો ॥ ૩ ॥

જાગર્થ-હે જ્ઞવ્ય લીલો ! જે ધર્મ સંવધી કામ કાલ્ય કરવાનુ હોય, તેને હતાવલથી આજજ કરો કેમકે, સારા કામ કરવાની વલતે, નિશ્ચે ઘણા વિગ્ર આવી પને છે માટે જે ધર્મકાર્ય પાઠલા પહોરે કરવાનું હોય, તેને પહેલા પહો રમાજ કરી ટલિ-અર્થાત્ જે ધર્મકાર્ય, જે વલતે કરવુ ઘટવું હોય, તેને તેજ વલતે કરી લ્યો ॥ ૩ ॥

હોતિલેહે સભારસ્વજાવસ્ય આચરણ ક્ષેહાનુરાગસ્ત્કાશ્રયિ

હી સસારસમ્ભાવં । ચરિય નેહાણુરાર્યેસ્તાવિ ॥

યે પૂર્ણદિ દષ્ટા તે અપરાદે ન દુષ્યતે

જે પુઘર્ણેહે દિઠા । તે અવર્ણેહે નં દીસતિ° ॥૪॥

અર્થ—(સસાર સદ્ભાવ ચરિય કેળું) સંસારનો જે સ્વજાવ, તેનું જે આચરણ, તેને દેખીને હમને, (હી કેળું) ઘણો લેહ થાય છે કેમકે, (જે કેળું) જે (નેહાણુરાગસ્તાવિ કેળું) લેહના અનુરાગે કરીને રક્ત યવા પણ, અર્થાત્ પ્રેમ વધને કરી વધાયેલા યવા પણ, સ્વજનાદિક જે તે (પુઘર્ણેહે કેળું) પ્રાત કાલને વિષે (દિઠા કેળું) દીઠા, (તે કેળું) તેજ (અવર્ણેહે કેળું) સાંજે (નં દીસતિ કેળું) નથી દેખાતા ॥ ૪ ॥

જાવાર્થ—હી શ્તિ લેહે । અહુહ । આ સસારનો શ્યો સ્વજાવ છે ? કે, જેના સ્વજાવનો વિચાર કરતાં તરતજ લેહ હુસ્પન્ન થાય છે । કેમકે, જે પરસ્પર પ્રેમવધને કરીને ગાઢાં વધાયેલા છે, તેવાં સ્વજનાદિક પણ જે પ્રાત કાલે દીઠાં હોય, તેના તેજ, સ્વજનાદિક સાંજે દેખાતાં નથી । ! એટલે ક્ષેહા

नुरागे करीने गाढपणे बघायेलाने परस्पर विजोग न पक्वो जोइए, तोपण सं
सारनो एवो स्वप्नाय ठे के, जे प्रथम कणमा दीतु, ते बीजा कणमा तेवुने
तेवु नथी देखातु, माटे तेमनो विजोग थाय ठे पटलुज नहिं पण स्थूल वि-
जोग पण थया करे ठे ॥ ४ ॥

मा स्वपिथ जागरित्तये पलायित्तये कस्मात् विश्राम्यथ

मौ सुअहं जग्निं अवे । पलाइअवंमि कीसं वीसं मेह ॥

अयं जना. अनुलया. रोगः च जरा च मृगु. एव

तिन्निं जणो अणुलंग्गा । रोगो अं जरा अं मंचू अं ॥ ५ ॥

अर्थ-हे लोको ! (जगिअवे के०) जागवाने ठेकाणे अर्थात् धर्म कृत्यने
विषे (मा सुअहं के०) न सूझरहो अर्थात् धर्म कृत्यने विषे प्रमाद न करो अने
(पलाइअमि के०) नासवानी जग्याए (कीस के०) केम (वीसं मेह के०) वि-
सामो करो ठो ? अर्थात् आ ससार नासवानी जग्या ठे, तो तेमा निराते केम
बेसी रखा ठो ? केमके, (रोगो के०) रोग (अ के०) बली (जरा के०) घृद्धावस्था

(અ કે૦) વસી (મચ્છુ કે૦) મૃત્યુ (અ કે૦) ઇજ (તિન્નિ જણા કે૦) ત્રણ જણ
જે તે (અણુલગા કે૦) તમારી પૂંચે લાગ્યા છે. પટલે તમારી કેને પહ્યા છે
માટે ધર્મકૃત્યમાં પ્રમાદ ન કરો ॥ ૫ ॥

જાત્રાર્ય-હે ધર્માર્થિ જીવો ! જેમ આ ટેકાણે લોકો ક્તિ ઇચ્છી છે કે, જેની
પાસે ધન હોય, તેમણે હુંટવાની જગ્યાએ જાગતા રહેવું, અને નાસવાની જગ્યા
એ વેસી ન રહેવું, તેમ ધર્મકૃત્યને વિષે પ્રમાદ ન કરવો અને નાસવા યોગ્ય
ઇષો જે સંસાર તેમાં વેસી ન રહેવું. શારી કે, રોગ, જરા, અને મૃત્યુ એ ત્રણ
દુષ્મનો તમારી પૂંચે નિરતર પળેલાજ છે, માટે પ્રમાદ ટોળીને ધર્મ કરણીમાં
સાવધાન રહો. ॥ ૫ ॥

દિવસનિશાઘટીપાત્રપા ધ્યાયુઃસલિલં જીયાતા મૃહીત્વા
દિવસનિસાધિમિમાલં । આનર્સલિલં જીઞ્ઞાણ ધિર્ત્ત્વે ॥

ચંદ્રાદિત્યપત્નીચંદ્રૌ કાલપચ્ચરહસ્તં પ્રાપયતઃ
વંદાશ્ચંદ્રવશ્વત્રા । કાલરેહંદં પ્રમામંતિ ॥ ૬ ॥

अर्थ—(चदाश्च के०) चंद्र सूर्यरूप (बहला के०) बलद जे ते (दिवस
निसा घन्मिल के०) दिवस रात्रि रूप घनानी श्रेणियो वने (जिआण के०)
जीवनं (आउ के०) आउला रूप (सलिल के०) पाणीने (घिचूण के०) ग्रहण
करीने (कालरहू के०) काल रूप रहेंटने (जमानति के०) उचे नीचे जमावे
ठे अर्थात् उचे नीचे फेरवे ठे ॥ ६ ॥

ज्ञावार्थ—चंद्र अने सूर्य ए रूप धोखो ने रातो एवा घणा बलवान् वे ब-
लद जे ते दिवस अने रात्रि ते रूप लाल ने काला घमानी श्रेणियोवने, जी
वोतु आउला रूप पाणीने उलेची नाखवाने, काल रूप रहेंटने फेरवे ठे, माटे
हे जवय प्राणियो ! आबु नजरे जोइने पण तमने ससार उपरथी उदास जान
केम नथी यतो ? ॥ ६ ॥

सा नामि कला-तत् नास्ति औप्य तत् नास्ति किमपि विद्वान शिरप
सां नहि कलां तं नहि । उ० सह० तं नहि किंपि० विद्वान् ॥

येन ध्रियते कायः खाद्यमानः कालसर्पेण

जैण धरिज्जइ काया । खज्जती कालसर्पेणं ॥ ७ ॥

अर्थ—हे चव्य जीवो ! (काल सर्पेणं के०) काल रूप सर्पे (खज्जती के०) खावा मारेली एवी (काया के०) देह जे ते (जेण के०) जेणे करीने (धरिज्जइ के०) धारण करीए. अर्थात् रक्षा करीए. (सा के०) ते. अर्थात् तेवी (कला के०) बहोतेर कला माहिली कोइ पण कला (नछी के०) नथी (तं के०) ते. अर्थात् तेवु (उसहं के०) औषध (नछि के०) नथी. (त के०) ते. अर्थात् तेवु (कि पि के०) काइ पण (विन्नाणं के०) विज्ञान. अर्थात् शिल्प चातुरी (नछि के०) नथी. अर्थात् पक्ता शरीरनी रक्षा करे, एवी काइ पण वस्तु नथी. ॥ ७ ॥

भावार्थ—काल रूप सर्प, आ शरीरनु नक्षण करी ले ठे, ते कालरूप सर्पने निवारण करे एवी कोइ पण कला नथी. तथा काल रूप सर्पे मशेली कायानुं जेर उतारवा समर्थ कोइ पण औषध नथी, तथा जगतमां अनेक प्रकारनी शिल्प चातुरी ठे, पण कोइ शिल्प चातुर्य एवुं नथी के, जेथी काल रूप

सर्पनु जेर लागेज नहीं माटे हे जव्य प्राणियो ! मोटा मोटा समर्थ पुरुषोनां
वज्र समान शरीरने एण काख रूप सर्प गळी गयो ठे, तो व्यापणा राफ जे-
वानी काची कायानो श्यो चरुसो ? माटे शीघ्रपणे धर्मकृत्य करी ल्यो ॥७॥

दीर्घकर्णो ह्यबनाले महीधराएवकेसरे दिशएवमहान्जले

दीहरफाणि दनाले । महिअरकेसर दिसामहेदलिद्धे ॥

हे इतिपद्यात्तापे विवति कालएवभ्रमरः जनाएवयकरद पृथ्वीएवकमजने

हे पीअ्रिअइ कालजमरो । जणमंयरदं पुहविपंठमे ॥ ८ ॥

अर्थ—(हे के०) हे इति सेदे ! एटले आ घणी सेदकारक वार्ता ठे. अ-
र्थात् आ बात जे न जाणे तेने पश्चात्ताप घणो याय ठे (काल जमरो के०)
कालरूप भ्रमर जे ते (दीहर के०) दीर्घ एटले मद्दोदु (फाणिदनाले के०)
शेषनागरूप ठे नाख ते जेनु एवु, ने (महिअर केसर के०) महिधर एटले
पर्वत ते रूप ठे केसरा ते जेने विपे एवु, ने (दिसा महदलिद्धे के०) दिशा
रूप ठे महोटा पत्र ते जेने विपे एवु (पुहवि पठमे के०) पृथ्वीरूप कमलने

વિષે પરિચ્છેદ કરતા આવ્યા, ને (નિવિહકમ્મવસગાળ કેળ) નાના પ્રકારના કર્મને વશ થયેલા આ (જીવણ કેળ) જીવોને (સસારે કેળ) સસારને વિષે (જ કેળ) જે (સવિહાણ કેળ) સવિધાન, અર્થાત્ એકેદ્રિયાદિક જેદ (ન સ-જગદ કેળ) પ્રાપ્ત થયેલો નથી સત્ત્વતો એમ, (ત નહિ કેળ) તે નથી અર્થાત્ સર્વે એકેદ્રિયાદિક જેદ એ જીવને થયેલા સત્ત્વે છે ॥ ૧૦ ॥

જાવાર્થ-કાલ, કર્મ, જીવ, અને સસાર એ સર્વેનું અનાદિપણુ છે, માટે આ જીવ કર્મના વશ કરીને અનાદિ કાલનો કાલચક્રને વિષે પરિચ્છેદ કરતા કરતા સસારને વિષે સઘલા એકેદ્રિયાદિક જેદને પામી ચૂમ્યો છે પણ એટલું ન કહી શકાય કે, અમુક જેદ નથી પામ્યો માટે છે જલ્દય પ્રાણિયો! આજ તમે અહકાર કરો તો, પણ તમે તો કેટલીએક વખત ગંધેના પણ થયા તો, કૂતરા પણ થયા તો, અને વહી જ્યારે ચોર મૂઝા મોગરી આદિકની જાતિમા ઉત્પન્ન થયા ત્યારે તો તમને ન્હાના ઠોકરાપ પણ દાણા સાટે વેચાથી લીધા, પટલુજ નહી પણ હપર માગ્યામા પણ ગયા યાવત્ વિદ્યાને વિષે કી-

नापणे पण उत्पन्न थड चूम्या ठो. तेना तेज तमे, आज शेठे शाहूकार घनीने
वेठा ठो. माटे तमे सर्व प्रकारनु मान मूकीने धर्मकार्यना प्रवर्त्तो. ॥ १० ॥

॥ अनुष्टुप्सूक्तम् ॥

पांथवाः सुहृद् सर्वे मातापितरौ पुत्रजायाः
वधवा सुहिणो संघे । पित्रमाया पुत्रमारिया ॥

प्रेमचनानुश्मशानान् निवर्त्तते दत्तामृतमिति सखिलार्जजि

पेअर्वाणान् निअर्त्तति । दाऊण मखिलजेलि ॥ ११ ॥

अर्थ—(संघे के०) सर्व एवा (वधवा के०) बांधव (सुहिणो के०) सुहृद्
एटले मित्रो तथा (पित्रमाया के०) माता पिता (पुत्रचारिया के०) पुत्र तथा
व्ही, ते सर्व जे ते, मरी गयला मनुष्य प्रत्ये (सखिलजेलि के०) पाणीनी अ-
जलीने (दाऊण के०) आपीने (पेअर्वाणान् के०) श्मशान थकी (निअर्त्तति के०)
पाठा घेर आवे ठे. पण मरेला मनुष्यनी सगाथे कोइपण मनुष्य जतानथी ॥ ११ ॥

जावार्थ—हे जीव ! आ मघला देहना संबंधि ठे, पण ए कोइ तहारु

सवधि नथी कंमके, स्वजन तथा मित्रो, माता, पिता, पुत्र, अने स्त्री ए कोड
माणस तहारा सगा नथी कंमके, जे देहनी सगाथे तेमने सवध हतो, ते
देहने वाली कूटीने पठी पाणीनी अजली आर्षीने अर्थात् ते फरीश्री पाठा
घेर आववाना नथी एवी आशा मूकीने इमशान थकी पोत पोताना सार्थने
सजारता पाठा पोत पोताने घेर जाय ठे पण तेमानु कोइ वहालु सगु ते जी-
वनी साथे जतु नथी. ॥ ११ ॥

॥ आर्यवृत्तम् ॥

विद्यते विपुल्यते सुता विदते वाधरा. बलुजाः स विद्यते
विहंमति सञ्चा विहंमति । वर्धवा वद्धंहा यं विहंमति ॥
एकः कथमपि न विद्यत धर्मः हे आत्मन् जिनजगित
दुःखो कहंवि न विहंमद् । धंमोरे* जीव जणअणिउ ॥१५॥

* इहा हे एवु सगोपन न मुक्ता ने एवु जे अथम मवोधन मरगु ठे तेनु ए प्रयोजन
ठे के, था जीवने धर्म पवना कोइ पण सहाय्यकारी नथी तोपण तेन मूकीने अज्ञानताथी
वीत्राने सहाय्यकारी मानो वेतो हे मोटे

અર્થ—(રે જીવ કેળ) હે અઢ્ઢાની જીવ ! (સુઆ કેળ) પુત્ર તથા પુત્રીયો
 જે તે (વિહ્મતિ કેળ) વિઘટે છે અર્થાત્ તેનો વિજોગ થાય છે તેજ રીતે (વ-
 ધવા કેળ) સ્વજન જે તે (વિહ્મતિ કેળ) વિઘટે છે અર્થાત્ સ્વજનનો પણ વિ-
 જોગ થાય છે (ય કેળ) વલી (વલ્લહા કેળ) વહાલી સ્ત્રીયો પણ (વિહ્મતિ
 કેળ) વિઘટે છે. ઇટલે તેનો પણ વિજોગ થાય છે એજ રીતે સર્વ વસ્તુઓનો વિ-
 જોગ થાય છે, પણ (ફક્કો કેળ) એક (જિણજણિત કેળ) જિનપરમાત્માયે ક-
 હેલો (ધમ્મો કેળ) ધર્મ જે તે (કહવિ કેળ) ક્યારે પણ (ન વિહ્મદ કેળ) વિ-
 યોગ પામનો નથી ॥ ૧૨ ॥

જાનાર્થ—હે મુગ્ધ જીવ ! તુ વિચાર કલ્પ કે, આ સંસારમા તદ્દાત્ કોણ
 છે ? કેમ કે, પુત્ર, સ્વજન, અને વહાલી સ્ત્રીયો ઇત્યાદિક સર્વેનો વિજોગ થાય
 છે ઇટલે તેમને મૂકીને તુ જડા, અથવા તને મૂકીને તે જશે માટે ડયા સ-
 યોગ છે, ત્યાં નિમાયે વિયોગ ટેજ. પણ એક જિનરાજનો કહેલો ધર્મ ઇટલે
 જીવને ડુ'લ્હમા પમતાં ધરી રાલે માટે ધર્મ કહીએ, તે ધર્મનો કોઈ કાલે પણ

વિજોગ નથી યતો અર્થાત્ આ જીવને સાચુ સગપણ તો ધર્મનુજ છે અને
બોહુ સર્વે સગપણ ફોગટ છે ॥ ૧૨ ॥

અટકર્પણેવ પાશસ્ત્વર્ચ્ચઃ શ્રીય સસાર એવ ચારકે વંદિષ્ટહ તિષ્ઠિ
અમકર્મભંપાસવદ્ધો । જોઈો સસારંવારણ ઠોંઢ ॥

અટકર્પણાગમુક્ત આત્મા સિવમદિરે તિષ્ઠિ

અમકર્મભંપાસમુક્તો । *ઢ્યાંયા સિવંમદિરે ઠોંઢ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ-હે આત્મન્ ! (અનુકર્મપાસવદ્ધો કેળ) આવ કર્મ રૂપ પાસે વં-
ધાળો એવો (જીનો કેળ) પ્રાણી જે તે (સસારવારણ કેળ) સસાર રૂપ વધિયા-
નાને વિષે (ઠાંઢ કેળ) રહે છે. ને (અનુકર્મપાસમુક્તો કેળ) આવ કર્મરૂપ પા-
સથી મુકાણલો એવો (આયા કેળ) આત્મા જે તે (સિવમદિરે કેળ) મોકુ મ-

* આ જીવ જ્યામૂથી કર્મ વડે રધાયેલો છે, ત્યાં મૂર્ધા અને પહાડા પુરુષો જીવ રહે
છે અને જેમ જેમ કર્મથી મુકાતો જાય છે, ત્યાં તેમ તને આત્મા કહીને બોલાવે છે તેવી વાત
જણાવવાને માટે આ ગાથામાં જોત તથા આત્મા આ વે શબ્દો પ્રયુક્તો છે

द्विस्ते विषे (वाइ के०) रहे ठे एटले एक समयमा चीजो क्षेत्रने न स्पर्श करतो मोक्षने पामे ठे ॥ १३ ॥

सावार्थ—हे जीव ! तु विचार कंथ के, आ जगत्मा एक पास वने बधायेलो मनुष्य पण मूकाइ शक्तो नथी, तो, तुतो आठ कर्म रूप आठ पास वने बधायेलो तु, ने तेमा वली संसाररूप बंधिखानाना घरमा पड्यो तु, तो पण तेमा मिथ्या सुख मानी बेगो तु, पण तेमाथी निकलवानो उद्यम नथी करतो, पण ज्यारे ज्यारे, तेमाथी निकलवानो उद्यम करीने ज्यारे आठ कर्म रूप पासने तोकीश, त्यारेज तु मोक्ष मदिरमा जईश पण ते विनातो तने अविनाशी सुख क्यारे पण मलवानु नथी ॥ १३ ॥

विम्वः सज्जनसगः विषयसुखानि विलासलक्षितानि

विह्वो सज्जनसंगो । विषयसुहाइं विलासल्लिआइं ॥

नलिनीदलाग्रेंडोलनशीलः जलजव इव परिचंचल सर्व

नलिणीदलगगंधोलिर । जलजवपरिचंचल संघं ॥ १४ ॥

અર્થ-(વિદ્વો કે) વિપ્રવ પટલે લક્ષ્મી જે તે, તથા (સજ્જણસર્ગો કે) માતા, પિતા, ખાઈ, ચાર્યા, ઇત્યાદિકનો જે સવધ તે, તથા (વિલાસ કે) વિલાસે કરીને (લલિત્યાદ કે) સુદર એવા (વિસય સુહાદ કે) વિષય સુલ (સદ કે) એ સર્વે જે તે (નલિની કે) કમલિની (પોયણી) તેના (દલગ કે) પાનનાના અગ્ર જાગને વિષે (ઘોલિર કે) ઘુમરાતુ અર્થાત્ રહેલુ એલુ (જલલવ કે) પાણીનો બિંદુ તેના જેલુ (પરિચલ કે) અતિશે ચલ તે. અર્થાત્ અલ્પ વાયુથી પણ શીઘ્રપણે પમી જાય તેલુ છે ॥ ૧૪ ॥

જાનાર્થ-આ જીવે માની લીધેલા એવાં જે સુલકારી પદાર્થ, જેવા કે, લલ્લમી, સર્ગાં, સવધી, તથા અનેક પ્રકારના વિલાસે કરીને શોખતાં એવાં પંચ વિષયનાં સુલ એ સર્વે અતિશે ચલ છે જેમ કમલના પાનનાના અગ્ર જાગમા રહેલુ પાણીનુ ટીપુ થોમી વારમા સ્વજાવેજ નાશ પામે છે, તેમ તે સ-ચલુ સુલ પણ થોમના કાલમા હલુ નહોલુ થઈ જાય છે માટે હે જીવ! એવા અતિશે અસ્થિર વિષયસુલને વિષે તુ જી આસક્ત થાય છે! ॥ ૧૪ ॥

तत् कुत्रगतं बलं तत् कुत्र गौवं अगस्य चगिमा शोभा कुत्र
तं कंठं बलं तं कंठं । जर्बणं अगौचगिमा कंठं ॥

सर्वं अनित्यं पश्यत दृष्टं पूर्वं नष्टं पश्चात् कृतान्तेन कृत्वा

सर्वमसृजिष्येऽपिच्छेह । दिठनं कथयते ॥ १५ ॥

अर्थ-हे प्राणियो ! (तं के०) ते (बल के०) शरीरानु बल (कंठ के०) क्यां
गयुं ? बली (तं के०) ते (जुबणं के०) जवानीपणु (कंठ के०) क्यां गयुं ? बली
(अगचगिमा के०) शरीरानु सुदरपणु (कंठ के०) क्यां गयुं ? ते हेतु माटे (कथं-
तेण के०) काले करीने (दिठनं के०) प्रथम दीवु, ने पढी नाश पाम्यु एवु,
(सब के०) सर्व वस्तु (अणिच्च के०) अनित्य एवाने (पिच्छह के०) अवलोकन
करो. अर्थात् विचारी जुनु ॥ १५ ॥

भावार्थ-कैटलाएक पुरुषोने प्रथम जवानीपणामां घणा बलादिके स-
हित जोइने पढी तेमने वृक्ष अवस्थामा अति निर्बल जोइने उपदेश करे ठे
के, हे प्राणिन् ! तारी जवानीपणानी शोभाये सहित शरीरानु बलादिक क्यां

गयु ? अहो ! काले करीने हुतु नहोतु थइ गयु ! " माटे सर्व वस्तु अनित्य ठे, एम जाणी रात्रि दिवस करवा मार्गेली एवी शरीरनी शुश्रूषा तेने ठेगी करो केमके, तमे गमे तेतलु ड्रव्यादिकनु एरच करीने शरीरनी साचगणी करो, तोपण ते शरीरनी जवानी कदि काले तेवीने तेवी रहेवानी नथी माटे जेनी सेवा निष्फल न जाय, एवा धर्मनी सेवामा तटर थाडु. ॥ १५ ॥

धनानि कर्माण्येव पाशास्तैर्बद्धं जव एव न गच्छतु व्यथानि तेषु त्रिविधाः

घणकम्मपासवधो । जवनयरचंनुप्पहेसु विविहोड ॥

प्राप्नोति विम्वणा.

जीव रु जवनयार शरण तस्य

पावइ विम्वणाड । जीवो को इहं सराणं से ॥ १६ ॥

अर्थ—(घणकम्मपासवधो के०) निविग कर्मरूप पासाए एटले गाटोए वधायेवो एवो (जीवो के०) जीव जे ते (जवनयर के०) ससाररूप नगरना (चउप्पहेसु के०) चौटाने त्रिपे अर्थात् च्यार गतिरूप चौटाने त्रिपे (त्रि-हार्ड के०) अनेक प्रकारनी दुःखदाइ एवी (विम्वणाड के०) चिटवनाने (पा

वइ के०) पामे ठे ष हेतु माटे (इछ के०) ए ससारने विपे (से के०) ते प्राणीने
 (को के०) कोण (सरण के०) रक्षण करनार ठे ? अर्थात् कोइपण नथी ॥ १६ ॥
 चावार्थ—हे प्राणिन् ! आ जीव घणा कर्मरूप पासवधथी वधायेलो एवो
 सत्तो च्यार गतिरूप ससारना चोगानमा (चौटामा) अनेक प्रकारनी शरी-
 रने तथा मनने दु खदायक वधनादिरूप त्रिंवनाने पामे ठे, त्या तने रक्षण
 करवा कोण समर्थ ठे ? अर्थात् ते जीवनी रक्षा करनार धर्म बीना बीजु कोइ
 पण समर्थ नथी ॥ १६ ॥

गोरें गर्जवासे जठरद्रव्यसमूह एव जवालः कर्तमस्तेनायुचिर्गन्तस्ते
 धोरमि गप्पुंथास । कलमलजंवालिअसुइवीजठे ॥

उपितः स्थितः अतकृत्वोऽनन्तवारान् जीमः कर्मानुजानेन

वसिन्नु अपणतखुत्तो । जीवो कम्माणुजोवेण ॥ १७ ॥

अर्थ—(जीवो के०) जीव जे ते (घोरमि के०) घोर एटो चयानक
 एवो (कलमल के०) पेटमा रहेला द्रव्यनो (पटाथोनो) समूह ते रूप (जंवाल

કે૦) કાદવ તેણે કરીને (અસુઠ કે૦) અશુચિ ઝરેલો एवो, ને (વીજછે કે૦) વીજત્ત કહેતા કમકમાટ ઝરેલો एवो (ગપ્તવાસે કે૦) ગર્જવાસને વિષે (ક-મ્માણુખાત્રેણ કે૦) શુભાશુભ કર્મના પ્રજાવે કરીને (અણત છુત્તો કે૦) અન-તીગાર (વસિન્ન કે૦) રહેલો છે, પણ તે હુ ભને ઝૂલી જડને ફરીથી અનતી વાર ગર્જવાસમા હુ ભ જોગવતુ પડે, एवુ કૃત્ય કરે છે પરતુ ફરીથી ગર્જવા-સમા ન આવતું પડે, एवો ભયમ નથી કરતો ए घणु आश्चर्य ठे । ॥ ૨૭ ॥

જાવાર્થ—હે મહામુગ્ધ પ્રાણિન્ ! આ સસારમા સારા માણસની एवी રીત છે કે, જો જગ્યાએ ઘણુજ હુ ભ પડયુ હોય, તે જગ્યાએ ફરીથી ન જાય પણ આ જીવનો તો एवો અવલો સ્વપ્ના છે કે, તેજ જગ્યાએ વારંવાર જવાય एवો ઉપાય કહ્યા કરે છે, પણ તે થકી વિરામ નથી પામતો તેને જોડને જ્ઞાની પુરુષ ઉપદેશ કરે છે કે, ગર્જવાસમા ઘણુજ કષ્ટ છે કે, જેનું વર્ણન પણ વરોચર યદ્ શમ્તું નથી. તોયપણ દ્રહા યત્કિંચિત્ કહીએ ઢીએ તે ગર્જવાસ અનેક પ્રકારના મલમૂત્રની ડુર્ગંધથી ઝરપૂર છે. કે, જેમાં સારી દ્રવા આવ-

વાનાં તો લેશમાત્ર રસ્તોજ નથી. ને અનેક પ્રકારના સૂક્ષ્મ જંતુએ તે ગર્ભના કોમલ શરીરને ઘણી વેદના ઉપજાવે છે ને, તે ગર્ભને નાશી જવાની જગ્યા નથી મલતી, તેથી વારવાર મૂર્છાં લાગે તેની તે વેદના સહન કરે છે વલી ત્યાં અનેક પ્રકારની રૂઢિ થાય છે તેની વેદના, તથા જઠરાગ્નિથી થયેલી ઉષ્ણ વેદના, ઇત્યાદિક કમકમાટ જરેલી અનેક વેદનાનું સહન કરતો બધેમાથે નવમાસ સુધી ટટલતો હતો માટે હે જીવ ! તે ડુ.લના દિવસ તે અનેક વાર જોગવ્યા તોપણ તું કેમ ચૂલી જાય છે ? અને ફરીથી પાઠ તેનાં તેજ ડુ.લ પામવાના ઉપાય કેમ કહ્યા કરે છે ? ॥ ૧૭ ॥

ચતુર્થીતિ. કિલ લોકે શસ્ત્રે યોનીના પ્રમુખાનિ શતસહસ્રાણિ લક્ષાણિ વિદ્યંતે
 ચુલ્કાસીઃ કિરં લોપ્સુઃ । જોણીણ પમુહસયસંહસ્સાંઃ ॥

एकैकस्या योनी च जीवः

अनतकृत्वः

समत्पन्न

इक्षिकं मम अर्પे जीवो । आणंतस्वतो समुपपन्नो ॥ १८ ॥

અર્થ—(લોપ્ કેળ) લોકને વિષે (જોણીણ કેળ) જીવનો ઉત્પત્તિનાં સ્થાનક

(चुलसीइ के०) चोराशी (पमुह के०) प्रमुख (सय सहसाइ के०) लास, पट
खे चोराशी शब्दने प्रमुख कहेता अंगतर करीने लाख शब्द जोम्बो अर्थात्
चोराशी लास, जीवने उपजवाना स्थानक ठे (फिर के०) निश्चे. पटले ए
वात शाल्मसा कहेली ठे ते चोराशी लाग योनिने विपे (जीवो के०) जीव जे
ते (इक्किक्किम के०) एकेक योनिने त्रिपे (अ के०) बली (अणतखुनो के०)
अनतीवार (ममुप्पन्नो के०) उत्पन्न ययो ठे ॥ १८ ॥

जावार्थ-हे जीव ! तु चोराशी लाख जीवाजोनीने त्रिपे अनतीवार प्रम-
ण करी आव्यो तु ने, ते ते जीवाजोनीने विपे अनेक प्रकारना ठेदन नेद-
नना हु ए, ते अनतीवार सद्धन कर्या, तोयपण ते उत्पत्तिस्थानमाश्री कटा-
खो पामीने, धर्मकृत्य करवाने विपे तु प्रीति केम जोम्बो नथी ? ॥ १८ ॥

यातापठयधुनि ससागस्यै एति लोकः

मायापियवधूहि । संसारवेहि परिच लोउ ॥

वधुयोनिनिवासिनि

नच ते ग्राण पुन' शरण पुनः

बहुज्जोणिनिवासीहिं । नय ते ताण च सरणं च ॥ १ए ॥

अर्थ—(ससारखेहिं के०) ससारने विषे रहेलां एवा, ने (बहुज्जोणी के०) घणी एवी योनि षट्ठे चोराशी लाख योनि, तेने विषे (निवासीहिं के०) निवास करीने रहेला एवां (मायापियबधुहिं के०) माता पिता ने बधु, तेमणे करीने (लोठं के०) लोक जे ते पूरिउं के०) पूरेलो ठे. (ते के०) ते सर्वे (च के०) वली ताहरु (ताण के०) रक्षण करनार, अने (च के०) वली ताहरे (स राण के०) शरण करवा योग्य (नय के०) नयीज केमके जे पोतेज वधगमां प-
ड्या होय, ते सामाने वधनथो शी रीते ठोकावे? ॥ १ए ॥

चात्रार्थ—हे जीव ! आ जगतमां रहेला सर्वे जतु कदाचित् तहारु पाखण पोषण करवा माटे, माता, पिता तथा वधुरूपे थया ठे, ने तेमणे करीने आ सर्व लोक पूरेलो ठे, परंतु ते सर्वेथी पण आज सूधी तहारु रक्षण थइ शक्यु नथी. माटे ते ताहरे शरण करवा योग्य पण नथो. कारण के, संसारना महा

હુ સ્વરૂપ પ્રવાહમા સ્વેચ્છાતા પ્રાણિયોને, જેમા સારો કર્ણધાર (નાવનો ચલાવનાર) છે, પૃથ્વી નૌકા (નાવ) રૂપ જિનધર્મ જે તેજ, શરણ કરવા યોગ્ય તથા ન હુણ કરના યોગ્ય છે. પણ માતા પિતાદિક શરણ કરવા યોગ્ય નથી ॥ ૧૯ ॥

જીવ વ્યાપિવિલુપ. સફરો મત્સ્ય ઇવ નિર્જલે આકુલી પ્રગતિ

જીવો વાહિવિલુપો ! સફરો ઇવ નિર્જલો તમ્પ્પમ્મદ્ ॥

સકલ અપિ જન પશ્યન્તિ ક શક્તોઽસ્તિ વેદનાવિગમ

સયલ્લો વિં જણો પિઠ્ઠંદ ! કો સેક્કો વેચ્છપ્પણં વિગમે ॥૨૦॥

અર્થ—(વાહિ કેળ) વ્યાધિયે કરીને (વિલુપો કેળ) હપ્પડવાલો પૃથ્વી (જીવો કેળ) જીવ જે તે (નિશ્ચલે કેળ) જલ રહિત પ્રદેશને વિષે (સફરો ઇવ કેળ) માતલानी પેઠે (તમ્પ્પમ્મદ્ કેળ) તમ્પ્પમે છે, પટલે આકુલ વ્યાકુલ થાય છે તે પ્રકારના રોગે કરીને પીડાતા પ્રાણીને (સયલ્લો વિ કેળ) સકલ યોગ્ય (જણો કેળ) જન પટલે લોક જે તે (પિઠ્ઠંદ કેળ) દેલે છે. પરંતુ તે જીવની (વેચ્છણાવિગમે કેળ) વેદનાનો નાશ કરવાને વિષે (કો કેળ) કોણ પુરુષ (સ-

કો કેળ) સમર્થ હોય? અગ્નિ કોઈ પણ સમર્થ ન હોય ॥ ૨૦ ॥

ત્રાત્રાર્થ—આ જીવ અનેક પ્રકારના વ્યાધિ વળે અસ્ત થઈને ડ્યારે જલ-
વિનાના માઠલાની પેઠે તરુફળે ઠે, તે વલત હે મા ! હે વાપ ! ॥ ઇત્યાદિક સા-
માને અતિશે કરુણા ઉત્પન્ન થાય એવા પોઝાર કરે ઠે, ત્યારે તેની વેદનાને લે-
શમાત્ર ઊઠી કરવાને કોઈ પણ સમર્થ થતુ નથી ઊલટા તેના મનને વીજી
વેદના ઉત્પન્ન થાય, એવી રીતના કરુણા ચરેલા શબ્દો વાપરીને અને ઔપધા-
દિકના ઘણા લરચમા નાલ્ખીને અને આંલોમા આંસુ લાવીને, ઊલટા તેને વ-
ધારે ગત્રરામણમાં નાંલે ઠે, અને પોતે ડ્યારે નિરાશ થાય ઠે, ત્યારે નિસાસા
મૂકીને ઠેવટે તેને ધર્મનું શરણ વતાવે ઠે, પણ તેમાંથી કોઈથી કાઈપણ ડુઃલ-
લઈ શકાતું નથી માટે હે જીવ ! પરિણામે ધર્મનું શરણ તો કરવુજ પડે ઠે,
તો પ્રથમથીજ તુ ધર્મનું શરણ કલ્ય કારણ કે જે ધર્મના પ્રજાવથી તહારે
ફરીથી ઇતુ ડુઃલ જોગવતુ પડે નહી, માટે તેવા ધર્મને કલ્ય. ॥ ૨૦ ॥

મા જાનીદિ હે જીવ ત્વં પુત્રકલ્યાદિ ગ્ગ સુલહેતુર્નવિપ્યતિ
મા જાણેસિ જીવે તૈમ । પુત્રકલ્યાતાઃ મજ્જ સુહૃદૈઃ ॥

નિપુણ ગાઢ વધન એતલ સસારે સસરતા

નિઝેણ વધેણ મેર્યં । સસારે સસરતાણ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—(જીવ કે) હે પ્રાણિન્ ! (પુત્રકલ્યાતાઃ કે) પુત્ર તથા સ્ત્રી इत्या-
દિક જે તે (મજ્જ કે) મહારે (સુહૃદૈઃ કે) સુલ્લુ કારણ થશે, એમ (તુમ
કે) તુ (મા જાણનિ કે) ન જાણોશ કેમકે, (મસારે કે) સસારને વિષે
(સસરતાણ કે) નરક તિર્યંચ इत्यादि રૂપે પ્રમણ કરતા એવા જીવોને (એ
કે) ૫ પુત્ર કલ્યાદિક જે તેજ, બલદા (નિગ્ગ કે) અતિશે ગાઢ એવા
(વધણ કે) વધનરૂપે થાય છે ॥ ૨૧ ॥

પ્રાગર્થ—અરે રે જીવ ! તહારી સ્ત્રી વિપરીત બુદ્ધિ થઈ છે ? કે, હુ લલુ કા
રાણ છે, તેનેજ તુ, એકાંતે સુગ્મ કારણ માની વેગો તુ ! કેમકે, સસારને વિષે
સ્ત્રી પુત્રાદિક ઇજ મહોદુ વધન છે તે વધનને તું એમ જાણે છે કે, ઇથી મહારે

सुख यशे, परंतु तेथी कदिपण तहारे सुख थवानुं नथी, कारण के, तेमने विपे गाढ प्रीति राखवाथी नरकने विपे जनु पने ठे तथा तिर्यच गतिने विपे गंधेना कूनरादिकना नि शकपणे विषय भोगववाना अवतार धरवा पने ठे अने त्या त्या अनेक प्रकारनां दुःख सहन करवां पने ठे. तेनु कारण एज ठे के, आ महारी स्त्री, आ महारो पुत्र, इत्यादिक ममत्वभाव करवाथी एवा फल मळे ठे ने आ जवमा तेनु पालन पोषण करवामा रात्रि दिवस गमावे ठे पण एम विचार नथी करतो के, आज बधो दिवस गयो, तथा आज बधी रात्री गइ, पण तेमा केटली घनी में महारा आत्मानु साधन कथु? एवो विचार तुं केम नथी करतो? ॥ ३१ ॥

जननी जवानरे जायते जाया स्त्री जाया माता पिता च पर. चकारात्पुनःपिता
जर्णणी जायइ जाया । जाया माया पिया यं पुत्तो यं ॥

अनवस्थाऽस्ति भसारे कर्मवशात् सर्वजीवानां

अणवन्ना संसारे । कम्मवसा सबजीवाणं ॥ ३२ ॥

શે, માટે કેવલ તેમનેજ માટે પોતાનું ધર્મધ્યાન ચૂકવું, તે ઠીક નહીં ॥ ૨૨ ॥
આ બાવીશમી ગાયમા આ જીવને ત્રાસનાર આશ્રીને અનેક પ્રકારના સવધ થાય છે, એમ કહ્યું પરંતુ આને આ ત્રવમાજ અનેક પ્રકારના સવધ થયા છે, તેની કથા નીચે પ્રમાણે જાણવી

॥ કથા ૫ ॥

મથુરા નગરીને ત્રિપે કુબેરસેના એને નામે એક ગણિકા (વેદ્યા) રહેતી હતી તે એક દહાનો પોતાને ગર્ભ ઉત્પન્ન થવા થકી અનિશે શ્રેષ્ઠ પામી, સ્વારે તેની માતા કુટિની, તેણીય તેને શ્રેષ્ઠવાલી જોડેને, તેનો પીના દૂર કરવાને અર્થે વેદ્યાને ઘોલાવ્યો. તે વેદ્યે નાની જોડેને તેને રોગરહિત જાણીને એ પ્રકારે કહ્યું કે, જ્ઞાતા શરીરમાં કોષ્ણ રોગ નથી ફક્ત પેટને ત્રિપે પુત્ર પુત્રીરૂપ જોડેનું ઉત્પન્ન થયું છે. એ કારણ માટે એને સેટ વર્તે છે. સ્વાર પડી વેદ્યાને ત્રિ-દાય કરીને તે કુટિની, પુત્રી પ્રલે કહેતી હતી. આ ગર્ભ તદ્વારા પ્રાણનો નાશ કરનારો છે, તે કારણ માટે રાક્ષસા જોગ્ય નથી. એતો પાંચમા જોગ્ય છે. તે અ-

वसरे वेश्या कहेती हवी. केरा (ड.ल) पण सहन करीना, परंतु मारा गर्जने
 कुशल रहो. एम कहीने पठी ते वेश्याए गर्जनो वेदना सहन करीने अवसरे
 पुत्र पुत्रीरूप जोरुलु प्रसव्यु. त्यारे वली कुट्टिनी कहेता तेनी मा, कहेती ह
 वी हे पुत्री ! आ ठोकरानुं जोरुलु तहारा जवानीपणाने नाश करनारु थशे,
 ए कारण माटे आ जोरुलु विष्टानी पेठे त्याग करीने, आजीविकानु कारण
 एंवुं पोतानु जवानीपणुं राख्य. त्यारे वेश्या कहेती हवी. हे मातः ! जो एम
 ठे तो दश दिवस सूधी विलव करो, पठी तमांकुं कहेलु करीश. त्यार पठी
 तेनी माताए आझा आपी. त्यार पठी ते वेश्याए दग दिवस सूधी धवरात्रीने
 ते बालकोनु सम्यक् प्रकारे प्रतिपादन करीने अर्गीयारमे दिवसे, एक जणनु
 कुवेरदत्त, अने एक जणीनु कुवेरदत्ता ए प्रकारे वे जणना नाम पामाने पठो
 तेमना नाम सहित एवी वे वीटीयो करावीने ते वे जणनी आंगलायोमा घा
 लीने पठी एक लाकडानी पेटीमा ते वे जणने मांही मूळीने तंध्या समने ग
 मुना नदीना प्रवाहने त्रिपे ने पेटीने वहेती मूळी दीधी. त्यार पठी ते पेटी

જલમા વહેતી થતી અનુક્રમે કરીને દિવસનો ઉદય થઈ સતે, શૌર્યપુર નગરે આવી. ત્યાં જ્ઞાન કરવાને અર્થે આવેલા એવા બે શેઠના પુત્રો તે પેટીને આવતી દેહીને, તરફાલ લેઈને એક જણે તેની મધ્યે એક વાલક અને વાંઝકાને જોઈને, તેમની મધ્યે જે પુત્રનો અર્થિ હતો, તેણે પુત્ર લીધો. અને બીજો પુત્રીનો અર્થિ હતો, તેણે વાલિકા લીધી એ પ્રકારે તે એક એક વાલક લેઈને પોત પોતાની સ્ત્રીને આપ્યું પછી મુઝિકામા લેખેલા થકારને અનુસાર તેમનું નામ પાળ્યું ત્યાર પછી તે કુવેરદત્ત અને કુવેરદત્તા એવે નામે બે વાલક, તે શાહુ-કારોને ઘેર અતિશે ભયમે કરીને મહોટા થયા. પછી અનુક્રમે કરીને જોવન યનસ્યા પામ્યા, ત્યારે તે બે વાલકોનું સરખું રૂપ જાણીને, એ બે શાહુકારો તે બે જણનો માહો માંડે પાણીનદીનું ઉત્સવ કરતા હતા એટલે લક્ષ્મણો નરમ્બ કયો. ત્યાર પછી તે સ્ત્રી ચરતાર, એક દહાણો સોગટાવાજી રમવા બેઠા, તે અવસરે કુવેરદત્તના હાથથકી તે નામાકિત મુઝિકા કોશ્ક પ્રકારે નિકલ્લી ને કુવેરદત્તાની આગલ પત્ની ત્યાર પછી તેણીએ તે મુઝિકા પોતાની મુઝિ-

કાન! સાથે સરસ્વી આકૃતિવાલી, અને એક દેશમાં થયેલી, અને સરસ્વા ના-
 મવાલી એવી દેહીને મનને પ્રિયે કુચેરદત્તને પોતાનો 'જાઈ' છે, એમ વિશ્વે ક-
 રીને તે બે થીંટીયો કુચેરદત્તના હાથમાં ઘાલી તે આગરે કુચેરદત્ત પણ તે
 થીંટી જોવા થકી તેમજ તેને પોતાની વહેન છે, એમ વિશ્વે કરીને અતિશે લેદ-
 પામ્યો ત્યાર પછી તે બે જણે પણ પોતાના વિવાહના કાર્યને અકાર્ય માનનાં
 પટલે આ લોટુ થયું ! એમ જાણના એવા પોતાનો સદેહ નિવારણને માટે પોત
 પોતાની માતાને સમ લવરાવીને અતિશે આગ્રહે કરીને પોતપોતાનું સ્વરૂપ
 પૂઠયું તે અવસરે તેમની માતાનું તે બે જણની આગલ મંજૂષામાંથી (પેટી-
 માથી) ફહાડ્યા ત્યાથી માંડીને સર્વે પણ વૃત્તાત કહ્યું. ત્યાર પછી કુચેરદત્ત
 માતા પિતાને કહેવા લાગ્યો કે, તમે અમને જોકલ જન્મેલા જાણીને પણ
 આવું અકાર્ય કેમ કર્યું ? ત્યારે તે કહેવા લાગ્યા કે, તમારા સરસ્વી કન્યા અને
 તેના સરસ્વો વર વ્યાહિ અમને મલગો નહીં, તેથી સરસ્વા શોચાં ગુણવાલાં
 તમને જાણીને તમારા વેનોજ માહોમાહે વિવાહ કર્યો પરંતુ હજુ સુધી કાઢ

पण वगळुं नथी जे कारण माटे तमारा वेतु एक करपी मनज थयु ठे एटले
 फक्त एक हाथनोज मिलाप थयो ठे, पण मैथुनकर्म थयु नथी ते माटे तु
 खेद न करीश तने बीजी कन्या पराणवीशु त्थार पठी कुंवरदत्ते कहु त-
 मारु वचन महारे प्रमाण ठे, परंतु हमणा तो हु व्यापार करवाने माटे पर-
 देश जवानी इछा राखुं तु ए कारण माटे मने आझा आपो त्थार पठी ते
 शेर शेवाणी ए आझा आपी पठी कुंवरदत्त, ते वृत्तान पोतानी वहेनने कही
 ने, यणाक क्रियाणा लेइने, दैवयोग थकी पोताने उत्पत्तिनु स्थानक एवी
 मथुरा नगरी ए गयो त्या ते निरतर पोताने उचित व्यापार करतो सतो,
 एक दहामो कोइक माठा कर्मना जोगथकी अद्भूतरूपे करीने शोचायमान
 एवी, पोतानी माता कुंवरसेना वेश्याने देखीने, कामे पीळीत थयो सतो, ते
 वेश्याने धट्ट डव्य आपोने, पोतानी स्त्री करीने निरतर तेनी सगाथे रिपय
 सवधी सुख जोगवतो हंगो त्या अनुक्रमे करीने तेने एक पुत्र थयो. हवे
 शौर्यपुरने विषे ने कुंवरदत्ता, माताना सुखथको मृजथकी पोतानी ते प्रवृत्ति

साधना, तत्काल वराग्य प्रत्य पामा सत। आयों (साधनी) नो संजोग थये
 सते ढीका ग्रहण करीने, घणा महोटां तप करीने, विशुद्ध अध्यवसायना योग
 थकी थोका कालमांज, लेणीण अवधिज्ञान उत्पन्न करुं त्पार पवी ते साधनी,
 अवधिज्ञानां घले करीने पोताना जाईनु स्वरूप जोती सती मथुरा नगरीने
 त्रिपे पोतानी माता संगथे लागेलो एवो, अने पुत्रसहित एवो, तेने देखीने
 कर्मनी गतिने धिक्कार करती एटले धिक्कार पको कर्मने !! एम कहेती सती
 पोताना जाईने अकारजरूप महोटा पापरूप कादव थकी उद्धारवाने एटले
 काढवाने, पोते मथुरा प्रत्ये आवीने, कुवेरसेना वेश्यानेज घेर जइने, धर्मला-
 जरूप आशिष देइने तेनी पासे पोताने उतरवानु स्थानक मागुं. ते अवसरे
 कुवेरसेना एण ते आर्यानि नमस्कार करीने एम कहेती हवी हे महासती ।
 हु वेश्या तु, पण हमणां एक भरतारना सजोगथकी निश्चे कुतस्त्री थइ तु
 ते कारण माटे तमे सुखे करीने महारा घरनी समीरे पापरहित एवा आश्र-
 यने ग्रहण करीने, अमने रूना आचारमां प्रवर्त्तावो त्पार पवी कुवेरदत्ता सा

ધ્વી પણ, પોનાના પરિવારમહિત તેણીએ આપેલા ઉપાશ્રયમા રહી દ્વંતે તે
 વેશ્યા, નિસ્તર ત્યા આવીને, તે બાલકને સાધ્વીની આગલ ખંડ ઉપર લોટાતો
 મૂકતી દ્વંતી તે અવસરે અવસરની જાણ પૂત્રી જે સાધ્વી, તે આગામી કા
 લમા લાખ જાણીને તે બાલકને આ પ્રકારે બોલાવતી દ્વંતી હે બાલક ! તુ
 મહારો જાઈ તુ ॥ ૧ ॥ તુ મહારો પુત્ર તુ ॥ ૨ ॥ તુ મહારો દીયર તુ ॥ ૩ ॥
 તુ મહારા જાઈનો પુત્ર તુ, એટલે જન્નિજો તુ ॥ ૪ ॥ તુ મહારો કાકો તુ ॥ ૫ ॥
 તુ મહારા પુત્રનો પણ પુત્ર તુ ॥ ૬ ॥ તથા જે તહારો પિતા છે, તે મહારો
 જાઈ છે ॥ ૧ ॥ અને મહારો પિતા છે ॥ ૨ ॥ અને મહારા પિતાનો
 પિતા, એટલે મહારો વનાનુ છે ॥ ૩ ॥ મહારો જરતાર છે ॥ ૪ ॥ મ-
 હારો પુત્ર છે ॥ ૫ ॥ અને મહારો સસરો પણ છે ॥ ૬ ॥ તથા જે તહારી
 માતા છે, તે મહારી માતા છે ॥ ૧ ॥ અને મહારા પિતાની માતા છે ॥ ૨ ॥
 અને મહારા જાઈની સ્ત્રી છે ॥ ૩ ॥ અને મહારી વહુ છે. ॥ ૪ ॥ અને મહારી
 સાસુ છે ॥ ૫ ॥ અને મહારી શોક્ય પણ છે ॥ ૬ ॥ પરીતે કહીને સાધ્વી તે

વાલકને વારવાર બોલાવે છે ત્યાર પછી એક દહાનો કુચેરદત્ત તેનું વચન
 સાંજલીને, આશ્ચર્ય પામ્યો મતો, તે સાધ્વીને કહેતો હતો. હે આર્યે! વારવાર
 આવું અજુક શું બોલો તો? ત્યારે સાધ્વી કહેતો હતો 'હું અજુક નથી બોલ
 તી જે કારણ માટે આ વાલક એક માતાપણા થઈ જાઈ છે, ઇટલે તેની
 અને મહારી એક માતા છે, તેથી મહારો જાઈ આવે છે ॥ ૧ ॥ અને મહારા જ
 રતારનો પુત્ર છે, માટે મહારો પુત્ર થાય છે ॥ ૨ ॥ અને મહારા જરતારનો ન
 હાનો જાઈ છે, માટે મહારો દોયર છે ॥ ૩ ॥ અને મહારા જાઈનો પુત્ર છે, માટે
 મહારો જત્રીજો છે ॥ ૪ ॥ અને મહારી માતાના પતિનો જાઈ છે, માટે મહારો
 કાકો લાગે છે ॥ ૫ ॥ અને મહારી ઝોમ્યના પુત્રનો પુત્ર છે, માટે મહારો પૌત્રો
 લાગે છે ॥ ૬ ॥—એ પ્રમારે વાલકનો સગથ પોતાના ઠ સગંધ દેલાનીને,
 વલી કહેતી હતી જે આ વાલકનો પિતા છે, તે મહારે એક માતાપણા થઈ
 જાઈ છે, ઇટલે તેની અને મહારા એક માતા છે, માટે જાઈ આવે છે ॥ ૧ ॥
 અને મહારી માતાનો જરતાર થયો, તેથી મહારો પિતા આવે છે ॥ ૨ ॥ અને

મહારા કાકાનો પિતા થયો, તેથી મહારો વન્નાઉનું થયો ॥ ૩ ॥ અને પ્રથમ મને પરણ્યો છે, માટે મહારો જરતાર થાય છે ॥ ૪ ॥ અને મહારી શોમ્યનો પુત્ર થાય છે, માટે મહારો પુત્ર પણ થાય છે ॥ ૫ ॥ અને મહારા દીયરનો પિતા થાય, માટે મહારો સસરો છે ॥ ૬ ॥—૧ પ્રકારે વાલકના પિતા કુચેરદત્તની સાથે પોતાના ઠ સવધ કહીને, વંજી કહેતી હવી જે આ વાલકની માતા છે, તે મને પણ જણનારી છે, માટે મહારી પણ માતા છે ॥ ૧ ॥ અને મહારા કાકાની માતા છે, તેથી મહારી દાદી લાગ છે ॥ ૨ ॥ અને મહારા જાણની સ્ત્રી થઈ, તેથી મહારી જોજાઈ થાય છે ॥ ૩ ॥ અને મહારી શોમ્યના પુત્રની સ્ત્રી થઈ, માટે મહારી વટુ થઈ ॥ ૪ ॥ અને મહારા જરતારની માતા થઈ, તેથી મહારી સાસુ થઈ ॥ ૫ ॥ અને મહારા જાણની વીજી સ્ત્રી થઈ, માટે મહારી શોમ્ય થઈ ॥ ૬ ॥ ૧ રીતે આ વાલકની માતા કુચેરસેના વેશ્યાની સાથે પોતાના ઠ સવધ દેવાડ્યા. ૧ પ્રકારે આ અઢાર સવધ કહીને તે સાધ્વી, તે સવધોની જ્ઞાનરી કરવાને અર્થે, પોતે વ્રત મદ્દળ કર્યું તે અવસરે રાહો

ली पोतानी वींटी कुवेरदत्तने आपती हवी' त्यार पंढी कुवेरदत्त पण ते वींटी
 देखीने सर्व सचधनु विरुद्धपणु जाणीने, तत्काल वैराग्य पामीने, पोतानी
 निष्ठा करतोसतो पोतानी शुद्धिने अर्थ, चारित्र्य ग्रहण करतो हवो अने वटी
 महा तप करतो हवो तथा कुवेरसेना वेदया पण ते प्रयुति साजलवा यही
 प्रतियोध पामी सती आनरुनो धर्म अगीकार करती हवी त्यार पंढी कुवेर-
 दत्त साधवी, न प्रकारे तेमनो उद्धार करीने पोतानी प्रगर्भिनी पाले गड, ए-
 त्थे पोतानी गुरुणी पाले गड अन्तरुमे न सर्व जीवो, पोतानो धर्म सम्पक्
 मगारे स्थापन करीने सज्जतिना नजनार थया अर्थात् रूची गतिमा गया.
 न प्रकारे आहार रीत्य तगर कुवेरचनु हर्षित कणु. आ एक चरने आश्रीने
 वींटी पोतानी कुवेरदत्तने, अर्थे पोतानी स्वेष्टामां तो प्राप्ते हरीने साध्यरक्षारीक जी
 वींटी पोतानी कुवेरदत्तने, अर्थे पोतानी स्वेष्टामां तो प्राप्ते हरीने साध्यरक्षारीक जी
 वींटी पोतानी कुवेरदत्तने, अर्थे पोतानी स्वेष्टामां तो प्राप्ते हरीने साध्यरक्षारीक जी

तसो केण) अनतीवार (न जाय) ५००,
) नथी मरण पाम्या, एवी (सा केण) ते अर्थात् तेवी काइ (जाइ क०)

चाईपणे करीने, वहेनपणे करीने, स्त्रीपणे करीने, पुत्रपणे करीने, पुत्रीपणे करीने, पुत्रनी स्त्रीपणे करीने, सामान्यथकी शत्रुपणे करीने, वैरिपणे करीने एटले शत्रुचावना अनुग्रह सहितपणे करीने, घातरूपणे करीने एटले मार नारपणे करीने, अने तामन करनारपणे करीने, प्रत्यनीकरपणे करीने एटले प्रतिकूत्रपणे करीने, अने कार्यना उपघातपणे करीने, एटले अस्मिन्नसहायीपणे करीने, राजापणे करीने, जुवराजपणे करीने, यावत् शार्थवाहपणे करीने, दासपणे करीने एटले घरनी डार्मीना पुत्रपणे करीने, प्रेय्यपणे करीने एटले चारुरपणे करीने, वृतरूपणे करीने एटले डुरालादिकने त्रिपे अन्न साटे लोडंला तेपणे करीने, कर्पणाटि लाजना नाग ग्राहकरूपणे करीने, अन्य पुरुषोए उपार्जन करेला अर्थना जोगकारी नरपणे करीने, वटी कला शीखववा जोग्यपणे करीने, यने वली द्वेप करमा जोग्यपणे करीने पूरे उत्पन्न थयो ठे ? एरीते गौतमस्वामीए नगवतने पूत्रयु त्यारे नगवत ऋद्धता हमा हे गौतम ! हा ! अनेकगार अथवा अनतीगार आ जीव सर्व जीवोनी

माता यद् पिता ययो, जाइ ययो, ए रीते उपर कथा प्रमाणे पूर्वे सर्व संबंध करी चूक्यो ठे एज प्रकारे सर्व जीवो पण आ जीवना मातादिकपणे करीने, अनेरुवार, तथा अनतीवार पूर्वे उत्पन्न थया ठे. ए रीते सर्व जीवोने माहो माहि सर्व सच थइ चूक्या ठे इति संसारनी अनवस्था उपर कुवेरसेना गणिकानु दृष्टात तथा श्री जगवती सूत्रना पाठनो अर्थ जाणवो.

॥ अनुष्ठुपुचम् ॥

न सा जाति न सा योनिः न तत् स्थान न तत् कुलम्
न सा जाति न सा योनिः न तत् स्थान न तत् कुलम्

न जानाः न मृताः यत्र सर्वे जीवाः अनन्तशः

न जाया न मृया जंहु । सर्वे जीवा अणतसो ॥ २३ ॥

अर्थ - (जंहु के०) ज्या (सर्वे के०) सर्व (जीवा के०) जीव जे ते (अण तसो के०) अनतीवार (न जाया के०) नथो उत्पन्न थया, तथा (न मृया के०) नथी मरण पाम्या, एवी (सा के०) ते अर्थात् तेवी कोइ (जाई के०)

नाईपणे करीने, घडेनपणे करीने, स्त्रीपणे करीने, पुत्रपणे करीने, पुत्रीपणे
 करीने, पुत्रनी स्त्रीपणे करीने, सामान्यथकी शत्रुपणे करीने, वैरिपणे करीने
 एटले शत्रुचावना अनुबध सहितपणे करीने, घातरुपणे करीने एटले सार
 नारपणे करीने, अने तामत करनारपणे करीने, प्रत्यनीरुपणे करीने एटले
 प्रतिकूतपणे करीने, अने कार्यना उपघानपणे करीने, एटले अमित्रसहा
 यीपणे करीने, राजापणे करीने, जुमराजपणे करीने, यावत् शार्थग्राहपणे
 करीने, दासपणे करीने एटले घरनी दार्मीना पुत्रपणे करीने, प्रेक्ष्यपणे करीने
 एटले चारुरपणे करीने, जृतकपणे करीने एटले दुःखलादिकने त्रिपे अन्न
 साटे लोभला तेपणे करीने, कर्पणाटि लातना नाग ग्राहकपणे करीने, अ
 न्य पुरुषोए उपाज्जन करेजा अर्थना जोगकारी नरपणे करीने, गयी कला
 शीनववा जोग्यपणे करीने, अने गली छेप करमा जोग्यपणे करीने पूर्य
 उत्पन्न थयो वे ? एरीते गौतमस्वामीए नगवतने पूत्रयुं त्यारे नगवत म्हेता
 दवा. हे गौतम' हा ! अनेकमार अथवा अतनीमार आ जीव सर्व जीवोनी

અર્થ—(જહ કેળ) જે સ્થાનને વિષે (જીવા કેળ) જીવ જે તે (સુહ હુલક પરપર કેળ) મુલ હુ લની પરપરને (વહુસો કેળ) ઘણીવાર (ન પત્તા કેળ) નથી પામ્યા (ત કેળ) તે અર્થાત્ તેવું (કિપિ કેળ) કોઈ પણ (લોઈ કેળ) લોકને વિષે (વાલગ કેળ) વાલનો અગ્ર તેનો (કોનિમિત્તપિ કેળ) પ્રાંતભાગ માત્ર પણ, અર્થાત્ કિચિત્માત્ર પણ (ભાળ કેળ) સ્થાન જે તે (નહિ કેળ) નથી. અર્થાત્ આ જીવ, સર્વે સ્થાનકમા જડ આઘ્યા છે. ॥ ૩૪ ॥

જાત્રાર્થ—વ્યવહાર રાશીને પામેલા જીવોને અનતો કાલ થઈ ગયો છે, માટે તે જીવોને સર્વ જાતિ આદિકને વિષે અનતીવાર ઉત્પત્તિ થઈ જ હશે? એમ સન્નાયના કરીએ ટીપ કેમકે, એ અન્નિપ્રાય તો વહુશ્રુતનેજ ગમ્ય છે. અર્થાત્ તે અન્નિપ્રાય તો વહુશ્રુત જાણે. હે જીવ ! તુ અનતીવાર સારી મારી જાતિમા તથા સારી સારી યોનિમા ઉત્પન્ન થયો છે, અને સારા સારા સ્થાનમા તથા સારા સારા કુલમા ઉત્પન્ન થયો છે, અને તું ત્યાં અનેક પ્રકારે જન્મ મરણ પામ્યો છે, પરતુ વિચારી જોના તો તુ જેવો છે, તેવોને તેવોજ છે. એટલે ત

जाति जे ते (न के०) नथी अने (सा के०) ते अर्थात् तेगी कोइ (जाणी के०)
 बोनी जे ते (न के०) नथी, अने (त के०) ते अर्थात् तेबु कोइ (गण के०)
 स्थान जे ते (न के०) नथी अने (त के०) ते. अर्थात् तेबु कोइ (कुल के०)
 कुल जे ते (न के०) नथी एटले सर्वे जीवोने पूर्वे कहेला सर्वे स्थानको अ
 नतीवार गया ठे ॥ २३ ॥

बली आ अधिभारने विशेषे जाणवानी मरजी होय तो, श्री जगवती
 सूत्रना वारमा शतकना सातमा उदेशामाथी बोकनानु दृष्टात जोर लेज्यो.

॥ आर्याद्वत्तम् ॥

तत् किमपि नास्ति स्थानं लोकं गलाग्रकोटीमात्रमपि
 "त किंपि नैति, तांण । लांण् वालगंगकोमिमत्तपि ॥

यत्र न जीवा यद्वाः सुतड'सपरपरा प्राप्ता.
 जंतु न जीवो बह्मो । सहड'स्व'परपर पत्ता ॥ २४ ॥

અર્થ-(જહ કેળ) જે સ્થાનને વિષે (જીવા કેળ) જીવ જે તે (સુહ હુલક પરંપર કેળ) સુલ હુ સ્વની પરંપરાને (વહુસો કેળ) ઘણીવાર (ન પત્તા કેળ) નથી પામ્યા . (ત કેળ) તે અર્થાત્ તેવું (કિપિ કેળ) કોઈ પણ (લોઈ કેળ) લોકને વિષે (વાલગ કેળ) વાલનો અગ્ર તેનો (કોનિમિત્તંપિ કેળ) પ્રાંતજાગ માત્ર પણ, અર્થાત્ કિચિત્માત્ર પણ (ઠાળ કેળ) સ્થાન જે તે (નહિ કેળ) નથી. અર્થાત્ આ જીવ, સર્વે સ્થાનકમા જઈ આવ્યા છે ॥ ૩૪ ॥

જાવાર્થ-વ્યવહાર રાશીને પામેલા જીવોને અનતો કાલ ઘડ ગયો છે, માટે તે જીવોને સર્વ જાતિ આદિકને વિષે અનતીવાર ઉત્પન્ન થઈ જ હશે? એમ સંજાવના કરીએ ઊંચ કેમકે, એ અનિપ્રાય તો વહુશ્રુતનેજ ગમ્ય છે. અર્થાત્ તે અનિપ્રાય તો વહુશ્રુત જાણે. હે જીવ ! તુ અનતીવાર સારી મારી જાતિમા તથા સારી સારી યોનિમા ઉત્પન્ન થયો છે, અને સારા સારા સ્થાનમા તથા સારા સારા કુલમાં ઉત્પન્ન થયો છે, અને તું ત્યાં અનેક પ્રકારે જન્મ મરણ પામ્યો છે, પરંતુ ત્રિચારી જોના તો તુ જેવો છે, તેવોને તેવોજ છે. એટલે ત

हारु स्वरूप तो निश्चये नयमते करीने अथेच, अनेच, अजर, अमर, ज्ञान-
 रूप, सुन्दरूप अने सत्तारूप एवु ठे तेने तु विसरी जडने, देहादि परजायमा
 आसक थडने पच प्रकारना विषयसुख जोगयवानी तृष्णा छडु सूधी तने
 जती नथी परतु तु एम वाढा राये ठे के हु सारी सारी जाति आदिकमा
 जडने सारा सारा विषय जोगवु पण ते विषयना सुख ते अनतीवार जोगवी
 ने वमन कर्वा ठे, तोयपण तेने तेज जोगनी डठा राखीने वाताशी (वमन
 करेलाने खानारो) केम थाय ठे? वली ए विषयमुखने नोगनीने काइ तृप्त थ
 वातु नथी, पण छजटी तेनी तृष्णा जेम वलत; अग्रिमा घी होमे, ने तेनी
 ज्वाला वृद्धि पामे, तेम विषयतृष्णा वृद्धि पामजे. माटे हे जीव ! तु एम वि
 चार के, हु सर्व ठेकाणे जडने सर्व जातिना सुख हु ए अनतीवार जोगवी
 आव्यां हु, पण कोइ ठेकाणे नथी जइ आव्यो एम नथी. एवु विचारी विषय
 सुखत्री निराम पामीने तु तहारा आत्मस्वरूपना अग्निनाशी सुखमा मत्त था.
 आ वे गाथानो जेगो नावार्थ ठे ॥ २३ ॥ २४ ॥

॥ आयावृत्तम् ॥

मर्चा कृच्छयः प्राप्ता सर्वेऽपि स्वजनमवन्धा

सवान् रिद्धीन् । पत्ता संवेवि सयणसंबंधा ॥

ससारे तस्मात् विरम ततः कृच्छयादिभ्य यदि जानासि तदा आत्मानं सुखिन
संसारे ताँ विरमसु । ततो जइ मुणसि अप्पोण ॥ ५५ ॥

अर्थ—(ससारे के०) संसारने विषे (सवान् के०) सर्व एवी (रिद्धीन् के०)
कृद्धियो जे ते, तथा (संवेवि के०) सर्व एवा पण (सयणसंबंधा के०) स्वजन
संबंध जे ते (पत्ता के०) पाम्यो ठे (तो के०) ते कारण माटे (जइ के०) जो
(अप्पोण के०) आरमाने (मुणसि के०) जाणे ठे, तो (ततो के०) ते कृद्धिआ
दिक थकी (विरमसु के०) विराम पाम्य अर्थात् निवृत्ति पाम्य ॥ ५५ ॥

ज्ञावार्थ—हे आत्मन् ! संसारने विषे अनादि कालથી भ्रमण करता आ
जीवे देव मनुष्यादिकनी सर्वे समृद्धियो पामी ठे, तथा सर्वनी साथे पोतानो
माता पिता जाई जार्यादिक संबंध जोडावो ठे, माटे तेमां तहारे मोह रा-

खवो घटतो नथी केम के, जे ल्ही ठे, ते पराज्जननु स्थानक ठे. तथा जे वधु
जन ठे, तेज वधन ठे तथा जे विषयसुख ठे, तेज त्रिप ठे (ऊर ठे) ए प्रकारे
जे तहारा जनु ठे, तेनेज तु मित्र जाणीने तेने त्रिपे मोह राखीने घेवो ठे ते
कारण माटे एरु पोताना आरम स्वरूपनुज साबु सुख मानीने, ते कृत्ति,
स्वजन, इत्यादिकनु कल्पित सुख मानीने अर्थात् तेने दु खरूप जाणीने ते
सर्ग थकी निवृत्ति पाम्य ॥ २५ ॥

वधयमरणव्यसनानि

एरु वग्गानि कथं एरु

एगो वधेइ कम्मं ॥ एगो वहवयमरणवसणाइ ॥

विषहते जे अग्नि एक एव कर्मजिर्वाजनं सन्

विसहंइ जेवमि जमंमइ । एगुंच्चिअ कम्मवेत्तविउ ॥ २६ ॥

अर्थ—(एगो के०) एरुलो अर्थात् सहाय्य रहित एवो जीव जे ते
(कम्म के०) ज्ञानावरणीआदि कर्मने (वधइ के०) आत्मानी सगाथे बाधे
ठे. तथा (एगो के०) एकजोज नगातरने त्रिपे (वद के०) ताडन. अने (व

ધ કેળ) વધન, અને (મરણ કેળ) પ્રાણનો વિયોગ, અને (વસણાઈ કેળ) આપત્તિ, નેમને (વિસદ્ધ કેળ) સહન કરે છે. વહી (પુશ્ચિય કેળ) એકલોજ આ જીવ (કમ્મવેલત્તિ કેળ) કર્મવડે ઠગાયો સંતો (જવમિ કેળ) સંસારને વિષે (જમડડ કેળ) જમે છે ॥ ૨૬ ॥

જાવાર્થ—હે જીવ ! જે વ્રત તહારો જન્મ થયો, તે વ્રત તે એકલેજ ઘણુજ કષ્ટ સહન કર્યું, પણ તે વ્રત તહારું હુ.સ્વ મટામ્મને માટે, તને કોઈએ સહાય કરી નહીં અને જે વ્રતે તું મરણ પામીશ, તે વ્રતે તે મરણની વેદના પણ, તહારે એકલાનેજ સહન કરવી પમશે અને પઠી હ્યારે નરકાદિક જવાતરને વિષે જઈશ, ત્યારે ત્યાની વેદના પણ, તહારે એકલાનેજ સહન કરવી પમશે; પણ જેને અર્થે એટલે દેહને અર્થે, સ્ત્રીને અર્થે, પુત્રને અર્થે, તથા સવધીને અર્થે તે અનેક પ્રકારના પાપ કર્યાં છે, પરંતુ, તેમાંનું કોઈ પણ તહારી વેદનાનો જાગ લેવાને આવશે નહીં એવીજ રીતે વીજા તવોમાં પણ કર્મવડે ઠગાયેલો તુ, એકલોજ કષ્ટ જોગવીશ. અર્થાત્ તહારાં

करेखा कृत्यने तुज जोगवाश पण ते कष्ट नोगववाने बीजो कोइ पण
आवरो नही ॥ २६ ॥

अय न कुरुन अहित हितमपि आत्मा करोति नैव अन्य
अन्नो नै कर्णइ अंहिय । हियपि अप्पा करेइ नहु अन्नो ॥

आत्मकृत सुखदुःख भुजकि तन कस्मादसि दीनमुख
अप्येकय सहडैस्क । भुजैसि तो कीसै दीणमुहो ॥ २७ ॥

अर्थ-हे प्राणिन् ! (अन्नो के०) अन्य जे ते (अहियं के०) अहित (अ
नित) ने (न कुरुइ के०) नथी करतो, परतु आत्माज करे ठे अने (हियपि
के०) हितने पण, ते (अप्पा के०) आत्माज (करेइ के०) करे ठे, पण (अन्नो के०)
अन्य कोइ (नहु के०) नथीज करतो (ता के०) ते कारण माटे (अप्येकय
के०) आत्मानु करेलु जे (सुहडुस्क के०) सुखदुःख, तेने (भुजसि के०) पोने
आत्माज जोगवे ठे, माटे तु (दीणमुहो के०) दीनमुख वालो (कीस के०)
केम प्राय ठे ? अर्थात् तु बीजाईनो दोष तु करवा देखे ठे ? ॥ २७ ॥

જાવાર્થ-હે જીવ! તુ એમ વિચારે છે કે, ફલાણાએ મહારુ ઘગમ્યું,
 એમ ધારીને તેના ઉપર ઢેચ કરે છે. અને ફલાણાએ મહારું સુધાર્યું, એમ ધા
 રીને તેના ઉપર રાગ કરે છે, પણ તેમાંનું કોઈ તહારુ ઘગમ્યું પણ નથી, ને
 સુધારતુ પણ નથી, પરંતુ તે ઘગમ્યારો અને સુધારનારો, તે તહારો આત્માજ
 છે. અથાત્ સુલ્લ પણ તહારો આત્મા કરે છે, અને ડુઃલ્લ પણ તહારો આત્માજ
 કરે છે, સાટે ડુઃલ્લ યાવ્યે સતે દીનમુલ્લવાલો થઈને, વીજાનો દોષ છુ ક-
 રવા દેલે છે? વલ્લી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના વીસમા અધ્યયનમા કહ્યું છે કે,
 વૈતરણી નદીનો પમામ્નાર પણ આ આત્માજ છે, અને કૂટશાલ્મલ્લિ વૃક્ષની
 વેદનાને પમામ્નારો પણ આ આત્મા છે, અને કામધેનુ ગાયને પમાલ્નારો પણ
 આ આત્મા છે, અને નદનવન તથા દેવલોક અને મોક્ષ તેને પમામ્નારો પણ
 આ આત્માજ છે. વલ્લી આ આત્મા કોઈ અપેક્ષાએ કર્તા છે, અને કોઈ અપેક્ષા
 યે થકર્તા છે. એજ રીતે સુલ્લ ડુઃલ્લનો કર્તા અકર્તા પણ આત્માજ છે. વલ્લી
 મિત્ર તથા અમિત્ર પણ આત્માજ છે, અને સંદાવાર અને દુરાચારને કરનારો

पण आ आत्माज ठे. एम जाणीने कोइना उपर राग छेप करवो नही ॥२७॥

बहुआरजेण उपार्जनं वित्तं अनुजनं हे जीव स्वजनगणा

बहुआरजं विदत्तं । वित्तं विलसति जीवं सयणगणा ॥

तेन आरजेण जनिं पापकर्मं अनुनविष्टनि नरके पुनः त्व एवं

तज्जाणियं पावकम्म । अणुहंसि पुणो तेम चेंवं ॥ २८ ॥

अर्थ-(जीव के०) हे प्राणिन्! (सयणगणा के०) माता, पिता, जाइ, स्त्री, पुत्रादिक स्वजननो समूह जे ते, (बहुआरज के०) ते खेती आदिक घणा आरजे करीने (विदत्त के०) उपार्जन कयुं एवु, जे (वित्त के०) धन, ते प्रत्ये अर्थात् ते धने करीने, तेन (विलसति के०) विलास करे ठे अर्थात् ते धननु फल ते स्वजनादिक जोगवे ठे. (पुणो के०) बली (तज्जाणिय के०) ते आरजे करीने उत्पन्न थयुं एवु, जे (पावकम्मं के०) पापकर्म, तेने (तुम चेंव के०) तु एकलोज (अणुहंसि के०) अनुभव करीश अर्थात् नरकादिकने विपे ते पापनु फल तु एकलोज जोगवीश ॥ २८ ॥

भावार्थ—हे जीव ! ते अनेक प्रकारे जीवाहिसा तथा कूडकपट उलजेद
 प्रपंचादिक केटलाक अनर्थ करी, तथा नीच सेवादिक घणा अकृतव्य करी,
 तथा अनेक प्रकारे परदेशमा जमीने, तथा सडाइ प्रमुखमां मरणंत कष्ट
 माये लेइने, तथा पोताना स्वधर्मनो पण त्याग करीने तथा रात्रि दिवस सरी
 रतुं सुख पण न गणीने, धन उगळोन कर्युं; परंतु ते धनने स्वजन तथा ज्ञाति
 आदिक लोक, तहारी उपकार न गणनां, उजटा तने टबावीने तथा तने ति
 रस्कार करीने, तथा मेहेणा मारीने, अने अनेक प्रकारनी युक्तिवडे करीने,
 एटले उदरनी पेठे फूकी फूकीने तेउ खाइ जाय ठे, अर्थात् धोखे दहाडे ज-
 ख्या शेहरेमां ते स्वजनादिक चोर, तने खुटी ले ठे, अने ते धन उपार्जन क-
 रतां जे पाप ध्युं, तेना फलने तो नरकादिकने विषे, तुं एकजोज जोगवीश
 पण बीजुं कोइ जोगववा आवशे नही, माटे हे जव्य प्राणिन् ! कांइक विचार
 करीने न्यायर्थी धन उपार्जन करीने तेने काइक तो सारा मार्गसा वापस्य ॥२॥

अथ उच्यते तदा वृत्तकृतं इति यथा चित्ता भिन्ना
 अहं दुस्किञ्चाद तह नु। स्किञ्चाद जह चित्तिञ्चाद भिन्नाद ॥
 तथा स्लोकमपि न आत्मा विचिचितं अतन्वा हे जीव किं - ज्ञेयम् ॥ ११ ॥
 तह येवपि न अप्या - विचिचितं जीव किं ज्ञेयम् ॥ १२ ॥
 अर्थः (जीव के०) हे जीव तु मोहने वंश यश्ने (जह के०) जेम (डिजा
 इ के०) आ महारा बालक जे ते एटले महारा ठोकरा जे ते (अह के०) हवे
 (दुस्किञ्चाद के०) दुस्खिया ठे एटले टाहड्यमा लढमा पाथरमादिक वख
 नथी, तेथी पीडा पामे ठे (तह के०) तेमज (दुस्किञ्चाद के०) महारा बालक
 मूरया ठे एम (चित्तिञ्चाद के०) ते बालकोनु तुं रात्रि दिवस चितवन करे
 ठे, परतु (तह के०) तेवी रीते, ते (अप्या के०) आत्मा जे ते (येवपि के०)
 थोडो पण (न विचिचितं के०) नथी चितवन कखो, माटे, तने (किं ज्ञेयम्)
 के०) शु कहीपु-? अर्थात् हे मूर्ख! तने केटलो, ठपको टेडपु? एटले ते थोडो
 पण आत्मानो विचार नथो कर्यो, के, महारा आत्मानो, शी, गति थरो? एवो

विचार लगेर मजि पण तुं करतो नथी ॥ १६ ॥
 जाग्याहे जीव तुं मोहने वश धडने रात्रि दिवस पारकी चिंता कत्या
 करे ते के ओ महारा जावक, तथा आ महारी ली इत्यादि स्मजन भूल्यां
 ते, तरण्या ते, तथा तेमने अन्न वस्त्रादिकुं दुख ते, इत्यादि अनेक प्रकारनी
 चिंतने रात्रि दिवस कत्या करे ते, परंतु तु त्वारा आत्मानि चिंता करतो
 नथी के, से महारा आत्मानुं साधन केतु क्यु ? एतले आत्मा परजेवे सुखी
 थाय, एवु काम, मे रात्रि दिवस मध्ये केतली घडि क्यु ? एवो थोडो पण त
 हारा स्वार्थनो विचार तुं करतो नथी, केवल रात्रि दिवस पारकुं जेतु कुं
 ध्या करे ते, माटे तु मूर्ख ते; तेथी तने केतलो उपदेश देष्ट ? केम के, उप-
 देश तो योग्यनेज थाय ते. ॥ १७ ॥

कृष्णभगवत्, शरीर, जीव, अन्तः च शाश्वतस्वरूपः

स्वर्णभगवत्, सरीर, जीवो अन्नो ओ सासयसखो ॥

કર્મવશાત્ અનયો સયથઃ : નિર્ધોમ્ભા અવશરોઃ કાઃ તમ
કર્મવશાત્ અનયો સયથઃ : નિર્ધોમ્ભા અવશરોઃ કાઃ તમ

કર્મવશાત્ અનયો સયથઃ : નિર્ધોમ્ભા અવશરોઃ કાઃ તમ

અર્થ-હે આત્મન્ ! (ગુણજગુર કેળ) કણજગુર પટજે કણમા નાશ પામ
વાના મ્વજાવવાતુ પલુ (શરીર કેળ) આ શરીર છે. (અ કેળ) વલી (અન્નો કેળ)
શરીર થકી જૂદો એવો, અને (સાસયસરૂવો કેળ) શાશ્વતું છે સ્વરૂપ તે જેનું,
એવો (જીવો કેળ) જીવ છે, તેને (કર્મવશાત્ કેળ) કર્મના આધીનપણાથી
શરીરની સાથે (સંવયો કેળ) સયોગ થયો છે, માટે (ઇત્થ કેળ) એ શરીરને
ત્રિયે (તુજ્જ કેળ) તહારે (કો કેળ) ક્યો (નિબંધો કેળ) અનુવધ છે? પટલે
એ શરીરને ત્રિયે તહારે શી મૂર્તિ છે? ॥ ૩૦ ॥

જાવાર્થ-હે જીવ ! તુ અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે,
મય, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે,
પવિત્ર, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે,
નય મતે છે, પરંતુ અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે, અર્થે,

શ્વત્ત પહેલું, અને ત્વચા, માસ, હાડકાં, રુધિર, નસો, મેદ પટલે હાડકાં ઉપર
 રહેલી ચામડી, અને મજ્જા પટલે હાડકામા રહેલું માસ, અને મલ મૂત્ર, ને
 ડુર્ગંધ, ને વિષ્ણીત્સ (વિહામણી) યવી વસ્તુએ પ્રેરેલા ચામડાના કોથલા રૂપ
 યા શરીર છે, તેવા શરીરને વિષે હું જીવ ! તું કર્મના વશથકી વધાપણો છે.
 તેને વિષે મહારાપણુ માની લેઈને, પટલે યા શરીર તે હું હું. એમ ધારીને, તેના
 ઉપર મમત્વજાવ રાખીને શુ કરવા મિથ્યા હેરાન થાય છે? इहां प्रसंगानुसार
 શરીર ઉપરથી મૂર્ઝા ઉત્તરવાને માટે, વિચારવા જેવું એક દૃષ્ટાંત લખીએ ટીપ -
 જેમ કોઈ પુરુષે સરકારનો અપરાધ કર્યો હોય, તેણે કરીને તેને સકત મજૂરી
 સાથે, મદા હુ. લવડાઈ બંધીલાનામાં, અમુક વર્ષની ટીપ મારીને પૂર્યો હોય,
 તેમ તને પણ, તદ્વારા કર્મે, પૂર્વે લખેલી અશુચિ વસ્તુએ કરીને ખેરેલો, અને
 ડુર્ગંધમય શરીરરૂપ પુરુષની આકૃતિવાલો તથા છાની આકૃતિવાલો ચામ-
 ડાનો કોથલો, તેમાં તને અમુક મુદત સૂધી પૂર્યો છે; તો પણ તેવા શરીરને
 વિષે તુ એવો મમત્વ ધારણ કરે છે કે, હું શેઠ, હું શેઠાણી, હું રાજા, હું રાણી,

हुं नाहणः दुःखं ब्रह्मणी, इत्यादिकं कल्पित नाम ठरावीने तथा ते कोथलानो,
 रगः कालोऽधोऽलो देवीने तेमा रूपवान् कुरुपवाननी कल्पना करीने, तु मोह
 पामे ठे, परतु एमं नयी विचारतो के, आ महारा शरीरमा शेव ते क्रियो?
 हाथ शेव? पग शेव? के, माथुं शेव? एम खरी रीते निचारीश, तो सर्व क-
 ल्पना मात्रज मालमः पुडशे, माटे एवी रीते वस्तुगते निचारीने, तु शरीर उ-
 परयी मूर्छा, उताख. कि वहुना? आ अधिकारने, निवे श्री, आचारागजो, सु-
 ब्रमा विशेष प्रकारे कह्यु ठे, त्याथी जोडू लेवु. ॥ ३० ॥

कहूँ व्यागनं, कुन, चलितां, एमपि कुन, व्यागतं, कथं गमिष्यसि, ॥ ३१ ॥
 कहूँ व्यागं कहूँ चलयं । तमपि कहूँ व्यागजं कहूँ गमिही ॥ ३१ ॥
 अन्वयमपि युक्ता, न जानीयं, हे जीव, कुतश्चिद कत, तव अन्व करणावु, ॥ ३२ ॥
 अन्नेन्नपि नै यार्णह, जावै कुडुन केन, तर्जेज ॥ ३२ ॥
 अर्थ- (जीव केण), हे आत्मन (कुडुन केण), आ माता पिता, जाइ स्त्री-
 यादि कुडुन (कहूँ आय केण) क्याथी आण्यु ठे? अन्ने (कहूँ चलय केण)

क्या गुरु ? एटले अहिथी मरीने, क्या गुरु ? अने (तुमपि के०) तुं पण (कह
 आगले के०) क्यांथी आव्यो ? अने (कह, गमिहि के०) क्या जइश ? एम
 (अनुन्नपि के०), परस्पर एटले एक बीजाने पण (नयाणह के०) नथी जाणतो
 माटे (तुज्ज के०) तहारं कुटुब (कुल के०) क्याथी ? अर्थात् एक बीजाने जा
 एया वगर आ कुटुब महारु ठे, एम मानी बेगो बु, ते मिथ्या ठे. ॥ ३१ ॥

ज्ञावार्थ-हे जीव ! जेना उपर तने घणो मोह ठे, ने महारा महारां करे
 ठे, ते तहारां माता पिता स्त्रीयादिक केइ गतिमाथी आव्यां ठे ? ने केइ ग-
 तिमा जशे ? अने तुं पण केइ गनिमांथी आव्यो ठे ? ने केइ गतिमां जइश ?
 ते संबंधी तने काइ पण खबर नथी. एटले जेम परवने विषे कोइ क्याथी
 आव्युं, ने कोइ क्यांथी आव्युं; ए रीते ते सर्वे आवीने एकठां मले ठे. पवी
 तेनु पाणी पीने सउ सजने मार्गे बेराइ जाय ठे. तेम आ जवरूप परवने विषे
 कुटुबरूप सर्व लोक पण, कोइ नारकीमांथी, कोइ तिर्यचमाथी, कोइ मनु-
 ष्यमांथी अने कोइ देवलोकांथी, एम सउ सजनी गतिमाथी आवीने जेगा

बोकीनौ पशुना जेवो। निरर्थक जाणवो। एटखे जेम पेशु ठे, ते आहार, उघ
 अने मैथुन तेणे करीने पोतानो जन्मरो। गमावे ठे, तेम तहारो पण व्यर्थ
 जन्मरो गयो जाणवो ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥ अमुपवृत्तम् ॥ ३३ ॥

ઘણું જ હું જાણું છે. તથા (જરા હુસ્ક, કેળ) દુઝાવત્યા સંબંધી હું જ, પદ્મ
 ઘનપણમાં અનેક પ્રકારના હું જ પ્રાપ્ત થાય છે (ય કેળ) વહી (રોગા કેળ)
 અનેક પ્રકારના વ્યાધિ હાવત્યા થાય છે. (ય કેળ) વહી (મરણાણ કેળ)
 અનેક પ્રકારે મરણની વેદના થાય છે, માટે (હું કેળ) નિશ્ચે (જંહ કેળ)
 જે સંસારને ત્રિપે (જંતુણો કેળ) પ્રાણી, જેને (કીસતિ કેળ) ફેશ પામે છે,
 તે (સંસારો કેળ) સંસાર, જે તે (હુસ્કો કેળ) કેવલ હું જ હુસ્ક પડું છે. અર્થાત્,
 આ સંસારમાં કાંઈ પણ સુખ નથી. ॥ ૩૩ ॥
 જાવાર્થે-હે આત્મનું ! તું વિચાર કલ્પ કે, આ જીવ જ્યાંથી જન્મે છે,
 ત્યાંથી તે મરણપર્યંત કેવલ હું જ હુસ્ક જન્મે છે. કેમકે, જન્મતી ત્રલ
 હું જ છું, પડે છે. તે ત્રિપે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે, અશિવને તપાવીને લાલ
 ચાલ કરેલી સાડાત્રણ કોડ સોયો, શરીરમાં રહેલી પંચી સાડાત્રણ કોટિ
 રામરાય તેને ત્રિપે ચાંપતા, જેટલી વેદના થાય, તેથી આવગુણ વેદના મર્જને
 ત્રિપે થાય છે. તથા જન્મતી ત્રલ ત્રણ વેદના તો, કાંઈ કહી શકાય તેવી નથી.

તથા આલે પૂરુ ઢેસાતુ નથી, કાને પૂરું સચલાતુ નથી, નાકમાથી લીટ નિ-
તરે તે ને દાત પણ હાલી જવે તે તથા પહી પણ જાય છે, તથા છાતી, શ્વાસ
અને શરીરનુ નિર્વલપણ વધે છે, આ જાગે છે, તુટે છે અને ફાટે છે વલી મુ-
લેથી બરાબર ચોંચુ ચોંચી શકાતુ નથી, અને લોકને પણ અનાદર કરવા જોગ્ય
તથા હાતી કરવા જોગ્ય થાય છે, તથા દિવસે દિવસે જ્ઞાન પણ ઝંટુ થતુ જા-
ય છે તોયપણ વધા કામમા હુહાપણ હાંહોલવા ઘણો જાય છે, ત્યારે પોતાની
સ્ત્રી તથા બહાલો પુત્ર અને પુત્રી વિગેરે, તે હોસાને તિરસ્કાર કરીને એમ કહે
ત કે, તમે ઠાનામાના છાટલામા પહ્યા રહેને ! નકામો સવારો શુ કરવા
કરો તો ! તમારુ હૈયુ ફટી ગયુ છે પણ કાફ અમારુ ફટી ગયુ નથી કે, તમારુ
કહ્યુ કરીપ ! ! વલી ઘરના સૂણાને વિપે ત્યાસી જ્ઞાતો જ્ઞાતો એક તુટમૂટ જ્ઞા-
ટલીમા પહ્યો રહે છે વલી જગાની અવસ્થામા પુત્રાદિકને પાલન પોષણ કરે
લા, ને પ્ત્વી આશાપ કે, તેડે રુદ્ધાનમ્થામા મહારી ચાકરી કરશે, તોયપણ
તે સ્ત્રી, પુત્ર, પુત્રની સ્ત્રીયો, દલ્યાદિ તે પણ તે હોસાથી ન સહન થાય તેવો

परानव करे ठे, अने वली मोढेची बोले ठे के, आ डोसो मरतोए नथी, ने
माचो मूरतो पण नथी; वली ते डोसानी घरमां रहेला माणसोज निंदा करे
ठे, पटसुज नही परंतु ते वृद्ध पोतेज, पोताना देहनी निंदा करे ठे ते उपर
हीकामा सलेलु काव्य तथा तेनो अर्थ सखीए ठीए ॥

॥ वंतालीयवृजम् ॥

वसिसंततमस्थशेषितः शिथिलजायुधृतं कलेवरम् ॥

स्वयमेव पुमान् जुगुप्सते किमु कान्ता कमनीयविग्रहा ॥ १॥

अर्थ - वृद्धावस्थार्थी जेना वधा शरीरनी त्वचा (चामनी) मां करचोलीयो

तथा शरीरमां केवल हाकफांज देखायते अने नानियो पण शिथिल
निंदा करे ठे; एषा केदंगा कलेवरने जोरि, ए वृद्ध पोते पोतानी मेसेज ते शरीरनी

वली ते वृद्धावस्थाना वृद्ध शरीर सुंदर ठे एकी स्त्रीयो निवे, तेमां तो शुंज कहेवु ॥ १॥

नीए

सने वदल,

कथा ३

कौशानी नगरीने विषे घेणा धनवालों, अने वणा पुत्रवालों एवो, एक धनो नामे सार्थगाह हतो तेणे एकलेज नाना प्रकारना उपाये करीने, धन उपार्जन करुं ने ते सचलु धन, दु खवाला वधुजन, तथा स्वजन, तथा मित्र, तथा स्त्री, अने नाइ आदिक सर्वे संबधीतना जागने अर्थे वापरुं त्सारपठी ते धनो, काळना परिपाकरणार्थी वृद्धवस्थाने पाम्यो 'तेना सघला पुत्रो तेनु सारी रीते पासन पोपण करवानी योग्य कसामा कुशख हुता. ससार सवधि सघला कामनी चितानो जार' तेणे ते पुत्रो उपरज नाख्यो हुतो, तोयपण ते पुत्रो पम बोले ठे के, अमने आ पिताजींज आची सुदर अयस्थाने पमाड्या ठे, तथा सर्वे लोकना अग्रसर कर्या ठे, तथा तेमणे अमारी चहु उपकार कर्यो ठे ए रीते पोतानु सारु कुळीनपण, ते पुत्रो जणावता हुता. पठी कोइ कार्य प्रसंगे, ते वृद्धनी स्त्रीयो पोताना स्वामीनी चाकरी करती हुती. तेमा पण शरीर चोळीने ज्ञान करावुं, तथा 'जोजन करावुं,' इत्यादिक जे काले

જેમ કરું ઘટે, તે તેમ નિરંતર કરતી હતી તેમ કરતાં કરતા કેટલાક દિવસ ગયા પછી વૃદ્ધપણુ વૃદ્ધિ પામ્યુ, ઘટલે આલા શરીરની ઇંદ્રિયો સ્વાધિન ન રહી, અને સર્વ અગ કપવા લાગ્યા, અને નેત્રાદિકમાંથી પાણી ગલવા મારુયું ત્યારે હલવે હલવે તે સ્ત્રીયાદિકોણે, તે વૃદ્ધની ચાકરી ઘટાઠવા માં ની કેમકે, વૃદ્ધપણુ તો વધવા લાગ્યુ માટે વલી તે વૃદ્ધ ચિત્તના અનિમાન વર્તે કરીને, વૃદ્ધાવસ્થાના ડુઃસ્વરૂપ સમુદ્ગમાં પડ્યો. વલી તે વૃદ્ધના દીકરાની સ્ત્રીઓ એન કહે છે કે, આ મોસાનુ વરતરુ કૂટવાનું તે અમારા કર્મમાં ક્યા સૂધો ઘાલી મૂક્યુ હશે ? તે કાફ માલમ પડતું નથી. ત્યારે તેમના સ્વામીભ (મોસાના પુત્રો) વલી તે સ્ત્રીઓને સમજાવીને મોસાની ચાકરીમાં વલગાને છે. ત્યાર પછી એક દિવસ તે સર્વે સ્ત્રીઓ, સંપ કરીને પોત પોતાના ઝરતારને કહે છે કે, તમારા પિતાની અમે ઘણી ઘણી ચાકરી કરીએ છીએ, તોયપણ તે વૃદ્ધપણમા બુદ્ધિની ત્રિકલતાથી, અમારી કરેલી ચાકરીના જ સને વદલે, ઊલટો અપજસ આપે છે, માટે તમને જો અમારુ કહ્યુ માનવામાં

न आगतु हों, तो बीजा कोई माणस पासे, ते मोमानी चाकरी करावो, एटने खगर पडशे पठी ते पुत्रोए तेमज कथुं त्यार पठी केदलाएक दिवसे पुत्रे प्रवंधु क, हे पिताजी ! केम हवे सारी रीते चाकरी घाय ठे ? त्यारे ते मोसो बोल्हो के, नाइ ! शुं कहु ! महारु मन जाणे ठे, काइ कहैवानी बात नथी एवी रीने ते मोसानु बोलवु साजळीने, ते सर्वे स्त्रीयो पोताना पनिने कहैवा खागी के, तमे अमारु कहु प्रथम नहोता मानता, पण हवे जगमा रीने मान्यु ! ! इत्यादिक रीते गेलीने, ते मोसाना अवगुण पोताना पतिना हृदयमा सारी रीते ठसाव्या ते पुत्रो पण ते स्त्रीयोनु कहेंवु मान्य करीने, पोताना पिताने तिरस्कार करवा लाग्या ए रीते त्यारे तरफनु दु ख जेनुं अवाथी, ते मोसाए पोको मूकवा मांगी ते सांजळीने ते स्त्रीयो बोली के, आपणा ससराने अन्न पचतु नथी, ने वगर विचारुं खा खा करे ठे, तेथी चूरु आगती हशे, माटे लागो ! देवतायने शेकीए, पठी ते स्त्रीयो पण लूग डाना डुचा सारी पेठे उना करीने जेम काम दे, तेम मोसाने शेके ठे, तेथी

ત કાસાને ઘણા પાંડા થવાથી કોસો ના ના કહેતો જાય છે, તોપણ પરાણે શેકે જાય છે, અને મનમા નિચારે છે કે, આ કોસાણ લોકમા અમારી વધુ ફજેતી કરી છે, માટે ફરી ફરીને આવો હાગ મલવાનો નથી. એમ ત્રિ ચારીને તે હોસાને વધુ પરાજવ કરે છે ત્યાર પછી તે કોસો પણ આર્ત્તધ્યાને કરી થોડાં દિવસમાં મરણ પામ્યો. એ રીતે દુઝાવસ્થાનું હુઃખ જાણવું

વહી તે દુઝાવસ્થાના હુઃખના વર્ણનનું વીજું કાવ્ય, ટીકામા લખ્યું છે, તે લક્ષ્મીપ ઠીપ

॥ શાર્ફલવિક્રીડિતવૃત્તમ્ ॥

ગાત્રં સંકુચિત ગતિર્નિગલિતા, દન્તાશ્ર નાશ ગતા ॥

દૃષ્ટિર્નશ્યતિ રૂપમેવ હસતે, વક્ત્ર ચ લાલાયતે ॥

વામ્ય નૈવ કરોતિ વાન્ધવજન પત્ની ન શૂશ્રૂયતે ।

ધિક્ કષ્ટ જરયાચિન્નતપુરુષં, પુત્રોઽપ્યવજ્ઞાયતે ॥ ૨ ॥

અર્થ. - દુઝાવસ્થામાં શરીર સકોચાદ જાય છે, પૃથ્વે શરીરે કરચોલીન

વલી' પૂજ' અધિકારને વિશેષ જાણના અર્થિ પુરુષોણ, શ્રી આચારા
ગત્રી સૂત્રમાત્રી 'જોઈ લેવું' વલી ગાથામાં 'ચ શબ્દનુ બ્રહ્મણ કયું ઠ તેથી દ્રવ્ય
સવથી પણ ઘણુજ હુ ભ' છે - તે દેવાને છે.

અર્થાનામર્જને હુ ભમર્જિતાનાં ચ રક્ષણે ॥

આપે હુ ભં વ્યયે હુ ભં ધિમયં હુ. ભસાધનમ્ ॥ ૪ ॥

અર્થ - આ સસારને ત્રિયે મનુષ્યોને વે પ્રકારના પ્રાણ ઠં તેમા એક
અત્ત પ્રાણ, ને વીજો વહિ પ્રાણ તેમા અત્ત. પ્રાણતો પ્રસિદ્ધ છે, અને વહિ પ્રાણ
તે ધન છે કેમકે પ્રાણ જતા જેવું હુ ભ થાય છે, તેવુંજ હુ ભ ધન જતાં પણ
થાય ઠં એટલાજ માટે જ્ઞાની પુરુષોણ આ હુ. ભની પક્તિમાં ધનને પણ ગણ્યુ
છે. કેમકે, (અર્થાના કેળ) ધન મેલવતા પણ હુ ભ છે, તેમજ ઉપાર્જન કરેલા
ધનને સંચિત્તમાં પણ હુ ભ છે, માટે ધન આભ્યે પણ હુ ભ છે, અને ધન ગયે
પણ હુ ભ છે અર્થાત્ તે ધનજ હુ. ભવાયક છે માટે હુ ભનુ સાધન એવા ધન
ને ધિક્કાર થાતુ ॥ ૪ ॥ - એ રીતે જન્મ, જરા, રોગ, મરણ અને ધન, તે

सवधी दु खनो विचार करवो, पण अधपरपराण न चाखुं ए उपदेश

॥ आयावुत्तम् ॥ १

यावत् न इच्छियाणा हानिः

यावत् न जरारादनी

परिस्फुरति

जाव न इदियहाणी । जाव न जररक्कसो परिस्फुरई ॥

यावत् न रोगविकारा

यावत् न मृत्यु

समाश्लिष्यति

जाव न रोगविच्छारा । जाव न मत्तच्च समुत्तिञ्चई ॥ ३४ ॥

अर्थ - हे जीव ! (जाव के०) ज्या सूधी (इदियहाणी के०) इदियोनी हानी,
एटखे इदियोनु कीणपणु (न के०) नथी थयु, तथा (जाव के०) ज्यां सूधी
(जररक्कसी के०) जरारूप रादसी (न परिस्फुरई के०) नथी प्रकट थड, तथा
(जाव के०) ज्यां सूधी (रोगविच्छारा के०) रोग विकार (न के०) नथी प्रकट
थया, तथा (जाव के०) ज्यां सूधी (मत्तच्च के०) मृत्यु जे ते (न समुत्तिञ्चई के०)
नथी उदयमा आवु, त्या सूधीसा शक्तिने न गोपवता तहाराथी बने तेटलु
धर्मसाधन करी खे, नहि तो पढीथी तने घणोज पश्चाताप थरो ॥ ३४ ॥

चावार्थ—हे प्राणिन् ! ज्या सूधी तहारी इन्द्रियोनी शक्ति जरपूर ठे, अने ते शक्तिने जरारूप राक्षसीए प्रकाश नथी करी, अने ज्या सूधी रोग विकाररूप शत्रुए, कायारूप नगरमा घेरो नथी घाढ्यो, अने ज्या सूधी कालना सपाटामा बरोबर नथी आढ्यो, त्या सूची तु जेटलु आत्मसाधन करबु धारीश, तेदलु बनी शकशे माटे जेम वने तेम प्रमाद मूकीने जलवी थी धर्मसाधन कत्य ॥ ३४ ॥ बली जर्तुहरिये पण कबुं ठे के—

॥ शार्ङ्गलविक्रीडितवृत्तम् ॥

यावत् स्वस्थमिदं कलेवरगृहं, यावज्जरा दूरतो ।

यावच्चेन्द्रियशक्तिप्रतिहता, यावत् द्रव्यो नायुप ।

आत्मश्रेयसि तावदेव विदुषा, कार्यं प्रयत्नो महान् ।

प्रोद्दीते^२ जवने हि कूपस्वनन, प्रत्युद्यम कीदृशः ॥ १ ॥

अर्थ—(यावत् के०) ज्या सूधी आ शरीररूप घर साजु ठे, तथा ज्यां सूधी

१ यावद्य दूरे जरा २ सदीप्त

जरा नश्री आनी, तथा ज्या सुधी इंद्रियोनी शक्ति नाश नथी पामी, तथा ज्या सूरी आउलुं पुरु नथी थयुं, त्या सुधी पंडित पुरुष पोताना कळ्याणने अर्थे महोदो प्रयत्न करवो. अर्थात् रात्रि दिवस परलोके सुख थाय, पूजा साधनमा प्रवर्त्तयुं. केस के, कोइ एवुं विचार के, हाखतो जिवानी अवस्था ठे, मांटे हालिमा संसारना सुत जोगवीने, पढी वृद्धावस्थांमा धर्मसाधन करीशुं. पण हे सज्जनो ! जेम (मोहीसे केण) घर अतिशे बलवा मांग्युं, त्यारे जे कूंगे खोदवानो उद्यम करवो, ते केवो कहेवाय ? एटले घर बलवा मांख्या पढी कूंगे खोदी पाणी कहाडी घर होलमायज नही. तेम वृद्धावस्थांमा बहु धर्मसाधन करीशुं, एम धारवुं ते सिद्ध थायज नही. केस के, वृद्धाव स्थाना स्वाभाविक दुःखथी, धर्मसाधन बनी शकवुं घणुंज कठण ठे; मांटे धर्मसाधन करवामां प्रमाद न करवो ॥

चव्ती एजं वातने मूल ग्रंथकार पण जणाय ठे.

यथा गेहे प्रदीप्ते द्रुप यगयेतु न शक्नोति कोऽपि
 जह गेहमि पलिते । कृत्वा खणितं नै सर्वेषु कोऽह ॥
 तथा मन्नासे मरणे धर्मः कथं क्रियते हे जीव
 तहं संपत्ते मरेणे । धम्मो कहं कीरए जीवं ॥ ३५ ॥

अर्थ—हे जीव ! (जह के०) जेम (गेहमि के०) घर (पलिते के०) बलवा
 माळ्ये सते (कोइ के०) कोइ पण, एटले समर्थ होय ते पण (कृव के०) कृ
 वाने (खणित के०) खोदवाने अर्थात् कुंगो सोदी पाणी काढाने, बलवा
 घरने होलववाने (न सकए के०) न समर्थ थाय (तह के०) तेम (जीव के०)
 हे जीव ! (मरणे के०) मरण (संपत्ते के०) प्राप्त थए सते एटले मरण नजीक
 आवये सते (धम्मो के०) धर्म जे ते (कह के०) किये प्रकारे (कीरए के०)
 करी सकाय ? ॥ ३५ ॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! ज्यारे (जवानी अस्थामा) तहारे धर्म करवानो
 अवसर हतो; त्यारे तु बीजे चाखे चढी गयो; एटके विषयी जीवन्ते सगते

पशुनी पेठे फोगट-अवस्था-गंमावी. अने हवे ज्यारे शरीरनी शक्ति क्षीण
 थवाथी नकामा जेवो थयो, अने वली ज्यारे-तने कूतरानी पेठे तद्वारा स्त्री
 पुत्रादिके तिरस्कार कर्गो, त्यारे तु पराणे धर्मसाधन करवाने तत्पर थयो,
 पण हे, मूढ जीव ! तुं एटळुं विचारतो नथी के, हवे महाराथी शुं जनवानु
 ठे ? जेम-ज्यारे तरफथी घर वसवा मांडयुं, ने तेने होलववाने माटे, जाणे
 कुवो खोदी पाणी काढीने, ते वसतुं घर होलवुं, इत्यादिक विचार जेम फो
 गट ठे, तेम शरीरनु सामर्थ्य गया पठी, धर्मसाधन करवानो-विचार ते
 व्यर्थ ठे - एमं ठेखी तुं, विचारू के, धर्मसाधन तो नानपणसांथीज, अज्या
 स करता करतां प्राये घणे कालेज सिद्ध थाय ठे. जेम कुवावो काठा उपर
 पाणी काढवानी जग्याए पथरो अथवा लाकणुं पडयु होय, तेमां पण कोम
 ल एवा दोरडांवके घणे काळे करीने घसाराथी उमा कापा पळे ठे, पण
 तेनो कापो पामवाने, कदापि लोढनी सांवळथी आलो दिवस घसे, तोय
 पर्ण तेवो कापो न पळे, तेमं तुं बाध्यावस्थांथाज विषय कषाय उठा करवाने

माटे धर्मसाधनमा वर्त्तवानो अज्यास कथ्य ॥ ३५ ॥

रुपं अशाश्वत एतन् विदुल्लगावर्धचञ्ज जगति जीविन्
रुत्रैर्मदुतासियमेये । विद्युल्लयाचंचलं जए जी छि

सध्यानरागमदृश ॥ ३५ ॥ दृष्टारमणीय ॥ ३६ ॥ तारुण्य

संजाणुरागसरिसं । खणुरमंणोछं धं तारुन्न ॥ ३६ ॥

अर्थ - हे धारमन् ! (एयं के०) आ (रुच के०) शरीरु सुंदरपणुं जे ते
(असासयं के०) अशाश्वतु ठे, केम के, रोगादिके करीने सनत्कुमार चक्रव
र्त्तिना शरीरनी पेठे नाश पासे ठे, वली (जए के०) जगत्ने विपे (जीछं के०)
जीवित जे ते (विद्युल्लयाचंचल के०) वीजलीरूपलतानी - पेठे चंचल ठे ए
टले जेम वीजली क्षणमात्र देखदिने पवी । नाश पासे ठे, तेम जीवित पण
घोमा कालमा नाश पासे ठे अने (च के०) वली । (तारुन्न के०) - जवानोपणु
जे ते (सजाणुरागसरिस के०) सध्याकालना नाना प्रकारना रग सरहु, एटले
सध्याकाले आकाशमा पचवर्णा अत्रपटलना रग उत्पन्न भाय ठे, तेना जेनु

(खण्डमणीઅં કેળ) કણમાત્ર સુંદર દેખાય તેવું છે ॥ ૩૩ ॥

પ્રાવાર્ય-જેમ સધ્યાકાલે અનેક પ્રકારના વાદલાંના રંગ થાય છે, તે કણ માત્ર દેખાઈને વાયુના પ્રયોગથી નાના પામે છે. વહી જેમ જલકમલ (પુંકરી કાદિ કમલ) અને સ્થલકમલ (ગુલાવનો, ફૂલ આદિ) કેવાં સુંદર પ્રફુલિત દેખાય છે? પરંતુ તેજ ફલ, જે ત્રણ દિવસમાં પૂર્ણ કરમાઈ જાય છે કે, તેની કાઈ પણ શોજા રહેતી નથી, તેમ જવાની અવસ્થામાં પણ શરીર, પુષ્પની પેટે લીલેલું દેખાય છે. અર્થાત્ મોહનુ કારણ થઈ પડે છે. પરંતુ તેનું તેજ શરીર, વૃદ્ધાવસ્થામાં પુનઃ નવારુ થઈ જાય છે કે, તેના સામું જોવું પણ બહુધા ગમે નહીં! માટે પૃથ્વી તરુણાવસ્થામાં શરીરનો શો મદ કરવો? ॥૩૬ ॥

આ શરીરની સુદરતાનો અહંકાર ન કરવા આશ્રી સનતકુમાર ચક્રવર્તિની કથા ટીકામાં જણાવ્યાથી લેખીએ ટીપ.

કથા. ૪

નરતષ્ઠકવર્તિના જેવી કૃદ્ધિવાલો સનતકુમારનામાં ચક્રવર્તી રાજા હતો.

सनत्कुमारनो वर्ण अने रूप अनुपम होता. एक वेला सुधर्मसजामा ते रूप नी स्तुती थड, 'ते वात कोइ ये देवोने रुची नही पठी तेन ते शका टालवान' यिप्ररूपे सनत्कुमारना अत पुरमा गया सनत्कुमारनो देह ते वेला खेलजयों हनो, तेने अगे मर्दनादिक पदार्थोनु मात्र विलेपन हतु, एरुन हानु पचियु पहेयु हतु, अने ते खानमज्जन करवा माटे वेगो हतो तेवामा यिप्ररूपे आबेला देयता, तेनु मनोहर सुख, कचनवर्णी काया अने चडना जेवी कांती, जोइने बहु आनठ पाम्या जरा माथु धुणाव्यु, एटले चक्रवर्त्ति ए पूतगु तमे माथु केम धुणाव्यु? देगोए कल्यु अमे, तमारु रूप अने वर्ण निरीक्षण करवा माटे बहु अजिलापी होता, स्थले स्थले नमारा वर्णरूपनी स्तुति साजली होती आज ते वात अमने प्रमाणभूत थड, एथी अमे आ नद पाम्या, माटे माथु धुणाव्यु के, जेबु लोकोमा कहेवाय ठे, तेबुज रूप ठे एथी बली विशेष ठे, पण उबु नथी सनत्कुमार, शरीरना वर्णनी स्तुतिथी प्रचुर खाली बोदयो तमे आ वेला महारु रूप जोयु तो जले, परतु

હું. જ્યારે રાજસત્તામા વહ્વાલંકાર ધારણ કરી કેમલ સહ્યા યજ્ઞને, જ્યારે સિંહા
 સન ઉપર વેસું ઢું, ત્યારે મહારું રૂપ અને, મહારો વર્ણ જોવાયોગ્ય ઠે, અલ્યારે
 તો હુ લેલજરી કાયાળ વેગો તુ જો તે વેલા તમે મહારું રૂપ વર્ણ, હુન તો
 અદ્ભૂત ચમત્કારને પામો, અને ચકિત થઈ જાન. પઠી, વેવોળ કહ્યુ. ત્યારે
 અમે રાજસત્તામા આવીશું, એમ કહીને ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા. ત્યાર પઠી સન
 ત્રકુમારે, ઉત્તમ અને અમૂલ્ય વહ્વાલકારો ધારણ કર્યા, અનેક ઉપચારથી
 જેમ પોતાની કાયા વિશેષ આશ્ચર્યને ઉપજાવે તેમ કરીને તે રાજસત્તામાં
 આવી સિંહાસન ઉપર વેગો. આજુબાજુ સમર્થ મત્રિયો, હુનદો, વિદ્વાનો
 અને અન્ય સત્તાસદો યોગ્ય આસને વેસી ગયા ઠે, રાજેશ્વર, ચામરઠત્રથી
 અને લખાલખમાથી વિશેષ શોની રહ્યો ઠે. (વધાઈ રહ્યો ઠે) ત્યાં પેલા દેવતાને
 પાગા વિપ્રરૂપે આવ્યા અદ્ભૂત રૂપ વર્ણથી, આનંદ પામવાને. વદલે જાણે
 લેલ પામ્યા ઠે! એવા સ્વરૂપમાં તેડેળ માથુ ધુણાવ્યું. ચક્રવર્તિણ પૂઠયુ.
 અહો વ્રાહ્મણો! ગઈ વેલા કરતા આ વેલા તમે જુદા રૂપમાં માથુ ધુણાવ્યું,

પતુ શુ કારણ છે ? તે મને કહો અવધિદ્વાનનાનુસારે વિદ્યે કશુ કે, હે મહા
 રાજ ! તે રૂપમાં અને આ રૂપમાં ધૂમી અને આકાશ જેટલો ફેર પડી ગયો
 છે ચક્રવર્તિષ તે વાત સ્પષ્ટ સમજવા પૂઠયુ, ત્યારે વ્રાહ્મણે કહ્યું અધિરાજ !
 પ્રથમ તમારી કોમલ કાયા અમૃતતુલ્ય હતી, પણ આ વેલાએ ઝેરરૂપ છે તેથી
 જ્યારે અમૃતતુલ્ય અગ હતુ, ત્યારે આનંદ પામ્યા હતા આ વેલા ઝેરતુલ્ય છે,
 ત્યારે સ્વેદ પામ્યા અમે કહીએ ઠીક તે ગતની સિદ્ધતા કરવી હોય તો,
 તમે હમણા તાલુડ યુકો, તત્કાલ તેના ઉપર મદ્રિકા વેમશે અને તે પરધામ
 પ્રાત્ર યશે સનત્કુમારે એ પરીક્ષા કરી તો સત્ય ઠરી. પૂર્વ કર્મના પાપનો જે
 જાગ, તેમા આ કાયાના મદ સંવંધનુ મેલવણ થવાથી એ ચક્રવર્તિની કાયા
 ઝેરમય થડ ગઈ વિનાશી અને અશુચિમય કાયાનો આવો પ્રપચ જોઈને
 સનત્કુમારના અત્ત કરણમા વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો કે, કેવલ આ સસાર તજ
 વા યોગ્ય છે આવીને આવી અશુચી છી, પુત્ર, મિત્રાદિના શરીરમાં રહેલી
 છે. એ સઘણુ મોહમાન કરવાયોગ્ય નથી. ઇમ ધોલીને, તે ઠ લક્ષ્મી પ્રજ્ઞતા

ना रयाग करीने चाली निकटयो, एवुं जाणीने अहं ममस्य न करवो!
 गजकर्णविचक्षणो । सत्यः । त्रिदशायामहं प्रचलं ।
 गयकनैवचलात् । लह्मीने तिअसचावसारिह ॥ ३३ ॥

विषयमुख जीवनां बुधस्वरे जीव मा सुखस्य
 विसयसुह जीवणं । बुधसु रे जीव मा सुख ॥ ३३ ॥

अर्थ.-(जीवणं के०) जीवोनी (खडीले के०) खडीयो, ने ते (गयकस्य स
 चलात् के०) हाथीना कान जेवो चचल ठे; अने (विसयसुहं के०) विषयसु
 ख जे ते (तिअसचावसारिह के०) इन्द्रनां धनुष (आकाशमा खीलां पीला
 धनुषनी आकृतिवालां वादलां देखाय ठे ते), सरला चंचल ठे; ए हेतु माटे
 (रे जीव के०) हे मूढ जीव ! (बुधसु के०) बोध पास्य. अने (मामुस के०) मोह
 न पास्य. केम के, फरीयी आर्वा मनुष्य, देहादिक सामग्री मखवी घणीज
 दुर्लभ ठे; माटे धर्मने, विशेषे बोध पास्य. ॥ ३३ ॥

भावार्थ.-(रे आत्मन् ! जे खदमीयोने, देखीने तुं अहंकार धारण करे, ते

કે, શ્યા સદ્મી જીવતા સૂધીમાં મહારી પાસેથી જવાનો જ નથી; પરંતુ એ સદ્મીયો હાર્યાના કાનની પેઠે ચચલ છે. કેમ કે, યોગા કાલે ઉપર તે જે નેને મોટા ધનાઢ્ય દીઠા હતા, તેનું જ કર્મના વશ થકી થોડા કાલમાં દરિદ્ર થઈ પડ્યા તદ્વારા જોવામાં આવે છે, માટે સદ્મીયોનું સ્થિરપણું નથી. વસ્ત્રી જીવોના શબ્દાદિક વિષયસુખ પણ ફરજનુપની પેઠે પડેલે આકાશના લીલા પીલા રંગની પેઠે શીઘ્ર નાશ પામે તેવા છે. પડેલે વસ્તુગતે વિષયનાં સુખ ઝાઝવાના પાણી જેવા, તથા ધૂમાડાના વાચકા જેવા અસત્ય છે. માટે હૈ જીવ ! મનથી માની લીધેલા વિષયસુખને તથા સદ્મીને અસત્ય જાણી, શ્રી જદ્દુકુમારની પેઠે ધર્મસાધન કરવાને તત્પર થા ! ॥ ૩૭ ॥

કથા ૫

રાજગૃહી નગરીને વિષે રૂપજદત્ત નામા શેઠ તેની ધારણી નામે નાર્યાની કૂલમાં જલુસ્વામીનો જીવ, જે પૂર્વે જન્મે પાંચમા બ્રહ્મદેવલોકને વિષે તિર્યક્ જુનક જાતિમાં મહર્ષિકુ દેવતા હતો, તે સ્વાથી (દેવલોકથી) ચર્ચીને, પુત્ર

पण आबीने उपन्योः त्यार पठीः माताए स्वप्नमा जंबूवृक्ष दीवो, पठी उपारे
 ते कुमारनो जन्न थयो, त्यारे तेनो जन्ममहोत्सव करीने जंबू हमारः एवु
 नाम दीधुं. अनुक्रमे युवान अन्नस्था पाम्यो, त्यारे सुधर्म गणधरनो पासे धर्म
 देशना साचलीने वैराग्य पाम्यो. त्यारे श्री सुधर्मस्वामीने कछुं के, हे जग-
 वन् ! हु चारित्र्य सेइश, पण महारा माता पिताने पूवी आबुं. एम कहीने
 पाठो घर तरफ आवेठे, एटलामा मार्गमां आवता जत्रथी उपडेखो पर्यार,
 पोतानी पासेथी निकळ्यो देखीने विचारवा लाग्यो के, हमणां जो मने आ
 तोपनो गोलो लागी जात, तो हु अवतिपणामा मरण पामत ! एवुं जाणी श्री
 सुधर्मस्वामीनी पासे पाठो आवीने, ते कुसारे समकित मूख जे वार व्रत ठे, ते
 वारे व्रत-लीधां. एटले अंगिकार कर्पा तेमां चोथा व्रतमा फटली मर्यादा
 राखी के, कदापि माता पिताना कहेवाथी लीयो परणवो पडे, तो तेने परणुं,
 पण ते लीयोनी साथे जोग जोगवु नही ! एवो त्याग करीने, फरी घेर आवी
 माता पिताने कछु के, हे माता ! हे पिता ! मने आका आपो, हु श्री सुध

मैंसामी पासे दीक्षा लेले. त्पारे माता पिताए कछु के, हे पुत्र! दीक्षा पा-
खनी घणो दुक्कर ठे एकी रीते घणो घणो समजाव्यो, तोपण जवुकुमारें मा-
न्यु नही. त्पारे माता पिताए कछु के, हे पुत्र! आठ कन्याउ साये तहांके
सगपण करेलु ठे, माटे तेने परर्णाने पत्नी दीक्षा लेजे. ते सांजखी जवुकुमार
मैनपणु धारण करी रखा. त्पार पत्नी माता पिताए, आठ कन्याकना पिता
तेने कछु के, अमारो पुत्र त्रैराग्यवान् थयो ठे, माटे तमारे दीकरीयो परणा
वचानी मरजी होय तो जखे परणायो. पण ते कन्याचनो त्याग करीने जो
दीक्षा ले, तो अमारो दोष कदाइशो नही ते सांजखी सर्व शेरिया कहेवा
लाय्या के, अमे नही परणानीए. पण ने शेरियानुनी दीकरीछण कछु के,
अमे तो जवुकुमारनेज परणोशुं, पण बीजाने परणवानो त्याग ठे. त्पारे शेरि
यानुए पोतानी पुत्रीलेने कछु के, एतो दीक्षा सेसे. तोपण दीकरीयोए कछु
ले न बीक्षा से जो जखे एगो एगो अमे जो एनेज एगोनां. पत्नी ते एक रा-

वीश त्त्यारे लोको केहेवा लाग्या के, आ देशमा पाखी नथी, माटे शेलडी
 थशे नही. तेम ठता जो तेने शेलडीज वाववानी इच्छा होय तो, एक-
 वार जे आ घलनी खेती करेली ठे ते कपावी खे, पठी शेलडी वनावजे एतु
 लोकोंतु केहेतु तेणे मान्यु नही, छने शेलडी वाजी, ते थोडी जगी, एटलामा
 कूवानु पाणी मूटी पड्यु, तेथी जे जमेखी शेलडी, हती ते पण सुकाइ गर
 त्त्यारे पश्चात्ताप करवा लाग्यो तेम हे स्वामिन् ! तमे पण ठतु सुख मूकीने
 वीजा नवा सुखनी चाहना करो ठो तो पठी पस्ताशो ! एवी छीयोनी वाणी
 सात्रली जन्मकुमार के, पूर्वोक्त दृष्टांते, पश्चात्ताप नही करु परतु जो नही
 समजशो तो तमेज पस्तावा करशो हू तो ललितांग, कुमारनी पेठे तमारा
 फदमा नही पडु तेनी कथा, ऊहु तु ते साचलो एक नगरमा एक शेठनो
 पुत्र ललितांग कुमार एवे नामे महा, रूपमत पुत्र हतो, तेने एक दिवसे ते
 नगरना राजानी रूपवती नामा राणी ठे, तेणीये दीठो त्त्यारे एकाते बोला
 वीने तेनी साथे ससार सवधी जोगविलास करवा लागी एटलामां राजा

પણ ત્યાં આવ્યો ત્યારે ત્રયપ્રાંત થઈને, રાણીએ તે સહિતાં કુમારને, લા-
 લમાં બતાવ્યો. અને વિચાર્યું કે, પઠી કહાડીના હવે રાણીતો રાજાની સાથે
 રમવા લાગી ગઈ, અને સહિતાંનું લાલમાં ખૂલે મરતો કોઈ અન્ય આવીને
 ઇતવાડો નાલે તે લાય, અને ઇતનું પાણી પડે તે પીએ. ઇવી રીતે બ્યાર મ-
 હિના પર્વત લાલમાં પડી રહ્યો. ફરં કોઈ ઠ મહિના સૂધી પડી રહ્યો એમ
 પણ કહે છે. “ તત્ત્વ કેવલી ગન્ય ” ત્યાર પઠી સહિતાંના માલપે ઘણેયે
 જોયો, પણ જાણ્યો નહીં, તેથી શોક કરવા બેઠાં ઇતલામાં વર્ષાદ આવ્યો
 તેથી લાલમાં પાણી જરાણું, તે પાણી કહાડવા સારુ લાલ બઘાડી, તે લાલના
 પાણીની સાથે સહિતાંનું પણ તથાતો તણાતો નગરની મહોટી લાલમાં જઈ
 પડ્યો તેને લોકોએ દેલીને તેના માતા પિતાને જઈ કહ્યું. માતા પિતા જઈ
 લાલમાંથી કહાડી બેર ટાઈ ગયા, ત્યાં મૂઝાં લાલને પડી રહ્યો. શરીર પીલું
 પડી ગયું, હાડકા નીકળી આવ્યાં, માતા પિતાએ ઘણા પ્રકારના તૈલાદિક
 મસલી જાગતો કર્યો, ત્યારે કાંઈક સાવચેત થયો. પઠી ઔષધોપચાર કરતા

વિદ્યુત્તા સમાન છે, તેની લાલચે જીવ સંસારમા રક્ષે છે જેમ કોઈ એક 'પુ
સ્ત્ર પૂલથી ઝડપી જઈ પડ્યો, તેની પથ્થરે એક રેહાથી દોડ્યો,
ત્યારે તે હાથીના ત્રયથી નાસતો જાગતો, એક વઢની ધશાલામા જઈ લટકી
રહ્યો હવે તે શાલાની નીચે એક પૂકૂનો છે, તેમા ચ્યાર દસર્પ પોતાનું મોંડુ પા
ડીને ઘેરા છે, તથા એક ઇંચજગર પણ મોંડુ પાડીને વેગે છે, તથા તે વઢના
થડને હાથા ધુણાવી રહ્યો છે, તથા જે શાલામા તે પુરુષ લટકે છે, તે શાલાને
એક પકાણાં યંને બીજો ધોલો એવા વે ઝડરો કાપી રહ્યા છે વલી તેની ઊપર
એક મધમાલીનો મચ્છડો છે, તેની પંમદિકાનું ઝડી ઝડીને તે પુરુષના શ
રેને ચટકા મારી રહેલી છે એટલામા તે મધપુડામાથી મધનું એક ? ? ટીપુ
ટપકયુ, તે પેલા પુરુષની જીજને જડ લાગ્યુ, ત્યારે તે પુરુષે ઝડું જોવા માહ્યુ

૧ જીવ ૨ સનાતન યદ્વી ૩ કાલરૂપ હાથી ૪ યાત્રારૂપ ગારો ૫ ત્રવરૂપ
કૂર્વો ૬ ચ્યાર વપાયરૂપ સર્પ ૭ કરકરૂપ ઇંચજગર ૮ રાથી ૯ દિગ્તરૂપ વે ઝડરો
૧૦ મધ કુટ્ટરૂપ મદિકાનું ૧૧ વિપયસ્થરૂપ મધનું ટીપુ

तो तैणे दीतु के मधपुढामाथी ए मधुविडु पडे ठे; एबुं जाणीने ते टोपानी नीचे मद्दोडु उघाडु राखीने लटक्यो, अने टोपाना स्वादमां मग्न थयो थको पोताना उपर पूर्वोक्त अनेक जातना दुःख पड्या ठे ते सर्वे झूडी गयो एट-लामा एक ? विद्याधर आचीने कदेवा लाग्यो के, हे पुरुष ! त्हरां दुःख दे-खीने मने दया आवे ठे, माटे आव्य ! महारा ? विमानमा बेशी जा. हुं तने दुःखमाथी काढवा वातु तु त्यारे ते पुरुष बोढ्यो. हे विद्याधर ! आ एक टी पु मधनुं महारा मुखमा आववा यो, पठी हु आपनी साथे विमानमा बेशी बाहु, एम एक टीपु आव्यु. वली पण कह्यु के, आ वीजु टीपु आवे तो चा लुं. ए रीते एकेक टोपाना स्वादमां लोचाणो थको ते विकट स्थानने ठोडे नही, त्यारे विद्याधरे जाण्यु के, एतो एवोज मूर्ख ठे, लोचनी ठे, ए कांइ दुःख माथी निकलशे नही एतु जाणी तेने त्यांज मूकी विद्याधर चाढ्यो गयो तेम हे प्रजवा ! आ अवसर चूक्या तो फरी ससारमा पड्या, ने मनुष्य अव

કિયે ગામથી આવીને જેગા થાય છે, પઠી ત્યા થોડીવાર વિશ્રામ કરીને, પ
 ટલે જાતુ લાડને પાઠા સર્વે પોત પોતાના યોગ્ય સ્થાનક પ્રત્યે જતા રહે છે,
 પણ તેને એક ટેકાણે બેસી રહેતા નથી, તેમ આ સસારો જીવ પણ, કોઈ
 કયિ ગતિમાથી, કોઈ કયિ ગતિમાથી આવીને પકઠા થાય છે ત્યાં પોત
 પોતાના કર્માનુસારે સુખ હુ લ જોગવીને, પઠી પાઠા પોત પોતાને યોગ્ય ગ
 તિમા જતા રહે છે પણ કોઈ કોઈના જાણ્યા રહેતા નથી. વહી જેમ ચારે દિ
 શાપથી આવેલા મનુષ્યોના નામ જૂદા જૂદા છે, તેમા ચારે ગતિમાથી આ
 વેલા અને એક ઘરમા રહેલા પના જીવોના નામ પણ જૂદા જૂદા કહણ્યા
 છે તેમા કોઈ માતા કહેવાય છે, કોઈ પિતા, કોઈ નાર્યો, કોઈ જાડ, કોઈ
 પુત્ર, કોઈ પુત્રી, इत्यादि કહણનાં કરીને નામ ઠરાવ્યા છે તેમા તુ મ
 હોટો મોહ ધારણ કરે છે, અને તેને સુલે સુલ્હી, અને તેને હુ લે હુ લ્હી થાય
 છે પરતુ હે મૂઢ જીવ ! હું પટલુ વિચારતો નથી કે, આ જૂઠા સવધને સાચો
 સવધ માનીને શુ કરવા હેરાન થઈ હું ? માટે હે જીવ ! પવા જૂઠા સંવધને

जूगं मानीने, तेना उपरथी मोह उतारीने, आत्म साधन करवाने विष
उद्यमवंत था ! ॥ ३७ ॥

॥ उपजातिवृत्तम् ॥

निशाविरामे जागरितः सन् परिजावयामि गृहे मदीस किं अहं स्वपिपि

निसाविरामे परिजावयामि । गेहं पलिते किंम ५हं सुयामि ॥

दद्यत १ आत्मान

उपेक्षे २

यत्

धर्मसहिता

दिवमान्

गमयामि तत्

मन्त्रतमं ३ स्पर्माणुम वर्कयामि । जं धम्मरहिनु दिअप्पहा गमामि ॥ ३८ ॥

अर्थ - हे जीव ! तने एवो विचार केस नथी आवतो के, हुं (निसाविरा
मे के०) रात्रि विराम पामे सते पटले पाठवी चार धनी रात्री रहे सते जा
गीने (परिजावयामि के०) आवो विचार कहं के (जं के०) जे हुं (धम्मरहिने
के०) धर्म रहित थयो सतो (दिअप्पहा के०) दिवसोने (गमामि के०) फोकट
केस गमावुं हुं ॥ ॥ अने वली (गेहे के०) शरीररूप घर (पलिते के०) बलवा
माने सते (अहं के०) हुं (किं के०) श्या माटे (सुयामी के०) सूख रहुं हुं ! अने

તે સહી જાય, પહી જાય, યાવત્ વિધ્વંસ થઈ જાય તેવો છે અને જે આત્મા
 છે તે તેથી હલતો છે. ઘટલે સહી જાય તેવો, પહી જાય તેવો, યાવત્ વિધ્વંસ
 થઈ જાય તેવો નથી એવી રીતે આત્માનુ અને દેહનુ સ્વરૂપ જૂડુ સમજીને
 તે જે દેહને વિષે મિથ્યા અહપણુ માન્યુ છે, તે તથા દેહ સંબંધી પદાર્થોને
 વિષે મિથ્યા મમત્ત્વ માનેલો છે, તેને છોટો જાણીને તે વેનો ત્યાગ કરવાને વિષે
 પ્રયત્નવત્ થા. એ ઉપદેશ

॥ અનુષ્ટુપ્ વૃત્તમ્ ॥

ચાયા યજતિ રજની ન સા શ્રાતિનિવર્તતે

જાજા વચ્ચઈ રચણી । ને સૌ પદ્મિનિયત્તઈ ॥

અર્થર્થ, કુર્વતા નતોઃ અફલા યાતિ રાત્રય

અહમ્મં કુણ્ણમાણસ્સ । અહંલા જંતિ રાઈત્ત ॥૪૦॥

અર્થ—હે આત્મનુ! (જાજા કેળ) જે જે (રચણી કેળ) રાત્રી (વચ્ચઈ કેળ)
 જાય છે, (સા કેળ) તે તે (પદ્મિનિયત્તઈ કેળ) પાઠી આવતી (ન કેળ) નથી.

આ જગ્યાએ દિવસ ગ્રહણ નથી કર્યો, તોપણ હપલક્ષણથી પ્રહણ કરવો
 ઇટલે ગયા દિવસ પણ પાઠા આવતા નથી. કેમકે (અહમ્મં કેળ) અધર્મને
 (કુળમાણસ્સ કેળ) કરતો ઇવો જે તું, તે તહારી (રાહુ કેળ) રાત્રીયો જે તે
 (અહુલા કેળ) અફલ, ઇટલે નિષ્ફલ (જંતિ કેળ) જાય છે. અર્થાત્ અધર્મે ક-
 રીને તહારા મનુષ્યજવના રાત્રી દિવસ બ્યર્થ જાય છે. ॥ ૪૦ ॥

જાવાર્થ - આ જીવનો જેટલો ક્ષત ધર્મસાધન કરવામાં જાય છે, તેટ-
 લોજ વલતા જ્ઞાની પુરુષોએ સફલ ગણ્યો છે, અને બાકીનો રાત્રી દિવસનો જે
 કાલ ઇટલે ધર્મસાધન વિનાનો જે કાલ, તે પશુની પેઠે નિષ્ફલ જાય છે. કે
 મકે, પશુને વિષે આહાર, નિદ્રા, ધ્ય અને મૈથુન વિગેરે જેવી રીતે છે, તેવીજ
 રીતે તહારે વિષે પણ છે. માટે તહારો જન્મારો પણ ધર્મસાધન વિનાનો પશુ
 જેવો સમજવો.

યસ્ય યાસ્તિ મૃત્યુના સંસ્થય યસ્ય ચ યાસ્તિ પલાયન મૃત્યોઃ સત્કાશાવ
 જસ્સ ડહિં મચ્ચુણા સંસ્કં । જસ્સ દ્ ડહિં પલ્લાયણ ॥

यो जानाति न मरिष्यामि, केवलवानुयात् म० निश्चये काङ्क्षति स्वधर्मं स्यादिति नान्ये कार्ये
जो जाणो नै मरिस्संमि । सां हूँ कखे सुए सिंया ॥४२॥

अर्थ—हे जीव ! (जस्स के०) जे पुरुषने (मञ्जुणा के०) मृत्यु सगाथे (स
ख के०) मित्रता (अहि के०) ठे (न के०) वली (जस्स के०) जे पुरुषने (पला
यण के०) मृत्युधी नासी, जहु (अहि के०) ठे वली (जो के०) जे पुरुष (जाणे
के०) एस जाणे ठे के, (मरिस्संमि के०) हु मरीश (न के०) नही. (सो के०)
ते पुरुष (हु के०) निश्चये (सुए के०) श्रुः पटले आवती काले धर्मसाधन करी
श, ए प्रकारे (सिया के०) स्यात् पटले कदाचित् (कखे के०) आकादा करे.
पटले दृष्टा करे, अर्थात् ते पर्वी इच्छा करे, ते प्रमाणे ठे परंतु एवी रीते कोई
पुरुषने कोई दिवस पण यथु नधी के, महारे मृत्युनी साथे मित्रता ठे, मा-
टे महारे तो कदि पण मरु नही पड़े ! तथा कोई पुरुषने एस यत्तु नयी
के, हु चलवान तु माटे मृत्युधी, नार्थीने वचीश तथा कोईना मनमा एस
नधी यत्तु के, हु क्यारे पण नही मरु तो पण ते प्राणी धर्म संधधी कार्यसा

शीघ्रता करवाने ठेकाणे आवती काले यशेज तो! एवी रीते प्रमाद, केम
करतो हशे! ! ॥ ४२ ॥

भावार्थ.—इहा अमृत उपमा, अलंकारे करीने उपदेश करे ठे. एटले आवी
वस्तु कोड दिवस निपंजी नथी, ते कदाचित् जो निपजे, तो ते आश्चर्यका-
रक कहेवाय. आ जीवना मनमा एम थाय ठे के, आजतो धर्मसाधन, नही
करीए, पण आवती काले करीशुं पण केम जाणुं के, तु आवती काल्य सूधी
जीवीश? माटे आवतो काले जीववानुं तो कोण मनमां जाणे के, जेने मृ-
त्युनी साथे खरी जाईवधी होय, एटले ते मृत्युने पोतानी आझामां राखी
शकतो होय, तो ते पुरुष कदापि एम धारे के, आलंनुं काढ्य करीशुं, तो ते
युक्त ठे. तथा कोई बलवान् पुरुष, मृत्युना उपाटामा न आवतां; एवी कोई
पर्वतनी गुफामा पेशी जाय के, ते मृत्युना हाथमाज न आवे! जो एवो शक्ति
वान् होय, तो ते पुरुष कदापि आज करवानुं काढ्य करीशुं, एम विचारे तो
ने युक्त ठे. तथा कोई पुरुष कोइ केवलज्ञानी महाराजनी पासेथी जाण्यु होय

के, हु तो कोइ काले मरवानोज नथी, तो ते पुरुष कदाचित् एम धारे के, हु
 आज करवानुं काह्य करीश, तो ते पण युक्त थे. परंतु उपर लखेखी स
 यातो कोइ काले थई नथी, वर्त्तमान काखमा यती नथी, अने आगामी का-
 सना थशे पण नही तोयपण एनी मिथ्या कल्पना मनमा करीने, हे जडबु-
 द्धि जीव ! तु बीजा ससारना कामनो प्रमाट करवो ठोडी दइने, फक्त धर्म
 साधन करवामा केम प्रमाद करे थे ? ॥ ४१ ॥

॥ आर्यवृत्तम् ॥

दमेन मूर्खेण यथा कुर्वतस्तथा प्रजति मिये रामय' च दिवसा न
 दमकलिअं करितो । वर्त्तति हे राईनु ये दिवसा ये ॥

आयुः लघुमूर्खेण

गताश्चपि न पुनः निवर्त्तते

आनिस सविह्रता । गयोवि न पुणो नियतति ॥ ४२ ॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (दडकलिअ के०) दड जेम सूत्रनी कलना (करिचा
 के०) करे थे पटले कोसिआदिक नीच लोको फाखका उपर घटेला सूत्रने

જેમ સાંઘા દંડવહે કરીને ઉકેલે છે, અર્થાત્ લુગડું વણવાને માટે સાંઘો તાળો કરવાને અંત્યજ લોકો ફાલકા ઉપર ચઢેલા સૂત્રને સાંઘા દંડના લસરકાવડે કરીને ઝપાટાવધ ઉકેલે છે, તેમ (આલસ કેળ) આલુલાને (સવિહ્વતા કેળ) ઉકેલતા એવા (રાહુ કેળ) રાત્રીયો (ય કેળ) અને (દિવસા.કેળ) દિવસો જે તે (વચ્ચતિ કેળ) જાય છે (ય કેળ) અને વહી (ગયાત્રિ કેળ) ગયા એવા જે દિવસો તથા રાત્રીનું, તે (હુ કેળ) નિશ્ચે (પુણો કેળ) ફરીથી (નિયત્તતિ કેળ) પાઠાં આવતાં (ન કેળ, નથી. ॥ ૪૨ ॥

જાવાર્થ —એક કાલરૂપ ચંદાલ છે, તે દિવસ રાત્રીનું જબું આવબું તે રૂપ, દંડના લસરકાવડે કરીને મનુષ્યતા આલુલારૂપ સૂત્રના પિંડને શીઘ્રપણે ઉકેલે છે પટલે આલુલાને જલદી ઘટાડે છે. માટે હે આત્મન્ ! તે આલુલામાંથી ગયેલા રાત્રી દિવસ કદીપણ પાઠા આવતા નથી. જેમ આ ગ્રંથ ઉપાધીને પ્રસિદ્ધ થયાની તિથિ વિક્રમ સત્ ૧૯૪૭ ના કાર્તિક શુદિ ૫ (જ્ઞાન પાંચમ) ને સોમવાર હતો. હવે તે વર્ષની એજ તિથિ, વાર, આલા જન્માગમાં

फरीची आगमनो नथी तेम हे जवय जीवो ! आ गएला टिवस रात्री पण,
तेनी पेवे पाठा यावमना नथी एटले गया ते तो गयांज ।। एवु जाणीने
आ धर्मकार्य तो काले करीशु, एम नही करता, ते धर्मध्यान प्रमादरहित
पणे आज्ञ करवु ए उपदेश ॥ ४२ ॥

॥ उपजातिवचसु ॥

यथा इह नोके सिंह इव मृग गृहीता मृत्युः नरमयति निश्चयेन यमकाजे
जैहे हे सीहो व मिय गहाय । मच्च नर एण्डे हु अतकाले ॥

न तस्य माता च पिता च भ्राता काले तस्मिन् जीविना गयारकाः भवन्ति
ने तस्मिन् माया वै पिया वै जाया । कालमि तमि स्तहरो भवनि ॥ ४३ ॥

अर्थ — (इह के०) आ लोकने त्रिवे (जह के०) जेम (सीहो के०) सिंह जे
ते (मय के०) मृग जे तेने (व के०) जेम (व शब्दनो इव अर्थ जाणवो) (ग-
हाय के०) ग्रहण करीने, एटले पकडीने नाश करे वे, तेम (हु के०) निश्चे
(मच्च के०) मृत्यु जे ते (नर के०) मनुष्यने (अतकाले के०) आयुय पुरु घये

(ऐइ के०) लेइ जाय ठे (तस्स के०) ते माणसने (तमि के०) ते (कालमि के०) समयने विपे एटले मरणनी वखते (माया के०) माता जे ते (व के०) वली (पिया के०) पिता जे ते (व के०) वली (जाया के०) जाई जे ते (असहरा के०) अशमात्र पण धारण करवाने, एटले लगारमात्र पण रक्षण करवाने (त ज वति के०) समर्थ नथी यता ॥ ४३ ॥

जावार्थ — हे जीव गमे तेवो धीरजवालो मनुष्य होय, तोपण अंतकाले मरणनी घणी वेदनाथी ते माणस मृग जेवो निर्वल थड जाय ठे, त्यारे तेने सिंह रूप काल पकडीने लेई जाय ठे, ते वखते ते मनुष्यनां साता, पिता, जाई, इत्यादि कोइ पण लगारमात्र राखवा समर्थ थतां नथी. एटले गमे तेटला न पाय करे, तोपण तेने दणमात्र राखी शकता नथी. ॥ ४३ ॥

जीविव जलविडुमम ॥ आर्यावृत्तम् ॥
 जीअ जलविडुसम ! संपत्तीनि तरगलोलावु ॥
 जलविडुमम सपत्तयः तरगलोनाः

સ્વપ્રમર્શ પ પ્રેમ પદ જાનીય તત્ત્વા કુરુષ્ય
 સમિર્ણયસમ ચે પિમ્મં । જ જાણસુ તં કરિર્જ્ઞેસુ ॥ ૪૪ ॥
 અર્થ—હે આત્મન્ ! (જીઅ કેળ) જીવતુ (જલવિંદુસમ કેળ) જલવિંદુ
 જેતુ છે એટલે હાજના અપ્રજાગ ઉપર રહેલા, જલના વિંદુસમાન ચચલ છે.
 તથા (સપત્તિષ્ઠ કેળ) સપત્તિયો જે તે (તરગલોલાલ કેળ) સમુદ્રના તરંગ જેવી
 ચચલ છે એટલે એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે શીઘ્ર જતી રહે તેવી છે. (ચ કેળ)
 વલી (પિમ્મ કેળ) સ્ત્રીયાદિકનો પ્રેમ જે તે (સુમિણયસમ કેળ) સ્વપ્ન સમાન
 છે એટલે ક્ષણમા નાશ પામે તેવો છે તે કારણ માટે (જં કેળ) જો (જાણસુ કેળ)
 એ પ્રકારે સ્વરી રીતે, જો અત કરણથી અસ્થિરપણુ જાણતો હોય, તો (કરિ-
 જ્ઞાસુ કેળ) જાણ્યા પ્રમાણે કલ્પ એટલે અપ્રમાદપણે ધર્મસાધન કર ॥ ૪૪ ॥
 પ્રાત્તાર્થ.—લોકમા ચાલતુ ઘણું પોપટિયુ જ્ઞાન વેલીને પ્રથક્કાર ઉપદેશ
 કરે છે હવે પોપટિયુ જ્ઞાન એટલે શું ? જેમ કોઈ માણસે એક પોપટને ચણા-
 બુ કે, વિહિ (વિલાડી) આવે તો તરત બડી જવુ, પૃવી રીતે શિલબ્ધું. ત્યાર

પડે! તે પોપટ પણ તે વાક્યનો ચારંધાર અચ્ચાસ કરીને, તે રીતે બોલવા લા-
 ગ્યો. પરંતુ તે વિચારને એમ સ્વર નથી કે, વિહ્વિ તે શુ? અને હડી જબું તે
 શુ? પઢી એક દિવસ તે પોપટ જેવો પાજરામાંથી નિકલ્યો, તેવોજ વિલાહી
 જાલ્યો. તોયપણ તે પોપટ પૂર્વે શિલ્પવેલા વાક્યને બોલે જતો હતો, તે વલ્લતેજ
 તે પોપટની હોંકી મરહી નાસ્તી. માટે હે જલ્પ્ય જીવો! કહો! તે પોપટનું જ્ઞાન
 કેવું કહેવાય? તેમ આ સર્વે લોકો મૂલે એમ બોલે છે કે; જીવબું જલના બિંદુ
 જેવું ચંચલ છે. એવું બોલે છે તોયપણ, જીવવાને માટે અનેક પ્રકારના ન કર-
 વાના યોગ્ય એવા ઘણા ઉપાય કરે છે. અને વલી એમ બોલે છે કે, આ સંપ-
 ત્તિયો પણ પાણીના તરંગની પેઠે અસ્થિર છે. પરંતુ તેજ સંપત્તિયોને રાખવાને
 માટે, સન્માર્ગને વિષે વાપરવામા ઘણુંજ કૃપણપણું કરે છે, અને વલી એમ બોલે
 છે કે, સ્ત્રીયાદિકનો જે પ્રેમ છે, તે સ્વપ્ન સમાન છે, એવી રીતે બોલે છે. પરંતુ
 તે સ્ત્રીયાદિક પદાર્થોનો જ્યારે નાશ થાય છે, ત્યારે સ્વપ્ન અંતઃકરણથી સાંભ-
 રાને પોંકો મૂકીને સ્વપ્ન કરે છે, માટે હે જલ્પ્યપ્રાણિયો! તમે વિચારો કે, આ

‘ज्ञान केबुं कहीए ? माटे ग्रंथकार एम कहे ठे के, जो एम तमे जाणो ठो, ए-
टले पूर्वे कहेखी त्राण वस्तुने अतिशे जो चवख जाणो ठो, तो पूर्वे कहेखा
पोपटिया ज्ञानने मूकीने, तमे खरा अत करणथी अनुभव ज्ञान करो एटले
तमारा कहा प्रमाणे तमे वत्तो अर्थात् ते खोटाने खोटुं जाणीने, अने एक
जिनराजना धर्मने साचो जाणीने, तेने त्रिवे उद्यम करो.

॥ रथोवत्तानुत्तम् ॥

सध्यारागध जलबहुवृन्ध तडपमे

जोविते च जलविडुचल

सुखरागजलबुवुन्धमे । जीविं ये जलविडुचले ॥

यावने च । नदीवेगमनिज : पापशीर किं इदं न बुध्यते ।

जुवणे ये नद्वेगसनिजे । पावजीव किंमिये ने वुंसे ॥४५॥

अर्थ — (सजराग के०) सध्या समयनो रंग, तथा (जलबुवु के०) पाणीनो
परपोटो (जमे के०) एवनी ठे उपमा ते जेने एवु, (य के०) अने (जलविडु
चवले के०) डाकमा अग्रजाग उपर रहेखा । पाणीना विडुजेवु चवख एवु,

(જીવિએ કેળ) જીવિત સતે (ય કેળ) વહી (નદ્વેગસંનિર્જે કેળ) નદીના વેગને
તુલ્ય एव, (જુલ્લે કેળ) યૌવન સતે (પાવજીવ કેળ) હેં પાપજીવ ! (ન બુદ્ધિ
કેળ) તુ નથી વોધ પામતો (શ્ય કેળ) ए ते (કિં કેળ) શુ !! एटले ए ते કેટલું
વધુ આશ્ચર્ય છે !!! ॥ ૪૫ ॥

ત્રાવાર્થ.—આ સંસારમા વધી આશાન કરતાં જીવવાની આશા ઘણી મ-
હોટી છે. કેમકે, આ જીવને જ્યારે ઠેલીવારે શ્વાસ નપડે છે, અને હવકા આવે
છે, તોપણ હજુ હું જીવીશ, હજુ હું જીવીશ, એવી આશા રહ્યા કરે છે, માટે
કોઈ વિદ્વાન પુરુષનુ આલું વચન છે કે.—

જીવેતે જીર્ણવયસઃ । પુસઃ કેશરદાવપિ ॥

જીવિતાશા ધનાશા ચ । કુમારીવ ત્રિવર્દતે ॥ ૧ ॥

અર્થ.—જીર્ણ થઈ છે અવસ્થા તે જેની, એવા પુરુષના કેશ તથા દાંત જીર્ણ
થાય છે. एटले વૃદ્ધાવસ્થામાં માથાના કેશ ધોલા થાય છે. एटલુંજ નહિ પણ
કેટલાક નાશ પણ પામે છે. અને દાંત પણ શિથિલ થાય છે. एटલુંજ નહિ

પણ પડી જાય છે ત્યારે પોતાનુ જવાનીપણું દેલાહવાને માટે, મૂઠોમા હ્યારે પસિયોં આંચે છે, ત્યારે તેને છુટાત્રી નાલે છે. એમ કરતા હ્યારે વધારે ધોલા આંચે છે, ત્યારે તેને ગલેફ ચઢાંચે છે. પટલે કાલારગ વેંડે રંગે છે. તથા દાત પડી જાય છે, ત્યારે જવાનીપણુ દેલાહવાને માટે જનાત્રના હાડકાના વના-વેલા દાતની વત્રીશી મુલ્લમા ઘસાંચે છે. એમ કરીને પરાણે પરાણે જવાનીપણુ લાવમા જાય છે, તોપણ જવાની પાઠી આવતી નથી અને ન ગમતુ. એવુ વૃદ્ધ-પણુ પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારે પણ જીવવાની આશા તથા ધત્તની આશા, કુમારી કન્યાની પેટે દિન દિન પ્રત્યે વૃદ્ધિ પામે છે. પટલે તેને કોઈ હોતો કહીને વો લાંચે, તો તે વચન માથુ કાંપ્યા જેવુ લાગે છે. શાથી કે, એને જીવવાની આ-શા ઘણી છે માટે. પટલાજ માટે મૂલ પ્રથકાર ઘણા દૃષ્ટાત આપી જીવિતનુ તથા જવાનીપણાનુ અતિશે અસ્થિરપણુ દેલાંડે છે. કે, સધ્યાકાલના લાલ, લીલા, પીલા, ઝંઝકાદાર રંગના જેવુ જીવિત જણાય છે. પણ તે રંગ ઘડિંજે ઘડિમાં નાશ પામે છે, એવું જીવિત અસ્થિર છે. ત્રલી તેથી વધારે અસ્થિરપણું

દેસાહવાન માટે વીજુ દુષ્ટત કહ્યું છે. કે, પાણીના પરપોટા જેવું જીવિત અ-
 સ્થિર છે, ઇટલે તે થોડીવારમાં નાશ પામે તેવું છે તથા તેથી પણ હાનના અ-
 મત્રાગ ઉપર રહેલું જલ, તેથી પણ થોડીવારમાં નાશ પામે છે, માટે તેના જેવું
 જીવિત કહ્યું છે તેમજ જવાનીપણુ નદીના વેગ જેવું ચંચલ કહ્યું. ઇટલે ન-
 દીનું પાણી જે આપણે નજરે જોયું, તેજ પાણી વિચારીને જોઈએ તો કેટલે બેટે
 જતુ રહ્યું અને આપણે તો જાણીએ ઊંચ કે, તેનું તેજ આ પાણી છે તેમ કાળે
 કાળે પલટાતુ જવાનીપણુ, તેને આપણે જાણીએ કે, તેનું તેજ છે; પરંતુ જે ગંદ
 કાલે હતું, તે જવાનીપણુ આજ નથી. વલી જવાની આવતાં પહેલા માવાપ
 વિગેરે એમ જાણે છે કે, મહારો દીકરો જવાન-યશે ઇટલે મહોટો થશે, એમ
 સમજે છે, પરંતુ વાસ્તવિક રીતે વિચારીએ તો, તે દિવસે દિવસે નહાનો થાય
 છે કેમ કે, તેણે જેટલું આયુષ્ય વાઘ્યું છે, તેમાંથી તેટલો કાલ નુઠો થયો
 એજ રીતના વિપરિત જ્ઞાનના વેગે ચઢી જવા । આ જીવ સમજતો નથી, માટે
 અથ઼કાર કરે છે કે, હે પાપજીવ ! ઇટલે હે ! હપ થઈ ગયેલા પ્રાણિન ! આ

કચ્છુ તેવુ અસ્થિરપણુ દેખીને પણ તુ હજુ કેમ વુજ્જતો નથી ! ॥ ૪૫ ॥

॥ આયાવૃત્તમ્ ॥

અન્યત્ર અન્યગતૌ યતાં

અન્યત્ર

ગેહિની

પરિજનોડયિ

અન્યથ

અન્નૈન્ન સુઘ્રા અન્નૈન્ન । ગેહિણી પરિઅર્ણોડવિ અન્નૈન્ન ॥

મૃનેભ્યો વીજિરિવ દુટ્તવં

મદ્વિત્ત

હૃતક્રતાતિન

નૂઅંવલિલ્લ કુમુવં । પસ્કિંત હયકર્ચયેતેણ ॥ ૪૬ ॥

અર્થ — (હયકર્ચયેતેણ કેળ) નિંદા કરવા જોગ્ય પર્વા જે યમરાજ (માતુ કર્મ) તેણે (કુમુવં કેળ) આગલ કહેશે પર્વા, સર્વ કુટુંબને (નૂઅંવલિલ્લ કેળ) મૃતને જે મંથલિદાન આપે, પટલે જેમ વાકલા તુટા તુટા પેંકે, તેમ (સુઘ્રા કેળ) પુત્ર પુત્રીયોને (અન્નૈન્ન કેળ) અન્ય ગતિને વિષે તેમજ (ગેહિણી કેળ) વલ્લજ્જ હીને પણ (અન્નૈન્ન કેળ) અન્ય ગતિને વિષે તેમજ (પરિઅર્ણોડવિ કેળ) પરિજનને, પટલે પરિવારને પણ (અન્નૈન્ન કેળ) અન્ય ગતિને વિષે (પસ્કિંત કેળ) પર્દોંચાડ્યાં છે અર્થાત્ પુત્ર, પુત્રી, છત્રી, અને પરિજનાદિક સર્વને જુદી જુદી ગતિમાં પેંકી દીધા છે.

'જાવાર્થ.-હે આત્મન્! આ સંસારરૂપ ચક્રડોલ ઉપર ચઢીને, તું એમ વિ-
 ચાર કરે છે કે, સઘલું કુટુબ મહારા જોગુ સદાયકાલ એક સ્થિતિમા રહે, પણ
 આ સર્વ કુટુબનો મહારે કોઈ દિવસ ત્રિયોગ પડે નહી, એવા ઉપાયમા-તુ
 રાત્રી દિવસ મહેલો હુ, પરંતું તું એમ વિચાર નથી કરતો કે, જે સ્વજાવેજ અ-
 સ્થિર વસ્તુ છે, તે સેંકડો ઉપાયે પણ સ્થિર થવાનો નથી. કેમ કે, જે સર્વે કુ-
 ટુંબી માણસો છે, તે સર્વેના કર્મ જૂદાં જૂવા છે. પરંતુ એકરૂપ નથી. તેથી ક-
 રીને પુત્ર, પુત્રીયો, સ્ત્રી અને પરિવાર દ્રવ્યાદિક પોતપોતાનાં કર્માનુસારે નાના
 પ્રકારની ગતિયોમાથી જે રીતે આવ્યાં હતા, તેવી રીતે પાઠા નાના પ્રકારની
 ગતિયોમાં ચાલ્યા જાય છે તે કેવી રીતે ચાલ્યા જાય છે? તો કે, જેમ કોઈ
 યૂત દેવતાને લલિવાકલા ફેકે છે, તે લલિવાકલા પરાધીનપણે જૂદી જૂદી
 જગ્યાએ જઈ પડે છે, તેમ આ વિચારા પુત્રાદિક કર્માધીનપણથી અનેક પ્રકા-
 રની ગતિયોમા જઈ પડે છે. ત્યા તથા આ જવના સુલ હુ-લાદિકમા પણ, ત-
 હારો કોઈ ઉપાય ચાલી શકવાનો નથી તોપણ મિથ્યા મમત્વ ચાંધીને, જેમ

चालता गाढातले कूतरु चालतुं होय, ते कूतरु एम विचारे के, आ सघलो
गाडानो चार हु म्बेचु तु तेम तु पण एम समजे ठे के, आ सर्व कुटुंबनु ज-
रण पोपण पण हुज करु तु, एयो तु मिथ्या ममत्व करे ठे परतु एम नथी
जाणतो के, मने कर्माधीन ठे, तेमा हुं शु करी शकवानो तु ।। एम विचा-
रीने तेवा खोटा समस्यने गोडी दइने, काइकतो आत्मसाधन करवानो अव-
काश लाव्य ।। ४६ ॥

जीरेन जेव जन्मनिश मिलिता देहा मे लका समारे
जीवेण जवे जेवे । मिलिपाइ देहाइ जाई समारे ॥

तेपा न सागरोपमे क्रियने भइया अनतै
ताण ने सांगरेहि । कीरेइ सर्वां अणतेहि ॥ ४७ ॥

अर्थ - हे आत्मन् ! (ससारे के०) मसारने विषे (जीवेण के०) जीव जे
तेणे (जेवेजवे के०) नव घमने विषे (जाइ के०) जे (देहाइ के०) देह (मिलि-
पाइ के०) मेलव्या ठे, घटले कर्मां ठे (ताण के०) ते देहनी (अणतेहि के०)

અનત ઇવા (સાગરેહિ કેળ) સાગરે કરીને ઇટલે અનંતા સાગરના પાણીના બિં
 ડુણ કરીને અથવા અનતા *સાગરોપમ કાલે* કરીને પાણ (સહ્યા કેળ) સહ્યા
 જે તે (ની કેળ) નથી (કીરડ કેળ) કરી શકાતી ॥ ૪૭ ॥

જાવાર્થ—હે પ્રાણિન્ ! જે શરીરને અર્થે તુ અનેક પ્રકારનાં પાપ કરે છે,
 દેહના મ્બરૂપનો વિચાર કહ્ય કે, તે કેટલાં શરીર કરી કરીને મૂકી દીધાં
 છે? તે દેહની સહ્યા, અનતા સાગરના બિંડુવડે પણ થઈ શકતી નથી, અ-
 થવા અનંતા સાગરોપમના કાલે કરીને પણ થઈ શકતી નથી. કેમકે, શા-
 લ્લમા કહ્યુ છે કે, જીવે જેટલાં શરીરનો ત્યાગ કહ્યો છે, તેટલા શરીરનો જો
 હગણો કરીય તો ત્રણજૂવનમા પણ માફ શકે નહીં કેમકે, તે શરીર અનતા
 છે. તે કારણ માટે હે જીવજીવ ! તુ એમ વિચાર કહ્ય કે, જગતમાં દેહ સ-
 માન કોઈ બીજી અશુચિ વસ્તુ પ્રાપ્તે હેજ નહીં. કારણ કે, ગમે તેવી સારી
 સારી વસ્તુ હોય, તે પણ દેહના સવધથી વગડી જાય છે જેમ સારામાં સારા

* આ સાગરોપમનુ મમાણ ગ્રંથને અંતે જણાવ્યુ છે

મેવા મિત્રાદિ, દેહમા નાહીને તત્કાલ પાતું કાઢીને જોડાઈ, તો તેના સામુ પણ જોડ શકાતું નથી, યતુ નગરું થઈ જાય છે વહી ગમે એના અંતર ચંદનાદિ સુગંધીદાર વસ્તુ, દેહનો સંવધ પાર્મીને ડુર્ગંધમય થઈ જાય છે તેમજ ગમે તેવા સારામા સારા અને વહુ મૂલ્યના વસ્ત્ર પણ, દેહના સંવધે કારીને મલમલિન થઈને ગંધાઈ હોય છે એવી અશુચિનું પાત્ર આ દેહ છે, તેવા દેહની જ રાત્રી દિવસ તંત્રવેત (ઘણા જ સેવા) કરવામા કાલ ગમાવે છે તથા તે દેહને માટે અધર્મ અન્યાયાદિ કરતાં પણ ડરતો નથી, પણ તેવા દેહતો તે અનતા ધારણ કલ્યા, ને મૂઠી દીધા, જેમ શરીર ઉપર પહેરેલાં વસ્ત્ર જૂના થઈથી કાઢી નાહીને નવા ધારણ કરે છે, એ ન્યાયે તેં હ્યારે ગતિમા અનેક પ્રકારનાં શરીર ધારણ કલ્યા છે માટે તે શરીર ઉપરથી મૂઠી હંતારીને, જેમ અશરીરી થવાય, તેવો હયમ કલ્યા ॥ ૪૭ ॥

નયનોદકમાપે તામા

માગરમલિલાવ

વહુતર સ્મરિ

નયનોદયપિ તોસિ । સાગરસંલિલાન વહુપરં હોઈ ॥

गलित रदतीनां

यातणा

अन्यान्यामां

गलितै रूयमौणीण । मार्जणं अन्नमन्त्राणं ॥ ४८ ॥

अर्थ—हे आत्मन् (तासिं के०) ते (रुयमाणीणं के०) रहती पत्रियो ने (अन्नमन्त्राण के०) अपर अपर जन्मने विषे थयेलीयो एवी (मार्जण के०) मा तालनुं (गलित के०) शोकथी निकलतां एवां (नयणोदयपि के०) नेत्रनां आसु पण (सागरसलिलां के०) समुद्रना पाणी थकी (बहुयर होइ के०) अतिशे अधिक होय ठे. अर्थात् समुद्रना पाणी वडे पण आंसुना जलनु परिमाण घट्ट शकतुं नथी. ॥ ४८ ॥

भावार्थ—कैटलाएक पुरुषो स्त्रीयादिक पदार्थथी वैराग्य पामीने स्त्रीका खेवाने तैयार थया होय, परंतु तेन फक्त माता पितानो घणो जेह देखीने अने तेमने रोता कलकलता देखीने, तेना प्रणाम पाठा दवी जता जोइने झा नी महाराज तेने उपदेश देवाने अर्थे कहे ठे. के, हे चढ्य जीव ! तुं एकं जना वना माता पिताने रोतां कलकलता जोइने दिलगीर केम थाय ठे ? परंतु नि

चार कथ के, तें कर्मना वशे करीने अनंता जन्मा अनता माता पिताने, रोता कलकलता मूकीने तु आ जन्मा आव्यो तुं ते माता पितानुनी आख माथी निम्नता आसुनी सख्या करवा वेशीए तो, समुद्रना पाणीयही पण अतिजे अधिक थाय ठे. त्वारे ह्वे तु कियों माता पिताने सतोप पमाडोश ? माटे वस्तुताये विचार कस के आत्माना माता कोण ठे ? पिता कोण ठे ? अर्थात् आत्माना माता पिता ठेज नही पंडु विचारीने साहसिकपणे धर्म साधन कथ ॥ ४८ ॥

यत् नरके नैरिहन् । इ त्वानि प्राप्नुवति पोरण्यननानि च

ज नरैः नैरिह्या । इहोह पावति धोरण्यतोह ॥

तत् अननगणित निगोर्धमये इह प जगति

ततो अणतगेणिय । निगोर्धमप्रे इह होई ॥ ४९ ॥

अर्थ — (नरए के०) नरकने विषे (नैरिह्या के०) नारकी जे ते (जं के०) जे (धोरण्यतोह के०) महाघोर, ने अनंता एवा (इहोह के०) इ एने (पावति के०)

पामे ठे (तत्तो के०) ते थकी (नीगोअमप्रे के०) निगोद मयने विपे (अणंत गुणिय के०) अनतगुणु (डुहं के०) डुख जे ते (होइ के०) होय ठे. अथार्त् नरकना डुखथी पण निगोदने विपे अनंतगुणु डुख होय ठे ॥ ४ए ॥

आवार्थ - नारकीना डुखनुं वर्णन घणा सिद्धांतोमा प्रसिद्ध ठे, तथा निगोदनुं स्वरूप निगोद तंत्रीश। विंगेरे प्रकरणथी जाणवु परंतु ते डुखना वर्णनने इहा दिशमात्र देखाडोए ठोए इहां नारकीना डुखथी निगोदनु डुख अनतगुणु शायी कह्युं? ते कहाए ठोए दृष्टात-सातमा नरकमा उरकु घायु तंत्रीश सागरोपमनु ठ, ते तंत्रीश सागरोपमना जेटला समय थाय, ते-टलीवार कोइ जीव सातमी नरकमा पूर्ण तंत्रीश तेत्रोश सागरोपमने आ-उखे उपजै, तयारे तेने असंख्याता जव नरकना थाय. ते असंख्याता जवमां सातमी नरकने विपे, ते जीवने जेटलुं ठेदन जेदननु डुख थाय, ते सर्वे डुख एकलुं करीए, तेथी पण अनतगुणु डुख निगोदीया जीव एक समयमां जोगवे ठ वळी एक औदारिक शरीरमा अनंतां जीव जेगा रहे ठे. ते जेगा

ज्ञावार्थ—हे आत्मन् ! तू जिनराजनो धर्म पाम्या पठी निश्चय अने व्यवहार ए चे प्रकारे ते धर्मने कुरु, ते मूकी दर्शने, उलटो तेने बदले जेथी फरोथी पण, ससारूप आधत्वा कृत्यामा पढाय, एवा निडा विरुधादिक प्रमादने, केम सेवे ठे ? केम के, मनुष्यनो जय, अने श्री जिनधर्मनो प्राप्ति, ए वेनो योग मलयो तो चिंतामणी रखनी पेठे महा दुर्लभ ठे ॥ ५२ ॥

उपजन्म्य ॥ ननु अनुवीणं मेचित् ॥ मया दद्रोषेण

उचलद्वो जिणधम्मो ! नयं अणुचिणो पमायदोसेण ॥

हा इति संदे हे जीव हे आत्मवेत्ति च ॥ पुनह परतोऽग्रे त्वेत्यमे गोचिष्यमे

हौ जीवि अप्पेवेरि अ ! सुवेहं परंनु पिसेरिहिसि ॥ ५३ ॥

अर्थ—(जीव के०) हे जीव ! तू देवयोगथी (जिणधम्मो के०) जिनधर्म जे ते (उचलद्वो के०) पाम्यो परतु (पमायदोसेण के०) आलस्यादिक दोषे करीने (अणुचिणो के०) सेव्यो (नय के०) नथी (हा के०) आ घणी खेदकारक वार्त्ता ठे, (अ के०) बली (अप्पेवेरि के०), हे आत्माना वेत्ति ! (परंनु

के०) परलोकने विप्रेतु (सुबहु के०) अतिशो घणुं (विस्तरिद्विस्ति के०) खेद-
पामीश. अर्थति घणोज पश्चात्ताप करीश. ॥ ५३ ॥

ज्ञावार्थ - हे आत्मन् ! सर्व सुखनी प्राप्तिनु कारण एवा जैनधर्मने पामी-
ने, केवल प्रमाद दोषयोज, ते धर्मनु सेवन ते कथु नही. माटे तुं तहारी.
मेलज तहारा आत्मानो महोटी शत्रु थयो. एटले आत्मानी हत्या करनारो
थयो माटे तुं मरण पामीने परलोकमां शशिप्रचराजानी पेठे घणोज शोक
करीश. ॥ ५३ ॥ ते शशिप्रचराजानी कथा नीचे प्रमाणे जाणवी.

कथा ६ ठी.

सावडी नगरीने विपे शूरप्रज, अने शशिप्रज एवे नामे बे जाई राज्य जो-
गवता हुता तेवामा एकदा समयने विपे, ज्ञानी गुरु श्री धर्मघोषसूरि नग-
रीनी बद्दर उद्यानने विपे पधात्या वनपालके जइ राजाने वधामणी दीधी.
राजाये वनपालकने घणु द्रव्य आप्यु. पठी बे बांधव, श्री गुरु पासे गया.
त्या विधिपूर्वक वदन करी उचित स्थानके बेठा गुरुप पण अवसर जाणी

॥ શિખરિણીવૃત્તમ્ ॥

સદાપાય કાય, પ્રણપિયુ સુખ સ્થૈર્યનિમુખં ।

મહારોગા ષોગા, કુવલયદૃશ. સર્પસદૃશ ॥

યદ્દાવેશ ક્લેશ, પ્રકૃતિચપલા શ્રીરપિ લલા ।

યમ સ્વૈરી વૈરી, પરમિદ્વ દ્વિત કર્તુમુચિતમ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ :- આ શરીર નિરતર અપાયરૂપ છે, પટલે, કષ્ટરૂપ, દોષરૂપ, અને પાપરૂપ એવું મહામલિન આ શરીર છે તથા લેહિનુ સુખ પણ અસ્થિર છે. પટલે સ્થિરતાયે કરીને રહિત છે અર્થાત્ તે ક્ષણમાત્રમા લેહી પણ યાય છે, અને તેજ, લેહી ક્ષણમાત્રમા વૈરી પણ યાય છે અને ત્રિપયજોગ જે તે, મહા રોગરૂપ ને પટલે, વિપયજોગથી અનેક પ્રકારના રોગ ઉત્પન્ન થાય છે, અને સ્ત્રીયો જે તે, સર્પ સમાન છે પટલે જેમ સર્પ કરહે, ને ફેર વહે, ને પ્રાણનો નાશ થાય તેમ સ્ત્રીના સસર્ગથી વિકાર ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેથી અનેકવાર

જન્મ મરણ થાય છે; માટે જે ગૃહસ્થાશ્રમમા રહેવું, તે કેવલ ક્લેશરૂપ છે. અર્થાત્ જીવનના ઉપર વેસવા જેવો ગૃહસ્થાશ્રમ છે. એટલે જેમ જીવનનાં અઢારે વાંકા હોય છે, તેમ ગૃહસ્થાશ્રમ વાલાને અનેક પ્રકારના વાંકાં આવી પડે છે, પણ કોઈ વાતનું પાશરૂ પડતું નથી. એટલે ગમે તેવી કઠણ કમ્મર બાંધીને દૃઢપણે જીવન ઉપર વેગો હોય, તોપણ તે પુરુષ હાલ્યા વિના રહે નહિ. તેમ સુખે તેવો સ્વચ્છરદાર, સસારમા કહેવાતો હોય તોપણ તેને કોઈ પ્રકારનું લાંબન (પાપ) લાગ્યા વિના રહે નહીં અને લક્ષ્મી પણ સ્વચ્છાત્રે ચંચલ છે, અને સ્વચ્છ છે. એટલે બેતરનારી છે અને વૈરી મૃત્યુ કાલ જે તે, સ્નેહાચારી છે. એટલે પોતાની મરજીમાં આવે તે વસ્તુને જીવનને પડીને લેઈ જાય છે, માટે આ જન્મમા જીવનનું આત્માનું હિત કરવું ઘટે છે. એટલે પરલોકીમાં દિનકારી એવું ધર્મસાધન કરવું જોઈય છે ॥ ૧ ॥

દૃશ્યાર્થ ધર્મદેશના સાત્ત્વી વસ્તુ જાઈ ઘેર આજ્યા ઘેર આવીને શૂન્ય પ્રજ્ઞ પોતાના જાઈ શશિપ્રજ પ્રત્યે કહેતો હતો. હે જાઈ! મહારે, રાજ્યનો સ્વપ

नथी त्यारे शशिप्रज्ञे कह्युं के, श्यामाटे तहारे राज्यनो खप नथी ? त्यारे शूर-
 प्रज्ञे कह्युं हे जाई ! राज्यने ठेडे नरक पामीण माटे महारे राज्यनो सर्वथा
 प्रकारे खप नथी. त्यारे शशिप्रज्ञे कह्युं जाई ! मनुष्यजन्म पामीने एले शु क-
 रवा गमावे ठे ? ए सर्वे धाखकने विद्वामणरूप करी मूक्यु ठे माटे स्वाई,
 पीड, वावरो काया बालवाची दायमा शु आवशे ? कोण जाणे परलोक ठे
 के नथी ! ध्यने प्रत्यक्ष सुख मूकीने परोक्ष सुखने शु करवा दाठे ठे माटे हे
 जाई ! महारु कहेवु मानीने आ राज्य जोगवो परतु उतावला यइने जो स-
 सार मूकशो, तो पठीयो घणोज पञ्चात्ताप करशो ! ध्यने, वली पठी तसे कहे
 शो के, जाईए कह्यु नहोतु माटे हालमा सासारिक सुख-जोगवीने, पठी शु-
 द्धावस्थामा समय लेज्यो एवी रीते शशिप्रज्ञे कह्यु त्यारे शूरप्रज्ञ कहेतो.
 हवो धरे जाई ! ए तमे शु कस्युं ? ॥ धर्मस्य त्वरिता गति. ॥ एतले धर्म तो प्रमाद-
 मूकीने जलदी थीज करवो माटे आ राज्य, छो. एवी, रीते कहीने बलात्कारे
 पानाना नाईने, राज्य आपी शूरप्रज्ञ-राजाये श्रीगुरु पासे जड दीक्षा लीधी.

पत्नी घण तप लप करी अंत्ये अनशन करी; समाधिसहित काद करीने पां-
 चमा ब्रह्मदेवलोके विषे देवतापणे उपन्या. हवे शशिप्रजराजा राज्य जो-
 गवी, सात व्यसन सेवी मरीने त्रिजी नरकने विषे नारकीपणे उपन्यो. हवे
 शूरप्रज देवताये अवधिज्ञानना बले करी जायुं, त्यारे पोताना; जाई शशिप्र-
 जने त्रिजी नरकने विषे दीवो. देखीने विचारुं के, एणे महारु कहेतु न मा-
 न्युं, माटे नारकी ययो, ने षणुं दुःख जोगवे ठे, तोयपण हु ते दुःख टाबु.
 एम धारी ते देवता मोहनो खीधो नरकावासांमां आढ्यो. आवीने पोताना
 जाईने बणो घणो ताणवा माढ्यो, तेम तेम ते घणीज वेदना पामवा लाग्यो.
 पत्नी देवता कहे के, जाई! तें महारु कहेतुं न मान्युं, झुडा में तने घणुण कछु
 हंतुं, तोपण तुं समज्यो नही. माटे हवे शु करी शर त्यारे ते नारकी कहे ह
 जाई! हवे शुं करु ? पत्नी शूरप्रज देव परमाधभिंते जलामण देइ पाठो दे-

१. १. जुगुट, २. वीमप्रकण, ३. घुरापान, ४. वेण्यागमन, ५. आदेस्नीकर्म (पुण्याकरवी)
 ६. चोरीकरवी, ७. परस्त्रीसिंधवी

અર્થ - (અણાદો કેળ) અનાથ પવો, (જીવો કેળ) જીવ જે તે (ધણ મના હરણાદ કેળ) ધન, ધાન્ય, અને આનરણેને તથા (ઘરસયણકુટુબ કેળ) ઘર, સ્વજન, અને કુટુબ જે તેમને (મિલ્લેત્રિ કેળ) મૂકીને પણ (કમ્મ ગાય હન્ર કેળ) કર્મરૂપ ગાયુગ રૂરીને હણાયો સતો (હુમ્મસ કેળ) વૃદ્ધના (પુલ્લ વ કેળ) પુલ્પની પેટે (જાડ કેળ) જાય તે અર્થાત્ હેતે પડે તે ॥ ૫૬ ॥

સાવાર્થ - જેમ ગાયુર્ગી પગખીન ઘયેલુ પુપ્પ, થોડોવારમાં નીચે પડી જાય તે, તેમ આ જીવ પણ ક્રમે પ્રેમ્યો સતો ધન, ધાન્ય, કુટુબ પરિવાર, ઘર, હાટ, હવેલી અને મહોટી મહોટી ઈમારતો, તથા સારા સારા ઘરેણાં હયાદિક સાહચી મૂકીને, અનાથ પટલે રાક જેવો થઈને, નરકાદિક હુર્ગતિને ત્રિપે જાય તે ત્યાં ગયા પડી પૂર્વે કહેલી કોઈ પણ વસ્તુ તે જીવને સ્વ લાગતી નથી માટે હે જાવ ! પરિણામે જે વસ્તુ તહારી સાથે નથી આવતી, તેવી વસ્તુ ઉપરથી મોહ મમત્વનો ત્યાગ કરીને, જે પરજાને ત્રિપે સાથે આવીને સુખ કરે તે, તેણે જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રાદિક ધર્મનુ આરાધન કમ્મ ॥ ૫૬ ॥

वसिष्ठं गिरीसु वसिष्ठं । दरीसु वसिष्ठं समुद्रमग्नमि ॥

गृह्णादप च उपित समारे ससरता कदाचित्

रुक्मिणीसु यं वसिष्ठं । संसारे ससरतेण ॥ ५७ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (ससारे के०) संसारने विषे (संसर्तेण के०) पर्यटन करतो एवो जे तुं, तेणे (गिरीसु के०) पर्वतोने विषे (वसिष्ठ के०) निवास कर्यो ते तथा (दरीसु के०) पर्वतोनी गुफाने विषे पण (वसिष्ठ के०) निवास कर्यो ते तथा (समुद्रमग्नमि के०) समुद्रनी मध्ये (वसिष्ठ के०) निवास कर्यो ते (य के०) बली क्यारेक (रुक्मिणीसु के०) वृक्षना अग्नने विषे (वसिष्ठ के०) निवास कर्यो ते अर्थात् पूर्वे कहेला सर्व स्थानकोमां तुं अनंतीवार निवास करी आव्यो ते. माटे तद्द्वार निवासस्थान एक ठेकाणे नथी. ॥ ५७ ॥

भावार्थ-कोई शिष्यने पोताना देशनुं, नथा पोताना गामनुं, तथा पोतानेरहेवान् ईमारतनुं, तथा पोतानी उत्तम जातिनुं, तथा पोताना प्रसिद्ध

कुलनु, तथा पोताना उसम वर्णनुं, इत्यादिक अचिमानने धारण करतो जो
इने, गुरु उपदेश करे ठे, के, हे शिष्य ! तु मिथ्या अचिमान शु करवा करे ठे?
परतु तु विचार कर के, ध्या ससारमा व्रमण करता केटलीएक वखत तुं पर्व-
तने विपे पहररूपे यइ ध्याव्यो ठे. तथा केटलीएक वखत पर्वतनी गुफामा पण
सिद्धादिक पशुरूपे यइ ध्याव्यो ठे, तथा केटलीएक वखत समुद्रने विपे जल
जलु रूपे यइ ध्याव्यो ठे, तथा केटलीएक वखत वृक्षोना अमृतागमां कागडा
प्रमुख पक्षिरूपे निवास करी ध्याव्यो ठे इत्यादिक घणीक जग्याए निवास
करी ध्याव्यो ठे. माटे सहारुं कीयु एक निवासस्थल ठे? अर्थात् एक पण ठे
काणे निवास करयाना स्थाननो तहारो निश्चय नथी. तोपण सहारुं महारु
करोने मिथ्या अचिमान शु करवा करे ठे? ॥ ५७ ॥

देवः नरेपिकः इति च कीद पवनः इति मानुषः एव
देवो नेरईतु तिं ये । कीमं पयंगुं तिं माणुसो एसो ॥

રૂપીરૂપવાન્ વ વિરૂપઃ મુલજાગી ઉલજાગી વ

રૂવેંસી ધે વિરૂવો ! સુહજાગી હુલજાગી ધે ॥૫૮॥

અર્થ.—હે જીવ ! તુ કેટલીએક વલત (દેવો કેળ) વેગ થયો છે, તથા (ને-
રહ્ન કેળ) કેટલીએક વલત નારકો એ પ્રકારે થયો છે, (ય કેળ) વલી (કોડ
કેળ) કેટલીએક વલત ક્રમિયાટિક કોડો થયો છે, તથા (પયગુત્તિ કેળ) કે-
ટલીએક વલત પતંગિયો એ પ્રકારે થયો છે વલી (માણસો કેળ) કેટલીએક
વલત મનુષ્ય થયો છે. વલી (એસો કેળ) એજ તુ (રૂઝસ્મો કેળ) કેટલીએક વ-
લત રૂપવત થયો છે. (ય કેળ) વલી એજ તુ (મિરૂઝો કેળ) કેટલીએક વલત
કુરૂપવત થયો છે. (ય કેળ) વલી (સુહજાગી કેળ) કેટલીએક વલત સુલનો
જોગવનારો થયો છે. અને વલી (હુલજાગી કેળ) કેટલીએક વલત હુલનો
જોગવનારો પણ થયો છે

જાવાર્થ.—આ જીવે નટનાની પેઠે જૂદાં જૂદાં રૂપે કરીને આ સંસારરૂપી
રંગભૂમિમા અનેક પ્રકારના નાટક કર્યાં છે. જેમ કે, કોઈક વલત દેવતાનો

वेश नजव्यो, त्वारे एवु निचार्युं के, जगत्मा महारा जेवो कोइ सुखीयो नथी
 तथा कोइक वखत नारकीनो वेश नजव्यो, त्वारे एवु विचार्युं के, जगत्मा
 महारा जेवो कोइ दु खीयो नथी तथा कोइक वखत निर्यचनो वेप नज-
 व्यो, त्वारे एवु विचार्युं के, जगत्मा महारा जेवु कोइने पराधीनपणानुं दु ख
 नथी नली कोइक वखत मनुष्यनो वेप नजव्यो, त्वारे एवु विचार्युं के, जग-
 त्मा कोइ महारा जेवो श्रेष्ठ बुद्धिवालो नथी एमज कोइक वखत पोताना
 पुजलना रूपनो अहकार कर्यो के, महारा जेवो जगत्मा कोइ रूपालो नथी
 तथा ज्यारे कुरूपवान् थया, त्वारे एवु निचार्युं के, महारा जेवो जगत्मा कोइ
 कुरूपवान् नथी एम माऊडानी पेठे कोइ वखत सुखी यइने नाच्यो, अने कोइ
 वखत दु खी यइने नाच्यो माटे हे आत्मन् ! ए सर्वे वेशने असत्य जाणीने,
 फरीथी तेवा वेश धारण करवा पेठे नहीं, तेवो उद्यम कर ॥ ५८ ॥

राजा इति च धर्मकौरव इति च । एष भपाक इति एष वेदवित् ।
 राउंति ये दमगुंति ये । एसे सर्वागुंति एसे वेधविक ॥

स्वामी दासः पण्डितः खनइति अधनः धनपतिरिति ।
 सामी दासो पुज्यो । खलोति अधणो धणवइति ॥ ५ ॥
 नापि अत्र कोपि नियमः स्वस्य कर्मतस्य विनिवेशः तस्य महती कृता चेष्टा येन सः
 न विद्वे कौड निअमो । सकम्मविणि विठसरिसकयचिठो ॥

अन्यान्तरूपेण नटव परावर्त्तते जीवः

अन्नन्नरुवेवमो । ननुव परिअत्तए जीवो ॥ ६ ॥ युग्मम् ॥
 अर्थ - हे जीव । तुं केटली एक वखन (रातति के०) राजा ए प्रकारे थ-
 यो (य के०) वली (दमगुत्ति के०) जीखारी ए प्रकारे थयो (य के०) वली
 (एस के०) एज तुं (सवागुत्ति के०) चडाल ए प्रकारे थयो वली (एस के०)
 एज तु (वेयविज के०) वेदनो जाण थयो वली (सामी के०) स्वामी थयो
 अने (दासो के०) दास थयो । (पुज्यो के०) पूज्य थयो अने (खलोत्ति के०) खल
 ए प्रकारे थयो वली (अधणो के०) निर्धन थयो अने (धणवइति के०) धनप
 ति ए प्रकारे थयो । ॥ ५ ॥ - (इच्छ के०) एसा । एटले पूर्वे कहुं तेसा (कोइ

કે૦) કોઈ પ્રકારનો (નિશ્ચયો કે૦) નિયમ જે તે (નવિ કે૦) નથી જ. કેમ કે, (સક્રમ કે૦) પોતાના જ્ઞાનાવરણીયાદિક્રમે જે કર્મ, તેની (વિણિવિઠ કે૦) વિનિવેશ એટલે પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, અનુષ્ઠાન અને પ્રદેશ તે રૂપ જે રચના, તેના (સરસિ કે૦) સરસી (ઋચિવિદ્યો કે૦) કરી છે વેણ તે જેણે, એટલે દેવાદિક (પર્યાય રૂપનો અધ્યાસ (આશ્રય) રૂપ ધ્યાપાર તે જેણે એવો સતો (નહુવ કે૦) નટની પેઠે (અનુનુત્ર કે૦) અન્ય અન્ય છે (રૂઝવેસો કે૦) રૂપ અને વેણ તે જે નો એવો (જીવો કે૦) જીવ જે તે (પરિઅન્ય કે૦) પર્યટન કરે છે ॥ ૬૦ ॥

પ્રાવાર્ય -હે આરમન્ ! તુ ચૌદરાજ લોકરૂપ ચૌટામા, રાજા પ્રજાદિક-રૂપે સ્ત્રી પુરુષોના વેશ લઈને, નટુઆની પેઠે અનેક પ્રકારે નિષ્ફલ નાચ્યો, પણ તેમાથી તને કોઈ પ્રકારનો અનિનાશી સરપાવ મલ્યો નહીં. હલટો હ્યાર ગતિમાં વ્રમણ કરવારૂપ સરપાવ મલ્યો, તોપણ તે વ્રમણ કરવાના અધ્યાસ થકી નિવૃત્તિ પામનો નથી. 'જેમ કોઈ અફિણ પ્રમુખનો વ્યસની હોય, તે વ્યસની તે અફિણને એમ જાણે છે કે, આ અફિણ સ્વાધી ઘણા માણસોના

॥ अनुष्टुप्पृष्ठम् ॥

अवमानात्परित्रशाढध्वन्धनकृयात् ॥

प्राप्ता रोगाश्च शोकाश्च जात्यन्तरशतेष्वपि ॥ १ ॥

अर्थ—अपमानथी, तथा लुची पदवीयी पडवायी, तथा वधवध अने धननो
दय ते थकी शोकडो जातिमा रोग ने शोक, आजीवे भोगव्या ठे ॥१॥ आ धा
धिकार सवधी श्रीआचारागजी सूत्रमा विशेष प्रकारे कह्यु ठे, त्याथी जोइलेवु

नरकपु वेदना

अनुपमा असातमसुखबहुलयासुता

नरएसु वेअणान । अणोवमान असायबहुलान् ॥

रेजीव तया प्राप्ता

अननकुल

वद्विषया

रेजीव तए पत्ता । अणतखत्तो बहुविहान् ॥ ६१ ॥

अर्थ —(रेजीव के०) हे जीव ! (तए के०) ते (नरएसु के०) रत्नप्रज्ञादिक
सात नरकने विषे (अणोवमान के०) उपमा रहित एवीया (असायबहुलान्
के०) दु खे करीने चरेखी एवीयो, पटले अशाता वेदनीय कर्मथी उत्पन्न

१२५

थाएली एवीयो, अने (बहुनिहाने के०) बहु प्रकरनी (वेखणाने के०) वेठनाने
जे ने (अणतबुत्तो के०) अनतीगार (पत्ता के०) पामा ठे. अर्थात् तु भोगवी
चूक्यो ठे ॥ ६१ ॥

भावार्थ.—हे आत्मन् ! ते वीजी गतियोमा तो अनेक प्रकरना दुःख जो-
गव्यां, परंतु रत्नप्रनादिक नरकोना दुःख तो कही 'शकाय तेवा' ठेज नही !
केम के, तेने विपे अनती शीत वेठना ॥ १ ॥ तेमज अनती उण वेठना,
एटले आपणे अहिना आकरा धलधवना खेरना अंगारा होय, तेना उपर ते
उण वेदनीवाला नारकीना जीवने सुवाडे, तो तेने घणीज निद्रा आधी जा-
य. ॥ २ ॥ तथा एमीज रीतनी अनती कुधा वेदना, एटले जगत्मा रहेला
सर्व घृतादिक पुजलो ते नारकीना जीने खवरावीए, तोपण तेनी कुधा पूरी
न थाय. ॥ ३ ॥ तेमज अनती तृपा वेदना, एटले जगत्मा रहेला : सर्व समु-
द्रोनां पाणी ते नारकीना जीवने पाइए, तोपण ते नारकीना जीवनी तृपा
वीपे नही. ॥ ४ ॥ तेमज अनती खरज वेदना, एटले अनेक प्रकारनां तर-

वार प्रमुख शस्त्रबड़े करीने, ते नारकीना जीवने घर्पण करे, तोपण ते नारकीना जीवनी खरज मटे नहीं ॥ ५ ॥ तेवी रीते अनती परवशपणानी वेदना एटली बधी ठे के, आखा जगत्ना परवशपणानी वेदना एकठी करीए, तोपण तेना बरोबर न थाय. ॥ ६ ॥ तेवी रीते अर ॥ ७ ॥ वाइ ॥ ८ ॥ अय ॥ ९ ॥ अने शोक ॥ १० ॥ ए चारनी वेदना आखा जगत्नी एरूठी करीए, ते यकी पण एकैक वेदना अनतगुणी जाणवी आवी अनंतगुणी वेदनाछे, सात व्यसननो सेवनार प्रमुखने जोगववी पडे ठे जेम के, कोइए परस्त्रा सग कख्यो होय, तेने त्या (नरकमा) तेज छीना आकार जेवी सोझानी पुतली बनवीने, अने तेने अग्निबडे सारी पेठे खासचोस धवधलती करीने, ते छीनी साथे ते परमार्थभियो अनेकवार ते पुरुषने बलात्कारे आभिगन करावे ठे. इत्यादिक नरकने त्रिपे अनतगुणी वेदना शास्त्रमा कही ठे. तेने त्रिचारीने हे मदमते ! काइक तो पाप करता पावो नसख्य ! ॥ ६१ ॥

आ नरकना दुखना अधिकारने विशेषे जाणयानी मरजी होय तो श्री

सूयगङ्गां सूत्रना प्रथमं श्रुतस्कर्धना पालमा नरकं विजक्ति अव्ययनने विषे
जाइ क्षेत्रयो.

देवत्वे मनुजत्वे

परान्नियोगत्वं

उपगमेन

देवत्वे माऽऽप्ते । परान्नियोगत्वात् अवर्गएण ॥

जीषणद्वयं बहुविधं

अनजकृतं समनुजत

जीसणद्वहं बहुविहं । अनतखुत्तो समणुजुअं ॥ ६५ ॥

अर्थ - हे जीव ! (देवत्वे के०) देव जवने विषे, तथा (मणुअत्ते के०) मनुष्य
जवने विषे । परान्नियोगत्वात् (के०) परतंत्रपणाने (उवर्गएण के०) पाप्म्यो एवो तु
जे तेणै (बहुविह के०) बहु प्रकारनुं (जीसणद्वह के०) जयानक दु.ख जे ते
(अणंतखुत्ता के०) अनतीवार (समणुजुअ के०) अनुजव वखु ठे ॥ ६५ ॥

नात्रार्थ - हे आत्मन् ! विशेष ज्ञानवत् एवा देव जवने विषे, तथा मनु-
ष्य जवने विषे पण, स्वतंत्रपणं मूकीने परतंत्रपणा वडे, एटले परवशपणे
रखीने, अर्थात् इंद्रियोने वश थइने, महामहा कष्ट अनतीवार जांगव्या ठे.

पटले इन्द्रियो ए जेम जेम तने नचाव्यो, तेम तेम तु नाच्यो, ने तेथी महा भया
नक दु खने पाम्यो, परंतु ते इन्द्रियोने ते वश न करी माटे ज्यारे त्यारे पण, ते
इन्द्रियोने वश करीने आत्मसाधनमा वर्तिला, त्यारेज तहारु कळ्याण यशे ॥६२

दियेगाने अनुयास

जीममहावेदना

अनेकविद्या

तिरियेगइ अणोपत्तो । जीममहावेद्याणा अणोपत्तो ॥

जन्ममरणारुहटे

अनतकृत

परिभ्रान

जम्मणुंमरणरुहटे । अणुतगुत्तो परिभ्रमिउ ॥ ६३ ॥

अर्थ - हे आत्मन् ! तु (तिरियगइ के०) तिर्यच गतिने (अणुपत्तो के०) पा
म्यो ठे त्या (अणोपत्तो के०) अनेक प्रकारनी (जीममहावेद्याणा के०) ज्ञय-
कर एवी महाटी वेदनानुने सहन करतो सतो (जम्मण मरण रुहटे के०) ज
न्म मरणरुप रुहटेने विषे (अणुतगुत्तो के०) अनतीचार (परिभ्रमिउ के०) परि
भ्रमण करीं आव्यो ठे ॥ ६३ ॥

ज्ञावार्थ - हे जीव ! तु तिर्यच गतिने विषे गयो, त्या आगल गधेडा दिपणे

અવતરીને કુચારાદિકના હાથનાં ઘણા હફણાં લાઇ આવ્યો છે. વલી ઘોડા
 પ્રમુલના અવતાર ધારણ કરીને ઘણા કોરડાદિકના પ્રહાર સહન કરી આ-
 વ્યો છે અને દાંથી પ્રમુલ થઇને અંકુશના પ્રહાર સહન કરી આવ્યો છે. વલી
 વલદ પ્રમુલના જવમા ઘણી પઠુણીની આરોના પ્રહાર લાઇ આવ્યો છે. વલી
 માકડા પ્રમુલના જવમા ઘેરઘેર શલામો કરી નાચીને રોટલાના ટુકડા પ-
 રાણે પામવાનુ કષ્ટ સહન કરી આવ્યો છે વલી વોકડા પ્રમુલના જવમાં મ-
 રણાતઝઝ સહન કરી આવ્યો છે. વલી પોપટ પ્રમુલના જવમાં પાંજરાદિકને
 વિષે બંધનકર્ષને સહન કરી આવ્યો છે અર્થાત્ એવું કોઇ ડુઃખ નથી કે, જે
 ડુઃખને તે સહન નથી કહ્યું ! ! એ પ્રકારે અનંતીવાર ઘોર મહા જયાનંક ડુઃખ
 તે સહન કર્યાં છે માટે હવે એવું ધર્મસાધન કલ્ય કે, જેથી તેવાં ડુઃખ જો-
 ગવા પડે નહીં ॥ ૬૩ ॥

પાવતિ કાન્યકિ હ લાનિ શારીરાણિ પાનમાનિ ચ સસારે
 જાવતિ કેવિ કુર્કા ! સારીરા માર્ણસા વ સસારે ॥

मासः अमनकृत्व जीव ममारु निारे

पंतो अप्राणतंखुत्तो । जीवो ससारंकतरि ॥ ६४ ॥

अर्थ—(जीवो के०) जीव जे ते (ससारे के०) ससारने त्रिपे (सारीरा के०) शरीर सवधी (य के०) बली (माणसा के०) मन सवधी (जावंति के०) जेटलां (केवि के०) कोइ पण (हुस्का के०) दु ख ठे, तेने (ससारकसरि के०) ससाररूपी अटवीने त्रिपे (अणतखुचो के०) अनतीगार (पत्तो के०) पाम्यो ठे पटले ससाररूप अटवीमा परित्रमण करता या जीव सर्वे दु ख सहन करी आब्यो ठे ॥ ६४ ॥

आचार्य—आ संसारने त्रिपे दु ख वे प्रकारना ठे एक शरीर सवधी रोगादिके करीने दु ख ठे, अने बीजु मन सवधी इष्ट गस्तुना त्रियोगादिक थकी दु ख ठे ते सर्वे दु ग या संसाररूप अटवीने त्रिपे त्रमण करना, या जीवे अनतीचार भोगव्या ठे ॥ ६४ ॥

तृष्णा अनवकृत्वः

ममारे तादृशी तव आमीतनरके

ताह्वा अणतखत्तो । मसारे तारिस्सी तुमं आसी ॥

यां तृष्णा प्रअपितु सधोदथीना

उदक न तीरीकृयात् न समर्थन्नरेत्

जे पर्समेज संघो । दहीणमुदय न तिरिज्जा ॥ ६५ ॥

अर्थ—हे जीव ! (तुमं के०) तने (ताह्वा के०) तृष्णा अर्थात् तृप्ता (ता-
रिस्सी के०) ते प्रज्ञारनी (अणतखत्तो के०) अनतीवार (ससारे के०) नरकरूप
ससारने त्रिपे (आसी के०) उत्पन्न थइ हती (ज के०) जे तृपाने (पर्समेज
के०) शमाववाने अर्थे (सधोदहीण के०) सर्व समुज्जोनुं पण (उदय के०) जल
जे ते (तीरिजा के०) न समर्थ थाय ॥ ॥ ६५ ॥

आ प्रकारनो अर्थ प्रथम नरकनी वेदनामा कही गया ठीए, माटे पुनरुक्ति
टोपनु निवारण करवा माटे आ प्रकारनो जावार्थ जाणवो के, हे जीव ! तने
अनती तृष्णा उत्पन्न थइ ठे, ते तृष्णा शमाववाने माटे, सर्व समुज्जोना पाणी
ना बिडुजेतला बनाविकवहे पण सहारी तृष्णा पूरी थाय तेमनथी कह्यु ठे के:-

યત્પૃથિવ્યા વ્રીહિયત્ । દિરણ્ય પત્તવ સ્ત્રિય. ॥

નાભમેકસ્ય તત્સર્વ । મિતિ પદ્યન્ન મુદ્યતિ ॥ ૨ ॥

અર્થ - સઘલી પૃથ્વીમા ઉત્પન્ન થાણી અનેક પ્રકારની હાંગેર તથા 'અનેક પ્રકારના ઘઉં અને જવ વિગેરે સઘલુ ધાન્ય, જો એક જાણને પ્રાપ્ત થાય, તો પણ તેને ધાન્ય સઘધની તૃણા પૂરી ન થાય તેમજ સઘલા જગત્મા રહેલુ હીરા, માણેક, મોની, સોનુ, રૂપુ વિગેરે ધન, એક પુરુષને પ્રાપ્ત થાય, તોપણ તે પુરુષની ધન સઘધિની તૃણા પૂરી ન થાય. તેમજ જગત્ને વિષે જેટલા હાથી, ઘોડા, ઉટ, ચલદ, ગાયો, નેશો વિગેરે ચતુષ્પદ જીવો છે, તે જો એક જ જાણે પ્રાપ્ત થાય, તોપણ તે પુરુષની ચતુષ્પદ સઘધિની તૃણા પૂરી ન થાય તેમજ જગત્ને વિષે રૂપાણીમા રૂપાણી દેવાગનાનું તથા મહોટા મહોટા રાજાની રાણાઓ તથા મહોટા મહોટા ધનાઢ્યની સ્ત્રીઓ જેવી કે, અત્યત્ત લાવણ્યવાણી, અત્યત્ત રૂપવાણી, અત્યત્ત ગુણવાણી અને સુદર સુગંધીવાણી એવી જવાન સ્ત્રીઓ જો એક પુરુષને પ્રાપ્ત થાય તોપણ, તે પુરુષની છત્રી સંવંધિ તૃણા

પૂરી ન થાય એ પ્રકારનો વિચાર કરીને જે હાહો પુરુષ વૈરાગ્યને પામે છે, તેજ પુરુષ સસારને વિષે મોહ પામતો નથી ॥ ૧ ॥

માટે હે આત્મન્ ! ઉપર કહ્યા પ્રમાણે તુ અનંતીવાર વિષયો જોગવી ચૂક્યો છે, પરંતુ જે સુખનો તે એક વસ્તુત પણ અનુજવ નથી કર્યો, એવા આત્મ સુખની પ્રાપ્તિને વિષે બદ્યમ કર ! ॥ ૬૫ ॥

આસીત્ અનતક્રત્વઃ સસારેનરકજન્મે તવ દુઃખાદિ તદ્દશી

આસી અણતેસ્તુતો । સસારે તે બુહાવિ તૌરિસિયા ॥

યા મશમયિતુ સર્વઃ પુદ્ગલકાર્યોપિધૃતાદિરપિ ન તીર્થાત્ ન શશ્વયાત્

જે પર્સમેનું સંઘો । પુગલ્યકાનિવ ને તૌરિક્કો ॥ ૬૬ ॥

અર્થ - રે જીવ ! (સસારે કેળ) નરક જવરુપ સસારને વિષે (તે કેળ) તને (તૌરિસિયા કેળ) તેવા પ્રકારની (બુહાવિ કેળ) હુધા પણ (અણતસ્તુતો કેળ) અનંતીવાર (આમ્ની કેળ) બલપત્ર થઈ હતી કે, (જ કેળ) જે હુધાને (પર્સમેન કેળ) શમાવવાને (સંઘો કેળ) સર્વ એવા (પુગલ્યકાનિવ કેળ) ધૃતાદિરુપ પુન-

લના મમૂઢ જે તે પણ (ન તરિજ્ઞા કે०) ન સમર્થ થાય ! ॥ ૬૬ ॥

જાવાર્થ—હે આત્મન્ ! નરક જવને વિષે તને एवी કુધા ઉત્પન્ન થડ હતી કે, આ જગન્માં રહેલા જે ધૃતાદિરુ સઘલા સારા સારા પુજ્ઞલોવંદે પણ, તે કુધાની શાન્તિ થાય તેમ નહોતુ एवો કુધાવેદની તે પરચપણામા અનનીવાર સહન કરી છે, માટે તને ઉપદેશ કરવાનો ઇટલોજ તે કે, આજ સ્વામીનપ-ણામા ઇન્કામણુ કરવુ, અથવા એક ઉપનાસ કરવો, તેમા પણ તને મહોદો વિચાર થઈ પડે છે અને બલી તુ एવુ બોલે છે કે, મહારાત્રી સત્તરસરીનો ઉપવાસ પણ બની શકવો કઠણ છે કારણ કે, મહારાત્રી તો એક ઘડિયાર પણ જુઠ્યુ રહેવાતુ નથી, એમ કહીને અનેક પ્રકારના સારા સારા ઝોજન કરાવી જમે છે પરતુ હે મૂઢ જીત્ર ! આત્મા જન્મારો થડને તે કેટલા મણ ધૃતાદિક મિષ્ટ પદાર્થો લાગ હશે? તેનુ સુખ લેશમાત્ર પણ આજ તને રહુ નહી કેમ કે, જો તુ તદારા હાંચે તદારી જીજ ઉપર હાથ ફેરવી જો કે, તે ધૃતાદિક પદાર્થોની કાઠ પણ ચિકાશ જણાય છે? અર્થાત્ નયી જણાતી / તેમજ હવે

થી પણ તું ધ્યેનક પ્રકારનાં પાપ પ્રપંચાદિક કરીને સારા સારાં ઝોજન કરી
 શ, તોય પણ પૂર્વની પેઠે તે જિહ્વાદંડિ ત્વં યવોની નથી ધ્યેન જિહ્વાદ
 દ્વિતુ પોપણ છે, તેજ સર્વેં ઇદ્રિયોના પોપણનુ મૂલ છે પટલે જેમ વૃક્ષના મૂલ
 મા પાણી નાલીય, તો વધા વૃક્ષમાં તે પાણી પસરે, તેમ એક જિહ્વાદ્વિને
 વૃટ્ટી મૂકવાથી બીજી ઇદ્રિયો પ્રયાસે કરીને જીતી હોય, તે પણ કુમાર્ગે વા
 લે છે. માટે નીતિશાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે, “જિત સર્વં જિતે રસે” પટલે જેણે રસ
 ના ઇદ્રિય જીતી, તેણે સઘલી ઇદ્રિયો જીતી જાણદી કેમ કે, રસને દ્રિયને
 મોકલી મૂકવાથી મધમાસાદિકને વિષે પણ પ્રવૃત્તિ થાય છે, ધ્યેન તેથી વિષ
 યની વૃદ્ધિ થાય છે. તેણે કરીને નરકાદિકને વિષે જાણુ પડે છે ત્યા પુર્વે કહેલી
 કુધાવેદની સહન કરવી પડે છે. પટલાજ માટે ગ્રથકારે કુધાવેદનીના સ્વ-
 રૂપને વિશેષે જણાવવાને માટે ફરીથી યર્થન કશું છે માટે તેથી પુનરુક્તિ દો
 વ સમજવો નહી ॥ ૬૬ ॥

अनेकानि जन्ममरणानां परावर्तनशतानां

॥ जगाम प्रवेगाद् । जन्ममरणमरणपरिपट्टणं ॥ २५ ॥

अन्व गन्तुं पन्ति जन्ते यथोच्छ्रितं मृत्तं जीव

दुर्लभं माणुसत्त । जंइ लंइइ जहिद्विय जीवो ॥ २६ ॥

अर्थ — (जइ के०) ज्यारे (जीवो के०) जीव जे ते (अणेगाइ के०) अनेक
एवा (जन्ममरण के०) जन्म मरण तेना (परिपट्टण के०) परावर्तन तेना
(सयाइ के०) शेकडो एटखे जन्म मरणनां शेकडो परावर्तनने (काऊण के०)
करीने (दुर्लभ के०) 'हु' खे करीने (माणुसतं के०) मनुष्यपणाने पामे ठे, त्या
रे (जहिद्विय के०) यंथा इवा प्रमाणे एटखे पोतानी इवा प्रमाणे कुशखप
णाने (लंइइ के०) पामे ठे ॥ २६ ॥

जावार्थ — रे आत्मन् ! अतत एवा जन्म मरणना शेकडो एटखे क्यारेक
जन्म, क्यारेक मरण, ए प्रकारनो दुःख सहन करीने, ज्यारे आ जीव मनु-
ष्यपणाने पामे ठे, एटखे अकाम निर्जरा अने जवस्थितिनु परिपक्वणु इत्या

[દકં કારણ વડે કરીને મનુષ્યપણને પામે છે, ત્યારે તેને જોડતી, લીજ, મલી
 શકે છે. એટલે દેવતાના સુખને આપનારો, તથા મોક્ષના સુખને આપનારો આ
 મનુષ્ય જવે. પરંતુ મનુષ્ય જવે વિના કોઈ જવ વડે સુખની પ્રાપ્તિ થઈ શક
 તી નથી. એટલાજ માટે જ્ઞાની પુરુષોએ સર્વ જવ કરતા આ મનુષ્ય જવને છોડ
 મમા ઉત્તમ ગણ્યો છે. અને દશ દૃષ્ટાને કરી દુર્લભ પણ એટલાજ માટે, કહ્યો
 છે. આ દશ દૃષ્ટાતનુ સ્વરૂપ પ્રસિદ્ધ છે માટે, તથા અથ વિસ્તાર થવાના ન-
 થથી લક્ષ્યું નથી માટે આવા મોંઘામા મોઘા મનુષ્ય જવને પામીને એલે ગમ્મા
 વી અવસર ચૂકવો નહીં. ॥ ૬૭ ॥

તન્મનુષ્ય જન્મ, તથા દશ દૃષ્ટાતનુ ઉર્જનલાજ

વિષુલ્લગુચ્ચ જ મનુજતર

! તે તહુહલ્લહજન । વિજ્જુલયાચ્ચલ્લ ચ મર્ણુયત્ત ॥

ધર્મે યઃ વિષીદતિ સઃ કાપરુપ્ ન સત્પુરુષઃ

ધર્મમિ જો વિસીર્યદ્ । સો કાઝંરિસો ને સર્પેરિસો ॥ ૬૮ ॥

અર્થ — (જો કેળ) જે પુરુષ (તહુહલ્લહજ કેળ) તથા પ્રકારે, એટલે જુ-

ते एटले पवी घणो पश्चात्ताप करवो पडे ते ॥ ६९ ॥

जागार्थ -अनता नवरूप समुद्रमा चटकता चटकता मनुष्य जन्मरूप कावो प्राप्त थए सते पण जेणे आहिसारूप जिनधर्म न आचरण कयों, तेने, जेम रणसग्राममा युद्ध करवा गएला एरु धनुर्धारी पुरुषना धनुष्यनी पण्ड तूटी गइ, तेथी तेने जेम हाथ घसवा पल्या, तेम तहारे पण हाथ घसवा पडशे माटे हे जीव ! जो तु पण ठती सामग्री सते जिनधर्मरूप जातु नहि ग्रहण वारे, नो तहारे पण मरणवस्थाण पश्चात्ताप करवोज पडशे ते आ प्रकारे के, अरे ! ने ठती सामग्रीए पण आ शुं कयुं ! ! के, परलोके जता धर्मरूप जातु काइ पण लीधु नही ! माटे हवे हु शु करीश ! एवी रीते तहारे हाथ घसवा पडशे बली जेम आ जगमा थोडो काल रहेवा माटे कोइ पुरुष ज्यारे परदेज जवानो होय, त्यारे ते पुरुष प्रथमथी जाता विगेरेनो ए-टलो वधो वदोवस्त करी राखे ते के, अमुक जग्याए उतरीशु, ने त्या अमुक जोजन करीशु एवी रीतनो उराज करीने पवी पोनानी साथे नातादिक घणी

सामग्री लेइने जाय ठे पण जातुं बीधा शिवाय जतो नथी. तेम तहारे तो
 आहिथी मरीने क्यां जनु पडशे? ने त्यां केटला दिवस रहेवुं पडशे? अने
 कोने त्या जइने उतारो करवो पडशे? अने मार्गमां जातु बीधा विना शु खा
 इजु? इत्यादि परलोक संबधी तने काइ पण विचार थतो नथो! माटे हे मूढ
 जीव! सर्व दु.ख मात्रने निवारण करनार अने मनोवांछित सुखने आपनार
 एतु धर्मरूप जातु तगाथे राख्य. ॥ ६९ ॥

॥ पक्ष्मीवृत्तम् ॥

रेजीव नितराशुणु चचलस्वप्नावान् मुक्तवा परलाके गाम्यति सकलान् अपि धाणुजावन् तथा
 रेजीव निसुणि चचलसहाव । मिट्हेर्विणु सयलवि वप्पजाव ॥
 नवजेनपरिग्रहस्य यत् धिग्धिजालममृह अतःसंगरे अस्तियत् सर्वं तत् इवजालमिवासदस्ति
 नवजेयपरिग्रह विविहजाल । संसांगि अंति संहु इंदर्याल ॥७०॥

अर्थ.-(रे जीव के०) हे जीव! तू (निसुणि के०) साचळ के जे, (चचल
 सहाव के०) चचल स्वप्नावाला (सयलवि के०) सर्व एवाय पण (वप्पजाव

કે૦) શરીરાટિક વાહ્યજાવને તથા (નવજેયપરિમ્પ્રહ કે૦) નવ જેદવાલા પરિમ્પ્રહનો (વિવિહજાલ કે૦) અનેક પ્રકારનો સમૂહ તેને (મિલ્હેધિણુ કે૦) મૂકી ને પરલોકે જણાવે તેનું માટે (સસારિ કે૦) સસારને વિષે (અહિ કે૦) જે શરીરાદિક દેખાય છે, (સદુ કે૦) તે સઘલું (દ્વજાલ કે૦) દ્વજાલ સમાન છે ॥ ૩૦ ॥

જાવાર્થ—હે આમન્ ! તહારુ હિતકારી પતુ ધ્યા એક વાક્ય સામ્રાટ આ દેખાતો શરીરાદિક સઘલો વાહ્યજાવ છે, દ્વજાલ સમાન છે, પટલે નવ પ્રકારનો પરિમ્પ્રહ* તે રાઘલો ચલ સ્વભાવવાલો છે પટલે દાણમા દેખાય અને દાણમા નાશ પામી જાય પર્ગો છે. પટલુજ નહિ પણ સસારમા જે જે વસ્તુ દેખાય છે, તે સર્વેને તું દ્વજાલ સમાન જાણીને તેને વિષે મોહ મમત ન કલ્ય. કારણ કે, તે સઘલા વાહ્યજાવને મૂકીને તું એકલોજ પરલોકમા જઈશ, પણ પૂર્વે કહી તેમાની કોઈ વસ્તુ પણ તહારી સાથે આવવાની નથી. કેમ કે, તે સ

* ૧ ધન. ૨ પાન્ય ૩ કુંચ ૪ ધર ૫ દુર્ગળ. ૬ કપુ ૭ પ્રાણુપિતલ ૮ ઘિષદ ૯ ચતુષ્પદ.

वे, वस्तुताए असत् ठे माटे तेने तु सत्यपणानी प्राति न करीश. ॥ ९० ॥
पितृपुत्रमिश्रगृहश्रद्धिणानां जात समूहः ऐहलौकिकं सर्व निजस्य शुभे कल्याणे सहायं निमित्तं
पियपुत्तमित्तर्घरघराजाय । इहलोद्विष्टसर्व नियसुहसहाय ॥

न अपीनिमिषे अस्ति कोपि तव शरणेनाणे हेमूर्ख एकावयेव सहिष्यसे तिर्यकनरकुलानि
नै वि अन्वि कोइ तुह सरणि मुस्क । इकल्लु सहसि तिरि नरिय डुस्क

अर्थ - (मुस्क के०) हे मूर्ख ! (इहलोद्विष्ट के०) आ लोक संबधी (सर्व के०)
सर्व एवो (पिय के०) पिता (पुत्त के०) पुत्र (मिच्छ के०) मित्र (घर के०) गृह
(घरणि के०) स्त्री, तेमनो (जाय के०) समूह जे ते (निय सुह सहाय के०) पो
ताने सुख करवानो ठे स्वजाव ते जेमनो एवो ठे. एटले सौ पोत पोताना सुख
ना अर्थी ठे पण (तिरि नरिय डुस्क के०) तिर्यच तथा नरक ते सबधी डुख.
तेने (इकल्लु के०) तु एकलोज (सहसि के०) सहन करे ठे, पण ते वखत तेमां
तु (तुह के०) तहारे (सरणि के०) शरण करा योग्य (कोइ वि के०) कोइपण
(न अन्वि के०) थतु नथी. ॥ ९१ ॥

जावार्थ—आ जगत्मा परलोकने विषे काइ पण सहायता करवाने न स
 मर्न एवा माता पिता स्त्री पुत्रादिक सौ पोत पोताना स्वार्थी ठे, पण कोई
 कोइनु नथी जेमके, उपर लखेला घरना माणसोने एवो निश्चय थाय ठे के,
 दुने आ पधारीमा सूदारेखो माणस जीयगे नही, एवु धारीने ते सुतेला मा-
 णसने मद्दा तरपूर वेदनामा तरफडतो नजरे जोइने पण कहे ठे के, तमे मने
 काइ वदो ठो? एटले तमे ठानी रीते सचय करेलु, आपेलु, मूकेलु, दाटेलु,
 काइ देखाडो ठो? एवी रीते पोतानो स्वार्थ सा ग्वानी वातो करे ठे तथा ते
 ना मरी गया पत्री पण केवल पोतानो स्वार्थ सचारी सजारीने रुप ठे के, आ
 टलु काम अधुरु मूकीने गया! पण तेउ एम नथी विचारता के, ज्याधी स
 मजणो थयो त्यानी माडीने चोके नूता सूनी पण एणे आपणुं वैतर कूट्या
 कछु ठे परतु ते वापडो नरकादिक गतिने विषे एटलो गयो ठे, त्या तेने के
 वा दु ख पडता दृशे? तथा ते विचारो घणु ड्रव्य मूकीने गयो ठे! पण तेना
 बीजा दु खमा नाग न खेता फक्त तेनुज ड्रव्य तेनी पठवाडे शुच दृत्यमा वा

५१५, एवा विचार पण नथी यतो अने वली आवो विचार पण तेमने नथी
 थतो के, अरे । रात्री दिवस पोताना शरीरनु सुख पण न विचारता कूड
 कपट ठलेजेद अन्यायादिक करीने एणे आपणुज जरण पोषण कखु ठे, पण
 पोताना परलोकनु साधन करवानो अवकाश जरापण एणे लीधो नथी एवी
 रीते कोइ रुदन करतु नथी माटे हे जीव ! हे महामूर्ख ॥ कांइकतो विचार
 के, हु आश्रवज्ञावमाथी निवृत्ति पामीने काइकतो सवरजावमा वर्नु ॥ ७१ ॥

॥ मागधिका वृत्तम् ॥

कुशाग्रं यथा अवश्यायो हिमविडकः स्तोकं निष्ठिति लवमानः
 कुसंगे जेह नसंविडुए । थोव चिठ्ठ लवमाणए ॥

एव मनुजाना जीविन समयमपि हे गौतम मा प्रमादी
 एवं मणुर्झाण जीविंय । समंय गौर्यम मो पमोपि ॥ ७२ ॥

अर्थ.-(जह के०) जेम (कुसंगे के०) डाचना अग्रजागने विपे (उसविडु
 ए के०) जाकलनो विडु जे ते (लंमाणए के०) लावो थतो सतो एटले वायु

जावार्थ —आ जगत्मा परतोकेने विषे काइ पण सहायता करवाने न स
 मर्थ एवा माता पिता स्त्री पुत्रादिक सौ पोत पोताना स्वार्थी ठे, पण कोइ
 कोइनु नथी जेमके, उपर लखेला घरना माणसोने एवो निश्चय थाय ठे के,
 हरे आ पयारीमा सूबारेखो माणस जीवशे नही, एवुं धारीने ते सूतेला मा-
 णसने महा जरपूर वेदनामा तरफडतो नजरे जोइने पण कहे ठे के, नमे मने
 काइ कहो ठो? एटले तमे ठानी रीते सचय करेलु, आपेलु, मूकेलु, दाटेलु,
 काइ देखाडो ठो? एनी रीते पोतानो स्वार्थ साधवानी वातो करे ठे तथा ते
 ना मरी गया पठी पण केवल पोतानो स्वार्थ सचारी सचारीने रुप ठे के, आ
 टलु काम थधुरु मूकीने गया! पण तेज एम नथी विचारता के, ज्याथी स
 मजणो थयो र्यात्री माडीने चोके सूता सूधी पण एणे आपणु वेतरु कूट्या
 कछु ठे परतु ते वापडो नरकादिक गतिने विषे एटलो गयो ठे, त्या तेने के
 वा दु ख पडता हशे? तथा ते विचारो घणु डव्य मूकीने गयो ठे! पण तेना
 वीजा दु खमा नाग न लेता फक तेनुज डव्य तेनी पठवाडे शुभ कृत्यमा वा

परतु, एवो विचार पण नथी अतो अने वली आवो विचार पण तेमने नथी
थतो के, अरे ! रात्री दिवस पोताना शरीरु सुख पण न विचारता कूड
कपट ठलजेद अन्यायादिक करीने एणे आपणुज जरण पोपण कछु ठे, पण
पोताना परलोकनु साधन करवानो अवकाश जरापण एणे लीधो नथी. एवी
रीते कोइ रुदन करतु नथी माटे हे जीव! हे महामूर्ख ॥ कांइकतो विचार्य ॥
के, हु आश्रवजावमाथी निवृत्ति पामीने काइकतो सवरजावमा वचु ॥ ९१ ॥

॥ मागधिका वृत्तम् ॥

कुशाग्रे यथा अक्षयापो हिमविडक. स्नोक ण्डिति लयमानः

कुसुमगे जंह नसंविडुए । थोव चिहंइ लवमाणए ॥

एव मनुजाना जीरिन समयमपि हेर्गतम मा प्रमादी

एवं मण्डुर्ध्राण जीर्विय । समेय गोंयंम मो पमाणए ॥ ९२ ॥

अर्थ — (जह के०) जेम (कुसुमगे के०) डाजना अग्रजागने त्रिपे (उसविड
ए के०) जाकलनो विडु जे ते (लंवमाणए के०) लावो थतो सतो एटले वायु

વહે પડ્યાની તૈયારીમા આવેલો (થોવ કેળ) થોડો કાલ (ચિદ્દર કેળ) રહે તે (પવ કેળ) એ પ્રકારે (મણુઆળ કેળ) મનુષ્ય જે તેમનુ (જીવિય કેળ) જીવિત જે તે ચત્રલ જાણવુ માટે શ્રી મહાવીરસ્વામી ગૌતમસ્વામીપ્રત્યે* કહે છે કે, (ગોયમ કેળ) હે ગૌતમ ! (સમય કેળ) એક સમયમાત્ર પણ (મા પમાયદ કેળ) પ્રમાદ ન કરીશ ॥ ૩૨ ॥

જાવાયે—શ્રી મહાવીરસ્વામી ગૌતમ પ્રત્યે કહે છે કે, હે ગૌતમ ! એક સમયમાત્ર પણ પ્રમાદ ન કરીશ કેમકે, આ મનુષ્યપણાનુ જીવનુ ડાક્તના અપ્રજાગમા રહેલા જલ્લિહુની પેઠે, થોડોજ કાલ રહે તેવુ છે એટલે જોતા જોતા અદ્વ વાયુવહે પણ શીઘ્રપણે નાશ પામે તેવુ છે અર્થાત્ ડાક્તના અગ્નિને વિષે રહેલા જલ્લિહુ તો, ફક્ત વાયુમહેજ નાશ પામે છે, પરતુ આ મનુષ્ય તો, અનેક પ્રકારના કારણોથી મરે છે જેમ કે, તાવ આવવાથી, મૂંઝારો થ-

* આ વાર્તા શ્રી એતરાધ્યયન મૂરના દશમા અધ્યયનમાં છે, સાધી વિસ્તારના અર્થ પુરુષોએ જોઈ લેવુ

वाथी, कोलेरा (कोगलियुं) छाववाथी, घर पडवाथी, अग्निपडे वलवाथी, शस्त्र प्रमुख वागवाथी, सर्प करडवाथी, इत्यादिक अनेक प्रकारना कारणो मलवाथी उचितो नाश पामे ते एम जाणीने हे जीव ! धर्मकृत्यने त्रिपे समयमात्रनो प्रमाद न कर ॥ ७२ ॥

आ ७३ तथा ७४ मी ए वे गाथाळ श्री सूर्यगडांग सूत्रना प्रथम श्रुतस्फं-
धना वैतालीय अध्ययननी ठे.

समुद्रादेव किं न दुःखद्वय भवोधिः खलु मेखं दुर्लभा

संयुप्रह किं न वप्रह । संयोहि खलु पिच्चं दुर्लहा ॥

न एव उपनपति व्यागच्छति रात्रयोऽस्तीता नो सुलज पुनरपि जीवित

‘ओ हूं उन्मथंमंति रश्नु । नो सुलह पुणरवि जीविय ॥ ७३ ॥

अर्थ - श्री कृष्णदेव स्वामीना पुत्र श्री चरतेश्वर, तेमणे तिरस्कार कर्था एवा, अने राज्यना अर्थि एवा, पोताना अठाण पुत्रो प्रत्ये श्री आदीश्वर जगवान उपदेश करे वे, अथवा श्री महावीरस्वामी पर्यदा प्रत्ये कहे वे के,

(સુબ્રહ્મ કે૦) અહો જવ્યો ! તમે વુજો (વોધ પામો)) (કિ ન બુબ્રહ્ કે૦)
 કેમ તમે વોધ નથી પામતા ? જે હેતુ માટે જેમણે ધર્મ નથી કહ્યો તે પુરુ-
 પોને (પિંચ કે૦) મરણ પામ્યા પછી પરજવને વિષે (સર્વોહી કે૦) વોધિવીજ
 જે તે (લલુ કે૦) નિશ્ચે (હુલ્લહા કે૦) હુલ્લજ ઠે શાથી કે, (રાગ્ન કે૦) રાત્રી
 દિવસ જે તે (હુ કે૦) નિશ્ચે (હવણમતિનો કે૦) ગયેલા પાઠા આવતા નથી
 તેમ (જીવિય કે૦) જીવિત જે તે (પુણરવિ કે૦) ફરીને પણ પટલે ફરી ફરી
 (સુલહ નો કે૦) સુલજ નથી પટલે સયમરૂપ જીવિત ઘણુ હુલ્લન ઠે અથવા
 (જીનિય કે૦) જીવિત જે તે અર્થાત્ તૂટેલુ આગલુ જે તે (પુણરવિ કે૦) ફ-
 રીને પણ સાધવુ (સુલહ નો કે૦) સુલજ નથી પટલે તૂટેલુ આગલુ સાધ-
 વાને કોઈ પણ સમર્થ નથી ॥ ૭૩ ॥

જાનાર્થ --હે જવ્ય જીવો ! તમે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રરૂપ ધર્મને જાણો કા
 રણ કે, આત્મો અવસર ફરી ફરીને મલવો હુલ્લજ ઠે. માટે ઘણી સાનગ્રીસતે
 પણ, કેમ વોધ પામતા નથી ? અર્થાત્ જોગને તુજા જાણી, તેનો ત્યાગ કરીને

સદ્ધર્મને ત્રિપે વોધ પામો કહ્યું છે કે -

॥ શાર્દૂલવિક્રીડિતવૃત્તમ્ ॥

નિર્વાણાદિસુખપ્રદે નરજન્મે જૈનેન્દ્રધર્માન્નિન્તે ।

સદ્ધે સ્વદ્ધમચારુ કામજસુખ નો સેવિતું યુજ્યતે ॥

વૈકૂર્યાદિમહોપલોઘનિચિત્તે પ્રાપ્તેઽપિ રત્નાકરે ।

લાતું સ્વદ્ધમદીપ્તિ કાચશકલ કિં ચોઽચિત સાપ્રતમ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ - મોક્ષાદિક સુખનો આપનાર एवો, મનુષ્યનો જન્મ મલે સતે, તેમાં વલી જિનરાજનો ધર્મ મલે સતે, તદ્વારે લગારમાત્ર પણ કામસુખ સેવવું ઘટતું નથી કેમ કે, તે અદ્ધ છે, અને તે સુખનો પરિણામ સારો આવતો નથી તે ઉપર દૃષ્ટાંત કહે છે કે, જેમ વૈકૂર્યાદિ રત્નોનો સમૂહ જેમા રહ્યો છે, एवा રત્ના કરને પામીને ઇટલે રત્નની લાણ પામીને કાતિરહિત एवો, અને વલી અદ્ધ મૂદ્ધવાલો एवો કાચનો કકડો લેવો શુ તદ્વારે ઘટે છે? અર્થાત્ પૂર્વે કહ્યો एवा રત્નાકરનો લાગ કરીને, તેને વદલે કાચના કકડો લેવો તે, ઘટેજ નહીં.

तेम अतिथे अहप अने तुव एवा त्रिपयसुखने अर्थे रत्नाकर समान जिनध-
र्मनो त्याग करथो, ते पडित पुरुषने घटे नहीं बली जेणे धर्मकृत्य तथी करथुं,
तेने परममा नजमरूप जीवित मलतुज नथी बली गणना एवा, ले धर्मसा-
धन करवाने योग्य एवा, रात्री दिवस जे ते, तथा यौवनादिक काल इत्या-
दिक पाठा आवता नथी केमके, इन्द्रादिकनु पण तुटेहु आयुष्य पातुं सधातु
नथी माटे एतु जाणीने रात्री दिवस धर्मनु आराधन करबु ॥ ७३ ॥

हवे सर्व ससारी जीउने आयुष्यनु अनित्यपणु देखाडे ठे

बाजा. वृक्षा. च पश्यन् गर्जस्था अपि त्यजति मानवा

महेरा बूढा ये पासह । गर्प्रन्नाविचंचयति माणवा ॥

इयेन यथा वर्तककिर्त्तरी हानि एव आयुक्षये युदयनिनीवित

सेणे जह वट्टेय हेरे । एवमाऽऽस्मक्यमि तुट्टे ॥ ७४ ॥

अर्थ - हे आत्मन् ! (महेरा केण) बाल एवा (य केण) बली (बुढा केण)
बूझ एवा, बली (गर्प्रन्नावि केण) गर्जने विपे रहेला एवाय पण (माणवा केण)

મનુષ્ય જે તે (ચયતિ કે૦) નાશ પામે છે (પાસહ કે૦) તેને તું જો-વલી (જ
હ કે૦) જેમ (સેણે કે૦) શિચાણો પક્ષી જે તે (વટ્ટયં કે૦) સેતર પક્ષીને (હરે
કે૦) હરણ કરે છે અર્થાત્ જાઘ્રપણે મારે છે (એવ કે૦) એ પ્રકારે (આઝક
યમિ કે૦) આઝલાનો દુર્ય થયે સતે (તુટ્ટઈ કે૦) તુટે છે. ઇટલે કણે કણે
આયુષ્ય નાશ પામે છે; અથવા મૃત્યુ જે તે જીવિતને હરે છે. ॥ ૭૪ ॥

જાવાર્થ.—હે જોવ! તુ ત્રિચારીને જો કે, કેટલાએક મનુષ્ય ગર્ભમાં રહ્યા
થકાજ મરણ પામે છે, અને કેટલાએક મહાકષ્ટે કરીને જન્મ થયા પછી બાલ
પણામાજ મરણ પામે છે, અને કેટલાએક જવાન અવસ્થામાજ પોતાના સ્ત્રી-
આદિક વહાલા પદાર્થોને અણડઝાપે મૃત્તીને મરણ પામે છે, અને કેટલા-
એક તો દુઝાવસ્થાના હુ.લ જોગવતા જોગવતા પરાણે પરાણે પગ ઘસીને મ-
રણ પામે છે, વલી આ જગ્યાએ માનવ શબ્દ ગ્રહણ કર્યો છે, તેનું એ કારણ છે
કે, ઉપદેશ કરવા યોગ્ય હોય, તેનેજ મનુષ્ય કહીએ. પરંતુ જે ઉપદેશ દેવા
યોગ્ય ન હોય, તેને નો મનુષ્યની પક્તિમાં ન ગણવા, એમ ગ્રંથકારનો અભિ-
પ્રાયશ્ચિત્ત ૧૮

प्राय ठे वल्ली मनुष्यनु आयुष्य अनेक प्रकारां कारणो मलवाथी घणुज
चचल ठे, एम जणांमने अर्थे सर्वे अवस्थामा मरण देखाड्यु ठे वली श्री
सूयगढाग सूत्रना प्रथम शुनरुधना वोजा त्रैतालीय अध्ययननी बीजी गा-
द्यानी दीपिकामा तथा टाकामा कछु ठे के,-

त्रिपदयोऽयमायुष्कस्यादि पथापसेननारपन्नं पृहृचैनेव कस्यचिन्मृत्युरुपनिष्ठनीति

अर्थ - त्रण पदयोपमना आयुष्ययाता ने पण, पर्यासि पाम्या पठी अतमु
हूँ कर्गने कोइक पुनपने मृत्यु ने ने प्राप्त आय ठे

वल्ली श्री ठाणागर्जी सूत्रना सानगा ठाणामा कछु ठे के,
सत्त त्रिहे आठ गेटे पद्ये ते त जहा.

॥ आर्यादुतम् ॥

अध्यापसाण निमित्त । आह, ते नेगगा पराधाए ॥

फामे आणापाण । सत्त त्रिहे त, गाऊ ॥ १ ॥

अर्थ - आयुष्यनो नेद एटले उपक्रम जे ते, तान प्रकारनो कसो ठे. के-

મને, નિમિત્તનુ પામવાપણું તે પ હેણુ મારે. હજે તે સાન જેદે વેલાહે છે સં-
 રાગ સ્નેહના સયથકા પટ્ટને કોહના ઉપર અલ્પન લેહ હોય, તેવામા તેનો
 નાશ સાત્તલવાથી હરશ થયો જે પ્રય, તેથી આગલુ ત્રુટે છે એમ આગલ
 પણ સવધ જોડવો ॥ ૧ ॥ ત્યાં દડ શત્રાદિકના ઉચિતા ઘાતથી ॥ ૨ ॥
 તથા અત્યંત આહાર કરવાથી. ॥ ૩ ॥ તથા નેત્ર અને શૂભાદિકની નેત્ર
 નાથી ॥ ૪ ॥ તથા પરાઘાતકી, પટલે ગર્જપાતાદિકથી. ॥ ૫ ॥ તથા નેત્ર-
 વારના સર્પાદિકનાં સ્પર્શથી ॥ ૬ ॥ અને શ્વામોહામને રંગવાથી ૭, ૮, ૯ મ
 સાત પ્રકારે આગલુ નેદાય છે. અથવા ઉપક્રમ તે કાળ ને તે પાત્ર ને
 હણું તેજ પૂર્વે કહેલા નિમિત્તથી ત્રુટે છે. આ પૂર્વે જે ક્રમ ને સોપક્રમ
 લાવાલાનેજ આશ્રીને જાણવું. પણ નિરુપક્રમ અવાલાને આશ્રીને ૭
 જાણવું કેમ કે, આગલુ વે પ્રકારે વધાય છે. પર પાત્રક્રમ કર્મનો અને બીજો
 નિરુપક્રમ કર્મથી વધાય છે. તેમાં જે સોપક્રમ (શિય) તાતુ આયુષ્ય હ
 તે નિમિત્ત પામવાથી ત્રુટે છે અને નિરુપક્રમ (નિશાચિ) તાતુ આયુષ્ય છે,

ते कदिपण जुटतु नथी
वली जेम शिचाणो पंक्षी तेतर पक्षिने लेचितो जाली ले ठे, अर्यात् ना-
श करे ठे, तेस आलखु क्षय-थए सते जीवित पण नाश पामे ठे माटे एडु
जाणीने पटले, कणमात्र जीवानो विश्वास न राखीने धर्मसाधन करामा
साधन था. ॥ ३४ ॥

॥ आर्यावृत्तम् ॥

त्रिभुवनज्जान् अग्रमाणान् दृष्ट्वा माययति 'यो न आत्मान धर्मे
तिहुयणजणं मरत । ददूणं नयति 'जे न अप्पेणं ॥

निवर्त्तते 'न पायात् विद्मथक् श्रुत्वा तेषा

विरमति न पार्वान् । धीधी धीद्वत्तण ताण ॥ ३५ ॥

अर्थ -- (जे केण) जे पुरुष (मरत केण) मरतो पवो (तिहुयणजण केण) अण
जुवनना जनने (ददूण केण) देखीने (अप्पेण केण) आत्माने (न नयति केण)
धर्मेने विषे नथी जोडता, अन्त (पार्वान् केण) प्राप्त्यकी (न विरमति केण) न

थी विराम पामतां (ताण के०) तेमना (धीछत्तण के०) धिठइपणाने एटले नि
 लजपणाने (धीधी के०) धिक्कार थानु । धिक्कार थानु । ॥ ३५ ॥

भावार्थ.—स्वर्ग मृत्यु ने पाताल ए प्रकारे त्रण लोकना रहनारने, अर्थात्
 सर्व संसारी जीवने, मरता देखीने अने जाणीने पण पोताना आत्माने धर्म
 ने विषे तथी जोडता, तथा हिसादिक थकी निवृत्ति नथी पामता, अर्थात् जे
 कृत्यथी पाप बंधाय ठे, तेवा कृत्यथी पात्रा नथी उंसरता, तेवा निर्लज जी-
 वाना धिठइपणाने धिक्कार थानु । धिक्कार थानु । ॥ एम अतिशे धिक्कारपणु
 जणावत्राने माटे वेवार धिक्कार शब्द कह्यो ठे. ॥ ३५ ॥

मामा ; जरपत् , बहुल ये वद्धा चिक्कणोः कर्माणिः

मामा अंपहु बद्धुय । जे बद्धा चिक्कणोहि कर्मेहि ॥

सर्वथा ; तेषा जायते हितोपदेशः महादोष वा महाद्वेषः

सर्वेसि त्तैसि जायइ । हियोवंपसो महादोसो ॥ ३६ ॥

અર્થ - સત્યોગ્ય શિષ્યોને હુઆથી ઊગેડે । કરના પુરુને જોડ, યોગ્ય શિ
 શ્વો શુરુ કરેડે તે કે, હે પુરા । (જે કે૦) ન પુરુષા (ચિકોનિ) કે૦) ચિક
 ણા પવા (વમ દે રે૦) નમે કરીને (ચલા કે૦) ગાતા છે, તેમને (વટુય કે૦)
 ઘણો (ભામા જપ્ત કે૦) ઊપદેશ ન કરો, ન કરો ! કેમ કે (તેસિ કે૦) તે (સંઘે
 નિ કે૦) સર્વે અયોગ્ય શિષ્યોને (હિયોવળમો કે૦) દિનોપદેશ જે તે (મહાદો
 સો કે૦) મહાદોષપાલો, અથવા મહાદોષપાલો (જાયદ કે૦) થાય છે । ૭૬ ॥

જ્ઞાનાર્થ - શ્રયોગ્ય શિષ્યને ધાર્યાર વોધ કરતા દેહીને આચાર્યમહારાન
 પ્રત્યે મુનિયો જે તે, વિનંતી કરે છે કે, હે નગમ્ ! આપતો કરુણામાગર ઠો
 પરતુ કાલા નિવિડ પછર જેવા, આ સ્વલ શિષ્યોને આપ ગમે તેટલો પ્રતિવો
 ધ કરશો, તોયપણ તેડ પ્રતિવોધ પામવા કઠળ જણાય છે કેમ કે, જે પ્રાપ્તિ
 થો જ્ઞાનાવરણીયાદિક નિવિડ કર્મે કરીને વધાણા છે, તે પ્રાણિયો ધર્મોપદેશ
 દેવાને યોગ્ય નથી જેમ કાચા ઘડામાં નાગેલુ ગાળી ને પોતે નાશ પામે છે,
 અને ઘડાને પણ નાશ પમાડે છે, તેમ અયોગ્ય જીવાને વોધ કરેલુ સિદ્ધાન્ત રહ

સ્ય, જે તે, નાશ પામે છે. અને તે અયોગ્ય શિષ્યો પોતાના આત્મને પણ નાશ કરે છે અથવા તે અયોગ્ય શિષ્યોને ગુરુ ઉપર દ્વેષ થાય છે તે કંહું કે, કે,

ઉપદેશો હિ મૂર્ખાણા । પ્રત્નોપાય ન શાન્તયે ॥

પય.પાન હુજાના । કેવલ વિષવર્ડનમ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ—મૂર્ખ જીવોને કરેલો હિતાપદેશ જે તે, પ્રત્નોપને અર્થે થાય છે. એટલે ઉપદેશ દેવાથી હુસટો ગુરુ ઉપર ક્રોધ કરે છે એમ સર્પને જે દૂધ પાડું, તે કેવલ ક્રોધનું વધારતું છે. એટલે તે સર્પ એમ એમ દૂધ પીવે છે, તેમ તેમ તેને ક્રોધ વધતું જાય છે. એ રીતે મૂર્ખને એમ એમ હિતાપદેશ કરે છે, તેમ તેમ તે મૂર્ખ દ્વેષ વધારતો જાય છે ॥ ૧ ॥

માટે તેવા અયોગ્ય જીવોને ઉપદેશ દેવો તે વ્યર્થ છે. અર્થાત્ વિપરીતપણાને પામે છે ॥ ૭૬ ॥

કરોપિ મમતઃ

ધનસ્વગ્નગિજનમુલેપ

અનનડ સ્વકારણેપુ

કુર્ણસિ મમત્વ ધણસય । એવિહવપમુહેસુ અણતંડુલ્લેસુ ॥

अर्थ - योग्य शिष्योने लुग्याची उपदेश करता पुरूने जोड, योग्य शि-
 रानो धुरु प्रदं न के, हे तुम्हा ! (जे ते०) न पुण्या (चिकणेडि के०) चिक
 णा एवा (वम-हिं रे०) कर्म करीत (रहा के०) न मारा ठे, नमने (वट्टय के०)
 घणो (भासा रूप के०) उपदेश न करो, न करो। केम के (नेति के०) ते (सबे
 नि के०) सर्वे अयोग्य शिष्योने (हियोगमो के०) दिनोपदेश जे ते (महादो
 सो के०) महादोषगालो, अथवा महादोषगालो (जायइ के०) थाय ते । ७६ ॥

जावार्थ - अयोग्य शिष्यने वारवार बोध करता देखीने आचार्यमहाराज
 प्रत्ये मुनियो जे ते, विनती करे ठे के, हे नगन ! आपतो करुणामाग, वो.
 परतु काखा निग्रिड पहर जेवा, आ खल शिष्योने आप गमे, तेदलो प्रनित्रो
 ध करशो, तोयपण तेनु प्रतिबोध पामवा कनग जणाय ठे केम के, जे प्राणि
 यो ज्ञानावरणीयादिक निग्रिड कर्म करीने बधाणा ठे, ते प्राणियो धर्मोपदेश
 देवाने योग्य नथी जेम काचा घडासा नायेतु गाणी ने पोते नाश पामे ठे,
 अने घडाने पण नाश पमाडे ठे, तेम अयोग्य जीवांने बोध करेलु सिद्धात रह

દિક થયા છે માટે તે સ્વજનાદિકને વિષે તું કેમ મમત્વ નથી કરતો? અને તે સ્વજનાદિકના શ્યા હવાલ થયા હશે? તેનો પણ સ્વગરમાત્રુ વિચાર નથી કરતો? ચલ્લી ફક્ત આજુ ખવના સ્વજનાદિકને અર્થે રાગ દેપે કરીને લેતી, ઢગ્યપાર, અને સેવાદિક કે, જેમાં પ્રાણીનો ઉપવાસ થાય, એવી ન કરવા યોગ્ય ક્રિયા, શ્યા જીવ, કર્યો કરે છે. જેમ ફરશુરામે, અનંતવીર્ય રાજામા આશ-ક થયેલી રેણુકા, નામે પોતાની માતાનું માથુ કાપી નાલ્યુ. તથા, તેજ ફરશુરામે પોતાના પિતા ઉપર રાગ હોવાથી એકવીશચાર નદત્રા પૃથ્વી, કરી. ચલ્લી કોણિક રાજાએ ગંડયના લોને કરીને પોતાના પિતા જે શ્રેણિક રાજા, તેમને બંધીલાનામા નાલ્યા તેમજ પોતાની મનોવૃત્તિ પ્રમાણે ચાલવામા અડચણ કરનાર જાણીન, નૂલણી રાણીએ પોતાનો પુત્ર જે વ્રહ્મદત્ત, તેને મારવાને અર્થે લાલ્લના મોહોલમા ઘાલી અગ્નિ સલગાવ્યો. ચલ્લી એક દાર હાથીની લડા-ફને માટે, ફક્ત એક પદ્માવતીના વચનથીજ એક ક્રોડને પશીલાલ જીવોનો

ધાન ઘયો વહી રાજ્યના લોંબે કરીને જરત અને વાહુવહી ૫૩ વે જાડ વે
 મદોટુ યુદ્ધ ઘયુ ને તેમા રજાગે જીવોનો સદાર થઈ ગયો વહી વિષયગ
 પૂર્ગ ન થવાર્થ પોતાનો પતિ જે પરદેશી રાજા, તેને સૂરીકતા રાણીવે કે
 દેશને માર્યો, પટલુજ નહી પળ, હેવટે ગલે નલ પળ દીધો. વહી પુત્રીના લે
 હે કરીને જરાસંધે શ્રી કુલ્લ વાસુદેવ સગાંથે મહોડુ યુદ્ધ કરી, પોતાના
 કુલસંહિત હજારો જીવોનો નાશ કર્યો વહી રાજ્યના લોંબે કરીને રુનક-
 કેતુ રાજાને પોતાના પુત્રોનાં સર્વ ધગ હેવન કર્યા વહી નોતિશાસ્ત્રના કર્તા
 વાણાન્યે રાજ્યના લોંબે કરીને પોતાનો મિત્ર જે પર્વત નામે રાજા, તેને મારી
 નાશ્યો વહી પોતાના સ્વાર્થ માટે સુગ્રીમ ચક્રવર્તિયે બ્રાહ્મણોનો અને કુત્રિ
 યોનો હથ કર્યો પર્વી રીતના અનેક દણો હે, તે જો લલ્લવા ઘેશીયે નો તેનો
 એક મહોટો ઘથ, થતા પળ પાર ન આવે માટે વિચારવાનુ આટલુ હે કે,
 પુત્રો મે આતા મે । સ્વજનો મે શુદ્ધલવવર્ગો મે ॥
 ક્ષતિકૃતમેશબદ । પશુમિવ મૃત્યુર્જન હરતિ ॥ ૨ ॥

अर्थ.—तुं रात्रिो रिवम एवु निचारे ठे के, आ महारो, पुत्र, आ महारो जाई, आ महाराग रज्जन, आ मन्त्रारु घर, आ महारा स्त्री आदिक वादहेशरी, परतु ए प्रकारे नोखनारने जेम घानकी पुरुष, वें बें करता एग वोकडाने ह-रण करे ठे, तेम मृत्यु जे ते, मे मे (महारु महारु) करता प्राणीने पकडीने छोड़ जाय ठे. ॥ १ ॥

माटे तेना उपर ममत्त्व करगथी उलटु पाप बंधाशे, पण तेमांनु कोइ मरी जशे, त्यारे तेमांथी कोइ पण ते मरनारने राखवा समर्थ थतुं नथी; एट खुज नहि पण, पोताना स्वार्थमां खामी आववाथी, थोडा दिवस रुदन करी "गयेलाने झूली जवु" ए रीवाज प्रमाणे नेज सबधीयो तेने विसरी जाय ठे. जेम पोताना बीज वर्षना पुत्रना मृत्यु भये फक्त मोहना उगलार्थी (गाढ म्वरे लावा रागे बुझो पाडी) रुदन करन; अने ठाती कुटनार पिता, पोताना बीजा पुत्रना छत्र समये, ते मृत्यु पागल; झूजी जइ, वर्तमान समयना ठ रताहमा पूर्ण हर्षथा दागव्र थाय ठे. ५३ रति अत्यंत स्नेहवाली स्त्री (ता-

तमा (नहानअलाइ के०) ब्रह्म वडावड (अइवडा के०) अतिशे बचायेला
एवा (जीवा के०) जीव जे ते (तपि के०) ते ससारने पण (न चयनि के०)
नथी त्याग करता अर्थात् ससारने डु लदायक जाणे ठे, तोयपण तेनो त्या
ग नथी करता ॥ ३८ ॥

चागार्थ.—आ ससारमा सर्व बधन करता प्रेमबधन अतिशे महोडु ठे. ते
कष्टु ठे के,—

॥ बसन्ततिलकावृक्षम् ॥

रात्रिर्गमिष्यति चविन्यनि सुप्रजात । जास्यानुदेयति हसिष्यति पङ्कजश्री ॥

इष्टविचिन्तयति कोशागते ठिरेके । दाहन्नङ्गं तखिर्तो गज उल्लाहार ॥ १ ॥

॥ स्वागतावृक्षम् ॥

बधनानि खलु सन्ति बह्वनि । प्रेमरञ्जुतवन्धनमन्यत् ॥

दारुनेदनिपुणाऽपि पडद्भि । भिडिकयो जगति पङ्कजकोशे ॥ २ ॥

अर्थ—जेम कमलतो रस पीयाने येवेजो एवो जे जलरो, ते मनमां वि-

ચારે છે કે, હવે સધ્યાકાલ પઢવા આવી, ને કેમલ મિંચાડ જશે; માટે હું હડી
 જઇ તો ઠીક. એમ વિચાર કરતાં કરતાં સંધ્યાકાલ થઇ, ને કેમલ મિંચાડ
 ગયું, તે વખતે તે જમરો વિચાર કરે છે કે, રાત્રી જશે ને સારો પ્રજાતકાલ
 થશે ને સૂર્ય જશે, ને કેમલની લક્ષ્મી હસશે એટલે પ્રફુલ્લિત થશે; ત્યારે હું
 હડી જઇશ એવો વિચાર કરે છે. એટલામાં પાર્ણી પીવાને માટે આવેલા હો-
 થીંણ તે કેમલને બેપાડીને હાકાલે છે. મુલમાં ઘાલી, પેલા વિચાર જ-
 મરને દાતવડે ચાલવા માલ્યો ! ॥ ૧ ॥ તે વખત પેલો જમરો મરતા મરતાં
 પશ્ચાત્તાપ કરે છે કે, જગતમાં વધન તો ઘણા છે, પણ પ્રેમરૂપ દોરીનું વધન
 તો એક જુદી જાતનું જ છે. કેમ કે, ગમે તેવું કાઠ હોય તોપણ તેને ત્રિ-
 વાને જમરો સમર્થ હોય છે, પરંતુ હું તો લંદ્દે કરાને કેમલના દોડાને ત્રિ-
 હીને ક્રિયારહિત થયો. એટલે તે દોડાને કોરોને નીકલી જવા સમર્થ ન
 થયો ! ॥ ૨ ॥ બલી બ્રહ્મદત્ત રાજા મરણાંતિક રોગની વેદનાદિકે કરીને પા-
 નેવ પાસ્યો સંતો અતિશી, સતાપનો અનુબ્રવ કરે છે. એટલે વેદનાદ કરીને

આંખમાયી આસુ ચાલ્યાં જાય છે, તોયપણ મોંદનાં ઉડયથી જોગની આ-
કાફા (હજીરા) કરે છે અને પાસેં વેઠેલી સ્ત્રીના ઉપર હાથ નાલીને પોતાની
સ્ત્રીનું નામ દેતો દેતો મરણ પાત્રીને સાતમી નરકને વિષે ગયો અને ત્યાં પણ
ત્રીજા વેદનાનો અનુત્તર કરતો સતો, તે સ્ત્રીનું નામ ધારંવાર સત્તારતો સતો
વેદના જોગવે છે યૌ રીતે જોગની આસક્તિ ત્યાગ કરવી ઘણી હુકર છે
અને કેટલાએક મહા સત્ત્વવાલા સનત્કુમાર વ્રત્તવર્તિ જેવા પુરુષો તો, રો-
ગની વેદના થયે સતે પણ દેહને તથા આત્માને જુડો સમજીને યજુ વિચા-
રતા કે, આ મહારુ કરેલું કર્મ મને ઉડય આવ્યું છે, માટે મહારેજ જોગ-
વડું પહોં પવો નિશ્ચય કરીને સમતાસહિત કર્મ જોગવે છે, પણ મનમા
પીઠા ઉત્પન્ન થવા દેતા નથી અર્થાત્ આર્ચધ્યાન રોડધ્યાન ઘ્યાતા નથી
અને વલી યજુ નિચારે છે કે,-

॥ શાઈલ્લવિક્રીડિતદત્તમ્ ॥
ઉત્તો ય સ્વત પવ મોહસલિસો જન્માસુવાસોઽયુતો ।

રાગદ્વેપકપાયસતતિમહાનિર્વિઘ્નવીજસ્તથા ॥

રોગરહ્નકુરિતો વિપત્કુસુમિત કર્મક્રમઃ સાપ્રતઃ ।

સોઢા નો યદિ સમ્યગેષ્ઠ ફલિતો હુ. સ્વૈરઘોગામિજિ ॥ ૧ ॥

અર્થ.-આ કર્મરૂપ વૃક્ષ પોતે પોતાને હાથેજ વાળ્યો છે, ને તેમાં મોહરૂપ પાણી શિશ્યું છે, અને તે વૃક્ષની જન્મશ્રૂમિ પણ અશુભ કર્મરૂપ ક્યારામાં છે. વલ્લી રાગ દ્વેષ કપાય, તેની જે સંતતિ ઘટલે શ્રેણિ, તેરૂપ વીજ છે તે મહોદ્ધા વિઘ્નરહિત છે. ઘટલે એ વીજમાથી વૃક્ષ ઉત્પન્ન થયા વિના રહેજ નહીં, તેવું છે અને એ વૃક્ષને રોગરૂપ અકુરા ઉત્પન્ન થયા છે અને વિપત્તિરૂપ પુણ્ય ને જો તુ સમ્યક્ પ્રકારે ઘટલે સમ્પ્રાપ્તિ નહિ સહન કરે તો, તે પુણ્યમાથી અધોગતિનાં હુ. સ્વરૂપ ફલ ઉત્પન્ન થશે ॥ ૧ ॥

વલ્લી આમ વિચારે છે કે, જો હુ આવી પહેલી આપદાને સમપ્રાપ્તિ નહિ, જોગવું તો, એમાથી મહારે દુર્ગતિના હુ. સ્વરૂપ ફલ ઉત્પન્ન થશે માટે હે જીવ જીવો ! આ પ્રકારનો વિચાર કરીને સસારને હુ. સ્વમય જાણીને સંસાર

घटाडवानो उद्यम करो ॥ ३७ ॥

निजकर्मपवनचलित

जीव

ससारकानने

घोरे

नियकर्मपवणचलिउ । जीवो ससारकौणणे धोरे ॥

हा का विम्वना बधवधनादोविगोपना न प्राप्नुयाव उ मरुडु त्व याभ्यपदः॥

कौ कौ विम्वर्णानि । न पावए दुसहदुखकान ॥ ३८ ॥

अर्थ — (घोरे के०) घोर (जयानक) एवुं (ससारकाणणे के०) ससाररूप महावनने विपे (निय के०) पोतानु (कम्म के०) ज्ञानागणीयादिक कर्म, ते रूप (पवण के०) वायु, तेणे करीने (चलिउ के०) प्रेरणा कर्षो एवो, अर्थात् उडाडवो एवो (जीवो के०) आ जीव जे ते (दुसहदुखकाल के०) दु खे करीने सहन करवाने अशक्य ठे दु ख ते जेनु एवी (आ का के०) केइ केइ (मिडव-
णान के०) उध बधनादिक विटवना तेने (न पावए के०) नयी पासतो ? अ-
र्थात् सर्वे विटवनानुने, पासते ठे ॥ ३८ ॥

भावार्थ — कोइ पुरुष पोतानो सीधेसो नियम (मत) कोइ अरूप परिपद-

था। मधकुमारना। पेठे जागवाने तैयार थयो ठे, पण तेणे त्रिवाह्य के, आया
 त्तां गुरुने निवेदन करीने पठी महारो नियम मूकं एम धारीने जेटसाकमां
 गुरु पासे आवे ठे, तेटलाकमा ज्ञानवत गुरुए उपदेश आपीने निबल कल्यो
 ते आ प्रमाणे के, - हे जल्य जीव ! अहो हो !! आ घोर जवाठवीने विपे आ
 जीवे कर्मना वशे करीने शां शा दुःख नथी सहन कल्यां ? अर्थात् सर्वे जा-
 तिना वध, बधनादिक दुःख सहन कल्या ठे, अने अनेक प्रकारना अपरा-
 धची, राजा प्रमुखे गंधडा उपर बेसाडीने नाक कान कापीने अने कपाखमां
 डाम देइने इत्यादि घणीज विटवना पमाडीने, ने आखा शेहेरमां फेवनीने
 शुक्तिने देवा प्रमुख असह्य दुःख दीधा त्या ते परवशपणायी तेवां दुःख अ-
 नतीवार सहन कल्यां वली कर्मे करीने जीवने शु शुं नथी विततु ? अर्थात्
 घणुज वाते ठे, जेम के, -

निवसइ सायरमज्जे । निवसइ गिरिगुहरकंदरामज्जे ॥
 कम्मसहायजीयाणं । कम्मवि न हणं विखगं तु ॥ १ ॥

यस्य (निल के०) शीनख (तांश) वायु, तेनी (खदरिसहस्सेहि के०) हजारो ल
हरे, उडे (जिअर्घणदेहो के०) जेदायो ठे एटखे पीडायो ठे टुट एवो पण टेह
ते जेनो, एवो ययो सती, तु (अणंतसो के०) अनंतीचारं (निहण के०) नाश
ने (अणुपंतो के०) पोस्यो ठे ॥ ५० ॥

जागार्थे - हे आत्मन् ! तु पूर्वे अनुजवेलां दुःखने, लगार विचारी जो के,
तिर्यचना जवना तद्द्वारो देह स्व मजबूत हतो, तोयपण पोय महा सहि-
नानी अत्यंत टाढ्यी, (हिम पडवाथी) अनंतीचार मरण पाम्यो एटखे
आ जीव अनेक प्रकारना रसायण जेवां के, प्रांबु हरिताख विगेरे खाइने श-
रीरने मजबूत तथा पुष्ट करबु धारे ठे, तोयपण ते शरीर घोडा जेबु, अथवा
पाडा जेबु कदिपण थतुं नथी तो पण ते शरीरने घोडानी तथी पाडानी उ-
पमा अर्थाय ठे, तेबा घोडा विगेरे तिर्यचोनां शरीर पण, अत्यंत ताढ्यो
नाश पामे ठे ते नाश पामवादिक दुःख ते अनंतीचार संबन्ध कयां तो आ-
जवमां धर्मसाधन निमित्ते अरूप एवो बण शीन (साढनो) परिपह तु केम

सहन नथ। करतो ? ॥. ७७ ॥

ग्रीष्मातपमत्सु.

आग्ने

दुहिते

पिपासन

बहुसा

गिमहायवसंततो । ऽरणे तुहिने पिवासिने बहुसो ॥

समाप्तः । तिर्यक्जवे ।

मरणतुःख बहु यथातथा विद्यमानः

संपतो तिर्यंजवे । मरणे तुहं बहु विसूरतो ॥ ७८ ॥

अर्थ — हे जीव ! तू (तिरियंजवे के०) तिर्यचना ज्वने ज्वे (अरणे के०) अटवीमां (गिमहायव के०) ग्रीष्मरुतुना तडकावडे (सततो के०) सारी पेठे तप्यो एवो, अने (बहुसो के०) घणो घणो (तुहिने के०) खुधा वेदनाने सहन करतो एवो, अने (पिवासिने के०) घणी घणी (तुगा वेदनाने सहन करतो एवो, ने (बहु के०) घणो घणो (विसूरतो के०) खेद पामतो सतो (मरणदुःख के०) मरणना दुःखने (संपतो के०) पाम्यो हुनो, ॥ ७८ ॥

भावार्थ — हे आत्मन् ! जेमते तीर्यचना ज्वमाशीत परिपह सहन कर्यो, मरण कालमां (ग्रीष्मरुतुमां) एटने वैशाख जेव महिना आकरा ता-

पमा तें उष्ण परिपक्व सहन कर्णों तेमा वखी अनिशे तृपा वेदनी तथा अ-
तिशे छुधा वेदनी तेणें करीने, तु अस्यत गेद पामतो सतो अनतीवार मरण
पाम्यो. परतु ते दु खने विसरी जडने, आ जवमा थोडा तापने पण न सहन
करतो, तु पेंखा प्रमुखे करीने वायुकायना जीवोनो घात करेते. पण एम नथी
विचारतो के, तिर्यंच जवने विपे तथा नरक जवने विपे में अनता तापना
दुःख सहन कर्णों ते ते दुःखना आगल आ तापनु दुःख श्या हिमाचमां ते?
एवो विचार तने लेशमात्र पण आवतो नथो! ॥ ७१ ॥

वर्षावु अरण्यापये गिरिनिर्झरणोटकः युगमान

वासोसुःकरणमप्रे । गिरिनिर्झरणोदगेहि बप्प्रतो ॥

गीतानिलेन दग्ध मन्

मृतोमि

निर्यकुते

बहुत

सीयानिलेन विन्दु । मनुसि तिर्यंचणो बहुसो ॥ ७२ ॥

अर्थ - रे जीव ! तु (तिर्यंचणे केष) तिर्यंचरणाने निचे (वासासु केष)
वर्षावुतुमां पटले चोमामामां (अरण्यमज्जे केष) अटवोने निचे रखो सनो

(गिरिनिज्जरणोदगेहि के०) पर्वतनां निर्जरणं एज पाणीवडे (बज्जंतो के०)
 बहनं यंतो पंटले तणातो, अर्थान् चारे पासे पाणीमां अथडातो एवो, अने
 (सीयानिल के०) अतिशे शीतल एवो वायुवडे अर्थान् हिमवडे (रुद्रवियो
 के०) दाजेलो सतो (बहुसो के०) घणीवार (मलसि के०) मरण पाम्यो ठे ॥७२॥

ज्ञावार्थ - हे जीव ! तु तिर्यचनां जवने विषे, चोमासानी क्तुमां वृक्ष प्र-
 मुखने (धवे रात्री दिवस निर्गमन करता वरसादनी धारलनां कष्ट सहन करी
 आण्यो ठे. वली हिम पडवाची बलीने मरण पण पाम्यो ठे ने नदीयोमां त-
 णातो तणातो अनेक प्रकारनी वेदना पामीने अथडाइ कुटाइने पराणे प्राण
 त्याग कर्यो ठे. एंसघलां कष्टने तुं आज केम विसरी जाय ठे ? ॥ ७२ ॥

एव तिर्यकुज्वेप क्षिपन् सन् बुःखान्तसहस्रेः

एवं तिरियंजवेसु । कींसतो दुस्ससयंसहस्सेहि ॥

उपिनः क्षमनतवारान् जीवः जीपणजवारण्ये

वसिंयो अणुतंखुतो । जीवो जीसणंजवारणे ॥७३॥

અર્થ - (એવ કેળ) એ પ્રકારે. પટલે પૂર્વે કહ્યું તે પ્રકારે (તિરિયજનેલુ કેળ) તિર્યંચના જવોને વિષે (હુલસપસહસ્સાદિં કેળ) હાસકો ગમે હુ લે કરીને (કીસતો કેળ) ક્લેશ પામતો ઘવો (જીવો કેળ) યા જીવ જે તે (જીસણનવા-રણે કેળ) જયાનક યગી સંસારરૂપ અટવીને વિષે (અણતલુતો કેળ) અનતી-વાર (વસિયો કેળ) નિવાસ કરી આઘ્યો ઢે. ॥ ૫૩ ॥

જાનાર્થ - હે આત્મનુ! તુ નિર્યંચના જવોને વિષે પણ અનતા દુ.લ જોગવી આઘ્યો ઢે ॥ ૫૩ ॥

હુણાદકર્મણ્યેવ પ્રત્યયાનિજ્ઞસ્તેન પ્રેરિતઃ । જીવલો સ્વારણ્યે
હુઠઠકર્મમપલયો । નિલપેરિચ જીસણંમિ જર્વરણે ॥

હિમમાનઃ, નરકંપુ અભિ અન્તરા હે જીવ શામોસિ હુઃલ
હિમેતો નરણસુ વિ । અણતસો જીવં પત્તોસિ ॥ ૫૪ ॥

અર્થ - (જીવ કેળ) હે જીવ! તુ (હુઠઠકર્મમ કેળ) હુણ પવા જે આવ કર્મ. પટલે હુણ ફલને આપનારા જ્ઞાનાવરણીયાદિક આવ કર્મ તે રૂપ (પલયા

(निल के०) प्रलय कासना वायु बडे (पेरिल के०) प्रेरणा क्यो एवो, अने (जी-
सण मि के०) अयानक एवी (अवरण के०) संसाररूप अटवीने विये (हिंडतो
के०) चालतो सतो (नरएसु वि के०) नरकने विये पण, पूर्वोक्त दुःख (अणत-
सो के०) अनतीवार (पत्तोसि के०) पाम्यो ठे. ॥ ७४ ॥

भावार्थ:- हे आत्मन् ! ते ज्ञानावरणीयादिक आठ कर्म करीने नरका-
दिक गतिने विये, अनतीवार दुःख जोगव्यामां खासी राखी नथी तौपण
वली पाठा तेनां तेज दुःख प्राप्त थाय, तेवा उपाय करे जाय ठे माटे हवे तेवां
दुःखो जोगववां पडे नहि, तेवो उपाय कख ॥ ७४ ॥

सप्तसु नरकमहीषु वज्रानलदाहस्य शीतस्य च वेदनास्तासु
सत्तसु नरयमहीसु वज्रानलदाहसीयविपणासु ॥

उचित अनंतकृतः विलपन् करुणानन्दः

वसियो अप्रणतस्वतो । विलंबतो करुणसद्देहि ॥ ७५ ॥

अर्थ:- हे जीव ! तू (वज्रानलदाह के०) नजामिनो ठे दाह ते जेने विये,

एटखे अतिशे तीदण ठे अग्नि ते जेने विपे, अने (सीपवियणसु के०) अतिशे
शीतनी ठे वेदना ते जेने विपे, एवी (सत्तसु के०) सात (नरयमहीसु के०) न
रक पृथ्वीजेने विपे (करुणसदेहिं के०) करुण शब्दवडे (विखवतो के०) विलाप
करतो सती (अणतलुचो के०) अजतीवार (वसियो के०) वशो ठे ॥ ७५ ॥

प्रावार्ये - हे आरमन् ! तु साते नरक पृथ्वीयोमा निवास करी आढ्यो
ठे, अने त्यां त्यां उष्ण वेदना तथा शीत वेदना, आ नीचे सख्या प्रमाणे अ
नतीवार सहन करी आढ्यो ठे.

जेम ग्रीष्मऋतुना ठेह्वा समयमां आकाशनी मध्ये आवेहो, मेघरहित,
घणा आकाश किरणवाखो सूर्य, देवीप्यमान सते, जेना शरीरने विपे पित्ततो
प्रकोप थयो ठे, तेवा पुरुषने, ह्यारे वाजु खेरनां आगारानो अग्नि सलग्नीने
तेनी वधे राखीप, ने तेने जेवी उष्णवेदना थाय, ते करतां पण अनंतगुणी
जण वेदना, नरकने विपे नारकीना जीवो जोगवे ठे. ते नारकीना जीवोने

તો જેમ શીતલ ચંદનનો લેપ કર્યો હોય, ને તેથી જેમ અત્યંત સુલભી નિદ્રા
 આવે તેવી રીતની નિદ્રા તે નારકીના જીવને આવે છે. એવીજ રીતે પોપ મ
 હિનાની રાત્રીને ત્રિપે મેઘરહિત આઠાશ થયે સતે, હૃદયારિક્ષમાં કપારના
 રોગવાલા પુરુષને આવરણ રહિત, હિમાચલની પૃથ્વીને ત્રિપે રાહ્યો હોય,
 અને વટી ત્યા અત્યંત વાયરાના ઝપાટા ચાલતા હોય, તે વલત તે જીવને જે
 વી શીતવેદના વાય, તેથી પણ અનંતગુણી શીતવેદના નરકને ત્રિપે નારકીના
 જીવો જોગવે છે. તે નારકીના જીવોને પૂર્વે કહેલા, હિમાચલ પૃથ્વીના સ્થા-
 નમા રાહ્યો હોય, તો જેમ વાયરા વિનના સ્થાનમા શિયાલાને ત્રિપે નિદ્રા
 આવે, તેમ તે નારકીના જીવોને નિદ્રા આવી જાય છે. માટે એવાં ડુઃખ તું
 અનતીવાર સહન કરી આવ્યો છે.

માટે તેથી ત્રાસ પામીને ફરીથી ત્યા ન જવું પડે, એવા ધર્મકૃત્યમાં સાવ
 ધાન થા ! ॥ ૬૫ ॥

पियमायसयणरहिण । दुरतवाहिहि पीडितं बहुसो ॥

मनुजजने निमारे

विलापितः किं न न स्मरति

माणुअजवे निस्सारे । विलाविन किं न त सरंसि ॥८६॥

अर्थ — रे जीव ! (निस्सारे के०) असार एवा (माणुअजवे के०) मनुष्यजव ने त्रिपे (पियमाय के०) पिता माता, अने (सयण के०) स्वजन तेणें करीने (रहिण के०) रहित एवो, अने (दुरतवाहिहि के०) दुखे करीने, ठे अंत ते जेनो, एवा व्याधिये करीने (बहुसो के०) घणीवार (पीडित के०) पीडा पाम्यो एवो एज कारण माटे (विलाविन के०) विलाप करतो एवो, तुं जे ते (त के०) ते मनुष्यजवने (किं न सरंसि के०) केम नथी सत्तारतो ? ॥ ८६ ॥

भावार्थ — हे जीव ! तु मनुष्यजवमा पण माता पिता स्वजनादिक प्रिय वस्तुनो वियोग थवायी तथा अनेक प्रकारना शरीरना व्याधिथी विलाप करी करीने मरण पाम्यो हुतो, ते वातने तु केम विसरी जाय ते ? मनुष्यजव

आश्रीने अहं ममत्व तथा मोहपणा सहित निर्जाग्यपणा त्रिप्रे एक सोमिल
ब्राह्मणनी कथा टीकामा लखी ठे. ते नीचे प्रमाणे जाणवी. ॥ पद ॥

कथा ५ मी.

कौशांबी नगरीमां सोमिल नामे ब्राह्मण जन्मथी दरिद्री एवो रहेतो ह
तो. तेने स्त्री, पुत्र, पुत्री, इत्यादिक घणु कुटुंब हतुं. ते कुटुंबनी प्रेरणाथी
एक दिवस धन कमाववाने अर्थे देशांतर गयो, त्या तेणे व्यापारादिके रहित
एवो, पण दानजोगे सहित, एटले महोटा दानेश्वरी जेवो, एक योगी पुरुष
दीगो. ते योगीये द्रव्यनी चिताथी आकुल व्याकुल थपला ब्राह्मणने पूज्यु
के, तहारे शी चिता ठे? त्वारे तेणे कब्यु के, दारिद्र्य एज महारे चिता ठे.
त्यारे योगी बोळ्यो के, जो तुं महारुं कब्यु करे, तो हु तने महोदो धनाढ्य करु.
त्यारे ते वात ते ब्राह्मणे कबूल करी. पठी ते वे जण पर्वतनी तलाटीमां (गुप्त
स्थानकमा) गया, त्या योगी बोळ्यो के, आ सुवर्णसिद्धि धनानो रस ठे. ए-
टले योगीए पूर्वे ताढ तडको चूख तृषादिक वेगीनें अने घणां काल सुधी

सूका एवा कदमूस फल इत्यादिकनु चोजन करीने, एवी रीते महा महेनत करीने थ्यने समडीना पादडानो पडियो करीने ते वडे रसकुपिकामापी लइने घणै काले घणा प्रयासधी ते रस तुवडीमा जरी राख्यो इतो ते पेसा दरिद्री ब्राह्मणने देखाढ्यो ने कब्जु के, आ सहस्रवेधी रस ठे. एटले त्रांवाना हजार पन्ना अमिमां तपावीने उपरा उपरी खडकीने मूम्या होय, तेमां आ रसनु एक ठीपु मूम्यु होय तो, ते सर्व पत्रामां रस वेंधइ जाय एटले प्होंची जाय. अर्थात् तेज वखत ते सर्व पत्रा सुवर्णमय थइ जाय. एवी रीते योगिण वार-वार वहु त्यारे ते निर्जागी ब्राह्मणने उखटो क्रोध चढ्यो, ने तेथी बे हाथे जाळीने पैलु रसनु तुवडु, सादडइदना पानडामा ढोली दीधु त्यारे ते योगिने ते ब्राह्मणने घणोज अयोग्य जाणीने तेनो त्याग कर्यो अने ते ब्राह्मण पण पृथ्वीमा ब्रमण करतो करतो एटले पैसा पैसा एम पोकार करतो करतो मरण पाव्यो, पण ते मट्या नही

आ कथानु तात्पर्य ए ठे के, जेम निर्नाग्य जीवने घणु धन पामवानो अ

वसर छावे तोयपण तेने ते धन खेवु सूके नही. तेम आ जीवने पण मनुष्य
जवमां जिनधर्मरूप धन ग्रहण करवानो अवसर आव्यो ठे, तोयपण बहुल-
कर्मिपणाथी जिनधर्मरूप सुवर्णसिद्धिनो रस खेवानुं मन नथी थतु, ए बहु
आश्चर्यकारक ठे ॥

पवन इव गगनमार्गे अलक्षिता सन् अयति जवचने जीव
पवणु व गयणमगगे । अलक्षित जमंइ जववणे जीवो ॥

धनस्वजनसंपातान्

स्थाने स्थाने सगुण्य

गणठाणंमि सम । प्रिकण धणसयणसंधाए ॥ ८७ ॥

अर्थ - हे आत्मन् ! (जीवो के०) आ जीव जे ते (जववणे के०) संसार
रूप अटवीने विषे (गणठाणमि के०) स्थान स्थानने विषे (घणसयणसंधाए
के०) धन तथा स्वजन तेना समूहने (समुप्रिकण के०) त्याग करीने (गयण
मगगे के०) आकाशमार्गने विषे (पवणु व के०) पवननी पेठे (अलक्षित के०)
अदृश्यरूपे ययो सतो (जमंइ के०) जसे ठे. ॥ ८७ ॥

જાવોર્થ - જેમ ધ્યાકાશ માર્ગમાં વાયુ ફરે છે, તેમ આ જીવ પણ જવાટવી માં અદૃશ્યપણાથી એટલે ધ્યા પૂર્વે મંહારો કોણ સંગો હતો? તેવા અજાણપણા ધી અનેક સ્થાનને વિષે ઝ્રમણ કરે છે તેમાં અનેક જગને વિષે મલેલા ધન તથા સ્વજનં દર્યાદિકનો ત્યાગ કરીને એટલે તેમની શી ગતિ હશે? એવી વિતા મૂકીને વર્તમાનકાલના સ્વજનાદિકને સુલ્હી કરવાને તથા ધન મેલવવા ને અર્થ દેશોદેશ ખસે છે. અર્થાત્ વાંચુવડે પાનહુ જેમ પરાધીન થઈને હડે છે, તેમ કેટલાક પુરુષો ધનને અર્થે શરીરનું દુઃખ પણ ન ગણતાં, કોઈ વિલાયત જાય છે, કોઈ ચીન જાય છે, કોઈ સંકામા જાય છે, કોઈ બ્રહ્મદેશમા જાય છે દર્યાદિક અનેક દેશમા જાય છે તેવામાં ત્યાં અનેક પ્રકારનાં નિમિત્ત મલવા ધી મરણ પામે છે એવી રીતે આ જીવ નજરે દેલે છે, તો પણ કર્મ ઉપર વિશ્વાન રાગીને સતોપ રાહી ધર્મસાધન કરતો નથી ॥ ૬૭ ॥

વિદ્યમાના - અમકૃત્

બન્નમજરામરણાન્યેવતીરણાઃ કતાસ્તે

વિવિદ્જંતા અસંય ૧ જમ્મજરામરણતિસ્વકંકુતેહિ ॥

दुःख अनुभूयन्ति घोरं संसारे संसारतः संतः जीवाः
 दुर्हमं प्राप्नुवन्ति घोरं । संसारे संसरत जिञ्छा ॥८८॥
 तथापि क्लृप्तमपि कदापि निश्चये अज्ञानवेचनजगस्तेनदृष्टाः जीवाः
 तद्वि खलपि कयाविह ॥ अन्नाणभूयंगमकिया जीवा ॥

संसारचक्रारकोणुसिंह नस्यात् नच उद्विजने षडपनसः
 संसारचक्रारगान् । नय नुविजति मूढमणा ॥८९॥ युग्मम् ॥
 अर्थ — (संसारे के०) चक्रारगतिरूप संसारने विषे (संसार के०) पर्यटन
 करता एवा (जिञ्छा के०) जीव जे ते (जन्मजरामरण के०) जन्म जरा मरण
 रूप (तिरक्कुतेहि के०) तीक्ष्ण ज्ञात्राये करीने (असय के०) चारचार (विद्धि
 ज्ञता के०) विधाता सता (घोर के०) रौद्र (आकरा) एवा (दुर्ह के०) दुःखने
 (अप्राप्नुवति के०) अनुभवेते ॥ ८८ ॥ (तद्वि के०) तोषण पटले पूत्रे कथुं
 तेनुं दुःख योगवे ते तोषण (मूढमणा के०) मूढते मन ते जेमनु एवा अ
 थात् मूर्ख एवा, अने (अन्नाणभूयंगमकिया के०) अज्ञानरूप सरे उस्या एवा

(જીવા કેળ) જીવ જે તે (કયાવિ કેળ) કોઈ મલત પળ (હુ કેળ) નિશ્ચે (સસા
રવાગાન કેળ) સંસારરૂપ વધિલાનાથી (લખંપિ કેળ) કાળમાત્ર પળ (નય
લધિજતિ કેળ) લહેગ નથી પામતા. પટલે વેરાગ્ય નથી પામતા ! આતે કેટલું
વધુ આશ્ચર્ય ? ॥ ૬૯ ॥

જાતાર્થ.-જેમ કોઈ જાલો મારે, ને તેની વેદના થતી હોય, તેવામાં વધી
વીજો જાલો મારે, ઈર્વીરીતે ઉપરા ઉપરી ત્રાગવાથી જેવું હુ ત્વ જોગવે, તેવી
રીતે આ સસારી જીવ પળ જન્મ જરા મરણ ક્રિયાદિકનાં ઘણાં જયાનક
હુ ત્વ ઉપરા ઉપરિ જોગવે છે. ॥ ૬૯ ॥ તોયપણ અજ્ઞાનરૂપ સર્પે હશેલા પવા
મૂઠ જીવ, સસારરૂપ વધિલાનાથી કોઈ મલત પળ કાળમાત્ર લહેગ પામતા
નથી આ કેટલું વધુ આશ્ચર્ય છે ! ॥ ૬૯ ॥

ક્રીમિપ્યપિ કિયતેવિલાસાત્ સરીરમેવવાપીતસ્યા યત્ર પ્રાંતમયં

કીર્ત્નસિ કિયતેવેલં । સરીરવાર્બોદ્ધર્જત્ત્વ પદ્મસંમય ॥

કાલપદ્યરઘ્નસ્યયદોત્તિ. શોષ્યસે જીવિત્તર્કનાજોગલત્ત્વશ્ચોય. પ્રવાહ.

કાલરંહદ્રધમોહિ । સોસિજ્ઞઞ્ જીવિયંજોહં ॥ ૯૦ ॥

અર્થ. - હે જીવ ! તું (સરીસ્વાવીડ કેળ) શરીરરૂપ વાળ્યને વિષે (કિયત-
વેલ કેળ) કેટલા કાલ સૂધી (કીલસિ કેળ) કીડા કરીશ ? (જહ કેળ) જે શ-
રીરરૂપ વાળ્યને વિષે (પદ્સમય કેળ) સમય સમય પ્રત્યે (કાલરંહદ્ર ઘડીહિ
કેળ) કાલરૂપ રહેંટની ઘડીયો વડે (જીવિયંજોહં કેળ) જીવિત્તરૂપ જલનો
પ્રવાહ (સોસિજ્ઞઞ કેળ) શોષ પામે છે. અર્થાત્ સૂકાઈ જાય છે. ॥ ૯૦ ॥

જાવાર્થ. - જેમ રહેંટ વડે વાળ્યમાંથી જેમ જેમ પાણી કાઢીએ, તેમ તેમ
તે પાણી ઇંદુ થતું જાય છે. તેમ હે જીવ ! તં પણ જેટલું આયુષ્ય બાંધીને જ-
ન્મ લીધો છે, ને તેમાંથી જે જે સમય જાય છે; તેટલું આગલું નંદુ થતું જાય
છે. કહેવત છે કે, માવાપ જાણે કે, મહારો દિકરો મહોટો થાય છે, પણ તે
દિવસે દિવસે આગલું ઘટવાથી નહાનો થતો જાય છે. એ પ્રમાણે વિચારતાં
તો, આગલુનો અત આત્તાં વાર નદિ લાગે. કેમકે, સમયે સમયે ઘટવાપણું

તે માટે, જેમકે, કોઈને ગૂલી દેવા દાદ જાય છે, અને તે ગૂલી સો ઢગલાં
 ટેટી છે, ત્યારે તે માણસ જેમ જેમ ગૂલી સન્મુલ પગલાં કરે છે, તેમ તેમ તેને
 મૃત્યુ નજીક નજીક આવતુ જાય છે, અને તે વલ્લત તેને લાનપાનાદિક
 કાદ પળામતુ નથી કેમકે, એને મૃત્યુ નક્કી હુકમુ જાણ્યું છે માટે, તેમ હે
 ચેતન ! તહારા પળ જેમ જેમ વર્ધ જાય છે, તેમ તેમ તહારે પળ મૃત્યુ સન્મુ
 લ આવે જાય છે. એટલે જો કદિ તહાન આયુષ્ય સો વર્ષનું હોય, અને તે
 સાથી જે જે ર્ધ ગયા, તેટલું આયુષ્ય સો વર્ધનાથી ઠંદુ થયું જાણતું અર્થાત્
 આ અલ્પ આયુષ્ય રૂપાટાવધ પુરું થશે, અને મનના મનસુવા મનમાં રહી
 જશે, અને પાતલથી ઘણોજ પશ્ચાન્નાપ થશે ! માટે પ્રમાદ ઠોડીને પરલોકનું
 સાધન કરવામાં આવધાન થા ॥ ૯૫ ॥

એજ વાતને મૂલ્લ અથવા પળ જલાવે છે કે,

રે જીવ, બુધ્ધિસ્ત્ર મામુલ ; મા મમાન્ધર્મ, કુલ રેપાવ , ૧૦

રે જીવ, બુધ્ધિ મામુલ ! પ્રમા પમાય કરેસિ રેપાવ ॥

किं परलोके ॥ गुरुड मन्त्राग्निः ॥ अवाप्तिः ॥ हे शङ्खान हे मूढ
 किं परलोए गुरुड ! स्कंजायणं होहिंसि अर्याण ॥ ए२ ॥
 अर्थ — (रे जीव के०) हे जीव ! तु (बुद्धि के०) धर्मने विषे बोध पान्य
 पण (मामुप्र के०) मोह न पाम्य जे कारण माटे (रेपाव के०) हे पाप जीव !
 (पमाय के०) प्रमादने (मा करेसि के०) न करीश. (अयाण के०) हे अजाण !
 पटले हे मूढ ! प्रमाद करीने (परलोए के०) परलोकने विषे (गुरुड स्कंजायण
 के०) महोटा दुःखने रहेवाना जाजनरूप (कि के०) केम (होहिंसि के०)
 जाय ठे ? ॥ ए२ ॥

जायार्थः — हे आत्मन् ! तुं अदृष्टना वशथी दुर्लभ एवाः मनुष्यजवने पा-
 सीने तेमा बली जैनधर्म पामीने धर्मने विषे प्रमाद न कथ्य. तेम ठतां जो
 प्रमाद करीश, तो महा दुःखने पामीश. ॥ ए२ ॥

बुद्धयैस्व रेजीके त्वं पापुण जिनपते द्वात्वास्वरूप
 बुद्धेसु रेजीव तुम । मामुप्रसि जिणमयंसि नाऊण ॥

पश्माद् पुनर्गमि, एषा मायया उज्जिता ह्यजीव

जम्हा पाणोरवि एसां । सामग्गी दुर्लभा जीर्ण ॥ ए३ ॥

अर्थ.—(रे जीव के०) ह्यजीव (तुम के०) तु (युगपु के०) धर्मने
विषे पोष पाम्य छाने (नाजण के०) धर्मने नाणीने (जिणमयमि के०) जि-
नशाशनने विषे (सामुग्रसि के०) मोदु न पाम्य. एट्ठे सम्यक् प्रकारे जि-
नधर्म छगीकार वट्ठ (अम्हा के०) जे वेतु माटे (जीव के०) हे जीव ! (पु-
एरवि के०) करीने पण (एसा के०) आ (सामग्गी के०) धर्म सामग्गी ने
ते (दुल्लहा के०) दुर्लभ ठे. एट्ठे करी करीने धर्म सामग्गी मल्लवी मल्ल दु-
खने ठे. ॥ ए२ ॥

जागार्य—हे आत्मन् ! धर्म साधन करवाना अंगरूप पट्ठे मनुष्यनो जग,
शुद्ध अस्सा, संनम, अने तेने विषे रीरंगु फोरबनुं, ते करी करीने चक्रवेधनी
पेने, मखरुं मदा दुर्लभ ठे. एट्ठे काकतालीया न्यायवी एक एगम तने म-
खरुं ठे, ते फगीयी मल्लयु अत्यंत दुर्लभ ठे. ॥ ए२ ॥

હલેન પુનઃ જિનધર્મં એકશોલભ્યઃ ત્વં પ્રયાદસ્યાકર ભાનિ સુતૈર્પોર્ષેદ્દિસુભ્યાતકઃ સ
હલેહો પુણ જિણધર્મ્મો ! તુમ પમાયોયરો સુહેસી યં ॥

હ સહ આસ્તિ ચ નરકકુલં કથત્ય ઋષિવ્યસિચતઃકારણાત મન ન જાનોમ પરલોકે
હસંહ ચ નરયંકુલં ! કહ હોહિસિ 'તં નં યાણોમો ॥ ૬૩

અર્થ. - હે જીવ ! આ (જિણધર્મો કેળ) આ પામેલો જિનધર્મ જે તે,
(પુણ કેળ) વલી ફરીથી પામવો (દુલહો કેળ) મહાદુર્લભ છે, અને (તુમ કેળ)
(પમાયાયરો કેળ) પ્રમાદની ભાણ છે, અને (ય કેળ) વલી (સુહેસી કેળ)
સુખની વાગ કરે છે. પટલે પ્રમાદ કરીને સુખની વાંઠા રાખે છે, તે સુખ તને
ક્યાંથી મલશે ? (ચ કેળ) અને (નરયકુલં કેળ) નરકનાં દુઃખ જે તે (હસંહ
કેળ) હુ. લે કરીને પણ સહન કરવા કઠણ છે. માટે (તં કેળ) તે (ન યાણોમો
કેળ) હું નથી જાણતો કે, (કહ હોહિસિ કેળ) તું કિયે પ્રકારે થઈશ ? પટલે
તહારી શી ગતિ થશે ? તે હું નથી જાણતો. ॥ ૬૩ ॥

ત્રાવાર્થ. - શ્રી આવશ્યક નિર્યુક્તિમા કહ્યું છે કે, આલસથી સાધુ પાસે

જાહેને ધર્મ સાચવી શકતો નથી, તથા મોદ્યકી ઘરની જંજાલને વિષે મૂંઢે
 થડને રહ્યો છે અર્થાત્ સાધુ પામે જડ નિત્ય શું સાચવવું છે? ઘણીવાર સાજ
 લેલું છે એમ ધારીને ધર્મ સાચવવાની અવગણના કરે છે તથા જાત્યાદિકના અ
 જિમાનથી તથા ક્રોધથી તથા પ્રમાદથી ઇટલે મયાદિક કુલ્યસન સેવવાથી
 તથા 'કૃપણપણથી' ઇટલે જો હપાથે જડશું, તો કોઈ ધર્મમાર્ગની ટીપ્પમા
 છોકટાજથી કોઈ આપવું પડશે તથા ચયથી ઇટલે જો હપાથે જડશું, તો
 નરકાદિકના દુઃખ સાચવવા પડશે તથા શોકથી તથા 'અજ્ઞાનથી' ઇટલે
 'જાણ્યવ' દોસ્તદારના ના કહેવાથી તથા વ્યાકેપથી "ઇટલે જાણી જોડને
 ઘણી જંજાલ બની કરવાથી તથા 'કુતૂહલથી' ઇટલે 'ગીત' નાટકાદિકના
 ટટમા પઢવાથી તથા રમણથી ઇટલે જનાવરની સાથે ક્રીડા કરવાથી ડર્યા-
 દિક અનેક કારણોથી પામેલું પવું પણ મનુષ્યપણુ પલ્લે ગમાવે છે ઇટલે જત્ર
 સંમુદ્રથી તારનાર અન સકુન સુખને આપનાર પવા જિનધર્મને કરતો નથી,
 અને સાસારિક સુખની ઝાઝા કરે છે પણ હે જોગ! હું સામાન્ય દુઃખ પણ

सहन करी शकतो नथी, त्यांचे नरकना-दुःसह दुःख तहाराथी केम सहन
यशे ? अने परलोकमा तहारी शी गति यशे ? एमं गुरु महाराज उपदेश
करे ते ॥ ए३ ॥

अस्थिरेण स्थिरः समत्वेन निर्मलः परार्थेनरोगादिना स्वाधीनः

अस्थिरेण धिरो-समले । ए निम्मलो परवसेण साहीणो ॥

देहेन यदि उपोर्ज्यते धर्मः तदा किं न पर्याप्तं किं न सपत्न

देहेन जेइ विदुपंइ । धर्मो तो किं न पज्जत - ॥ ए४ ॥

अर्थ. - रे जीव ! (जइ केण) जो (अधिरेण केण) अस्थिर एवा, तथा (सम
लेण केण) मलसहित एवा, अने (परवसेण केण) परवश एवा (देहेण केण)
देहवडे (धिरो केण) स्थिर एवा, अने (निम्मलो केण) निर्मल एवो. अने (सा
हीणो केण) पोताने स्वाधीन एवो (धम्मो केण) धर्म जे ते (विदुपंइ केण) उ-
पार्जन-यइ शके ठे, तो (ता केण) त्यांचे तहारे (किं न पज्जत-केण) शुं न प्राप्त
ययु ? अर्थात् सर्व प्राप्त ययु. ॥ ए४ ॥

જાવાર્થ—હે જીવ ! આ અશાશ્વતા દેહવડે પરલોકમા નિરતર સહાયકારી એવો ધર્મ ઉપાર્જન થાય છે, તો શુ ન પરિપૂર્ણ થયુ ? અર્થાત્ સર્વે પરિપૂર્ણ થયુ પટલે ઘણો મહોટો લાજ મલ્યો, એમ જાણવું તેમજ આ મલમૂત્ર ખરેલા દેહવડે નિર્મલ એવો જિનધર્મ ઉપાર્જન થાય તો, શુ પરિપૂર્ણ લાજ ન મલ્યો કહેવાય ? અર્થાત્ જગત્મા જેટલા લાજ કહેવાય છે, તે સર્વે લાજ મલ્યી ચૂં ક્યાજ કહેવાય તેમજ રોગાદિકને આધીન એવા દેહવડે જો સ્વાધીન એવો જિનધર્મ મલે, તો શુ એને કાફ પણ મલવાની લામી રહી કહેવાય ? અર્થાત્ નજ કહેવાય તે કહ્યું છે કે,—

ચિન્તારાત્મનધર્મ ચેત્રાપ્યતે કાચસંચયે ॥

રેણુના ચેઙ્ગિરણ્ય ચેત્સુધાન્ધિર્નરિચિન્તુના ॥ ૧ ॥

ગૃહેણ યદિ સામ્રાજ્ય દેહેન સુકૃત યદિ ॥

કમ્તતા તન્ન ગૃહીયાત્તત્વાત્તત્ત્વચિચારક ॥ ૨ ॥ યુગ્મમ્ ॥

અર્થ—તત્ત્વ અને અતરગ્નો વિચાર કરનાર (બુદ્ધિમાન્) પુરુષ જે તે, કા-

चना ककडा साटे, अमूख्य एवा चिंतामणि रखने कोण न ग्रहण करे? तत्रा
 धूल आपीने सोनु कोण न ग्रहण करे? तथा पाणीनो विंदु आपीने अमृतना
 समुद्रने कोण न ग्रहण करे? तथा पोताने, रूहवानुं पुं पुरु आपीने चक्रवर्त्तिनुं
 राज्य कोण न ग्रहण करे? अर्थात् तत्वातत्त्वना त्रिचोखानार तो तरतज ग्रहण
 करे तेवीज रीते आ महामूत्रादिके करीने, जरपूर एवा देहवडे पूत्रे कहेला
 चिंतामणीरत्न समान जैनधर्मने कोण न ग्रहण करे? अर्थात् जे महामूर्ख
 होय तेज न ग्रहण करे ॥ १ ॥ २ ॥

एवी रीते निचारीने आ महामखिन एवा शरीर उपरस्थी मोह उतारीने,
 जेमे बने तेम शुरु एवा धर्मने ग्रहण कख. ॥ ए४ ॥

यथा चिंतामणिरेत्ने सुजने न निश्चये भवति गुह्यनिर्ग्रथानां अल्पपुण्यानां
 अहं चिंतामणिरयणं । सुलहं न हं होइ तुह विहेवाण ॥

गुणविजयवर्जितानां प्रीवानां धर्मस्त्वपि ॥ १ ॥
 गुणविहवत्रज्जिपाणं । जियांण तह धम्मरेयणपि ॥ २ ॥

अर्थ-हे जीव ! (तुझविहवाण के०) तुझ विजयवासाने (जह के०) जेम
(चितामणिरयण के०) चितामणि रत्न जे ते (सुख के०) सुखन एतु (न दु
होइ के०) नज होय (तह के०) तेम' (गुणविहववज्जियाण के०) गुण रूप वै-
सवे करीने रहित एवा' (जियाण के०) जीवोने (धम्मरयणपि के०) धर्मरत्न
जे ते पण, सुखन न होय ॥ ए५ ॥

भावार्थ-तुम्हें विजयवाला जीवोने एटले 'पशुपाल जेवा स्वल्प पुण्य-
वाला प्राणियोने, जेम चितामणि रत्न सुखे पामवा, जोग्य न होय, अर्थात्
पुण्यहीन जीवो, जेम चितामणि रत्न पामी शके नहीं, तेम सम्यक्त्वादि
गुणरूपे विजये करीने रहित एवा प्राणियो, शुद्ध धर्मरूप रत्नने पामी शके
नहीं जे जयदेव कुमारनी पेठे घणा पुण्यरूप गुणोप करीने जरेला होय,
तेज प्राणियो, आ मनुष्यगतिने विषे चितामणि रत्नसमान सद्धर्म प्रत्ये
पामे ठे ॥ ए५ ॥

कथा ८ मी.

“इहां पशुपाल अने जयदेवन वृत्तात आनीचे प्रमाणे
 हस्तिनापुर नगरने विपे नागदेव नामा शेठनी वसुधरा जार्यानी कुलमा
 उत्पन्न अएलो जयदेव नामे पुत्र हुतो, तेणे वार वर्षे सुधी रत्नने परोक्षानो
 अज्यास कर्यो. त्यार-पठो ते शास्त्रना अनुसारे महा प्रज्ञाववाहु चिंतामणि
 रत्न जाणीने वीजा मणियोने पथरातुळ्य गणीने तेज चिंतामणि रत्नने मेल-
 ववा माटे सर्व नगरने विपे हाट हाट अने घर घर प्रत्ये नमतो हुतो; परंतु
 ते रत्न क्याहि पण पाम्यो नही त्यारे खेद पामीने माता पिताने केंहतो-हवो
 के, महारुं चित्त चिंतामणी रत्नने विपे लाग्यु ठे, माटे हु तेने अर्थे वीजे-ठे-
 काणे जइश त्यारे माता पिताए कहु. हे पुत्र ! आतो निश्चे कड्यनाज ठे.
 परंतु परमार्थ थकी चिंतामणी नथो. ते कारण माटेतुं पोतानी खुशी प्रमाणे
 वीजारतोथी व्यापार कर. एवी रीते बहु कहुं, परंतु जयदेव, चिंतामणी
 पामवानो निश्चय करीने हस्तिनापुरथो नीकलांने घणा पर्वत, नगर, गाम;

સ્થાણ, કરવટ, પત્તન, સમુદ્રતીર પટલા સ્થાનકોને વિષે તે ચિંતામણીને
 ધોલતો સતો ઘણા કાલ જમ્યો; પરતુ ક્યાંહિ તે રલ પામ્યો નહીં પઠી બ-
 દાસ મનવાલો થઈને પોતાના મનમા વિચાર કરવા લાગ્યો કે, શુ ! આ ચિ-
 તામણી રલ સાનુ છે ? કે જૂતુ છે ? જે માટે ક્યાંહિ પણ દેખવામા આવતુ
 નથી ! ! અથવા શાસ્ત્રમા કહેલુ તે મણિનુ ઠતાપણુ ફેરફાર ન હોય, માટે
 ક્યાંહિ પણ હશે એવો નિશ્ચય કરીને ફરીને પણ ઘણી મણિની સ્થાણો જોતો
 સતો તે રલની ઘણી ધોલ કરવા લાગ્યો ત્યાર પઠી એક દહાડો કોઈ શુદ્ધ પુ-
 રુષે તેને કશુ કે, હે જડ ! હા એક મણીની લાણ છે, તેને વિષે જે પુણ્યવત્ત
 પ્રાણી હોય, તે ચિંતામણી પામે પઠી જયદેવ તેના વચનથી ત્યાં જઈને 'ચિંતા
 મણી ધોલવા લાગ્યો.' તે અવસરે ત્યાં એક મંદબુદ્ધિવાલા પશુપાલના હાથમાં
 ગોલ આકારવાલો પથરો દેખીને તે પથરાને શાસ્ત્રમા કહેલા 'લક્ષણોયે કરી
 ને ચિંતામણી જાણીને, તે જયદેવે તે પશુપાલની પાંસે માગ્યો : ત્યારે પશુપાલે
 કશુ. તમારે આ પથરાનુ શુ કામ છે ? જયદેવે કશુ હુ મહારે ઘેર જઈને ઠો-

કરાનું ને રમવા આપીશ. પઠી પશુપાલે કહ્યું 'હાં આંવા ઘણા પથરા પહ્યા
 છે, તે તમે પોતેજ કેમ લેતા નથી? જયદેવ બોલ્યો. હમણા મહારે ઘેર જા-
 વાની હતાવલ છે, માટે એજ મને આપ્ય. તુ ડહાથી વીજો પામીજ. એની રીતે
 કહ્યુ, તોપણ તે પશુપાલે પરને હપકાર કરવાના સ્વનાવે રહિતપણે કરીને તેને
 ન આપ્યો પઠી જયદેવે હપકારક્રુદ્ધિયે કરીને તેને કહ્યુ. હે જદ્ર! જો તું
 મને નથી આપતો, તો તુ પોતેજ એ ચિંતામણી રત્ન આરાધન કહ્ય. જેથી
 આ ચિંતામણી તને પણ વાઠિત ફલ આપે. ત્યારે પશુપાલે કહ્યું જાં આ ચિં-
 તામણી સાનુ છે, તો મહારુ ચિત્તન કરેલુ વહુ વોરહીના ફલનું ચૂરણાદિક
 શીઘ્ર આપો ત્યારે લગારેક હસીને જયદેવે કહ્યુ. અહો! એમ ન વિચારીયે.
 ત્રણ હપવાસ કરીને સધ્યા સમયે એ મણિને શુરૂ પાણીથી પલાલોને શુરૂ
 મૂમિયે હવે સ્થાનકે સ્થાપન કરીને ચંદન, વરાસ, ફૂલાદિકવડે પૂજીને અને
 વલી નમસ્કાર કરીને પઠી એની આગલ જે પોતાને ઇષ્ટ હોય, તે ચિત્તન ક-
 રીએ, તે સર્વ પણ પ્રાતઃ કાળમા પામીયે. એ પ્રકારે સાજલીને તે પશુપાલ પો-

खाण, करबट, पत्तन, समुद्रतीर पटखा स्थानकोने विषे ते चिंतामणीने
खोखतो सतो घणा काल जम्यो; परतु क्पाहि ते रत्न पास्यो नही पवी ल-
सु मुत्तनसो गदने पोताना मनमा विचार करवा लाग्यो के न। प्य

मा भवदने सेइने गामना मन्मुख गगो, भाइ भाई, करवा
के, पुण्यरहित गरा आना काषमो आ विमानमा इम रथी
जस विचारीने जगदेर पण तेमी पुंन जादयो केइ गमनायक भागीन विव
समो मनो कोइवा लाग्यो के, हे मणे! जमणी आ जोष धियो मेधीन अमा
द्वयादिक खावीने तदारी पुजा कालमा, लक्ष्मी वल मदीयो निनिम अर्थ पूर-
वाने विषे उद्यम करवो नथी भे गणे! कृत्री गाम धवा भेटे ते, भाइ मागमा
कदिक कया कहे अने जो नु न आगला होम मा भू मा भूते ते सो नदय-
गक नगरने विषे परु हाथने अर्थेक, अने सेमा चार हाथमा भन इ र्द अकारे
वारवार मणिनी आगन्त कय, मोवण ते मणि मोदमा नथी लक्ष्मीनी न
मूर्ति, रोप चटारीने ते मणिन कहेमा अर्थे अने! जो मु लक्ष्मीने वल आगमा
नथी, तो नातिन अर्थे निपक करवाले विषे मदीनी र्द आया! अगमा ल-
हाक नाम चिंतामणी ग खावु ते अत्रु मयी, कम के, लने वास्यो रवायी मी-
होने मदीया मननी चिंता जने। नथी!! कृत्री अ भू राष अने तास चिंता

દ્રુણમાત્ર પણ રહી ન શકુ, તે હું તદ્વારા માટે કરવા, માઢ્યા એવા ત્રણ ભપ-
 વાસે કરીનેજ મરણ પામું. તે માટે એમ માનું હું કે, આ વાણિયાએ મને માર-
 વાને માટે તદ્વારુ વર્ણન કર્યું જણાય છે ! તે માટે તુ ત્યા જા. કે, ડ્યા ફરીને
 મહારે દેલ્લવો ન પડે. એમ કહીને તેણે તે મણિને ઠેટે નાલ્લી દીધો. તે અવસ-
 રે જયદેવે આનદ પામીને તત્કાલ નમસ્કાર કરીને ચિંતામણી ગ્રહણ કરીને,
 સપૂર્ણ થયો છે મનોરથ તે જેનો એવો સતો પોતાના નગરને સન્મુલ્લ ચાઢ્યા
 માર્ગમા મહાપુર નગરને વિષે મણિના પ્રજાગથી જેને ઘણુ ડ્રવ્ય પ્રાપ્ત થયુ છે
 એવો તે કુંમાર સુબુદ્ધિ શેઠની રલ્લવતી નામે પુત્રી તેને પરણીને બહુ પરિવાર
 સહિત હસ્તિનાપુર નગરે આવ્યો. આવીને પોતાના માતા પિતાને પગે લાગ્યો તે
 અવસરે તેથી સમૃદ્ધિ સહિત તેને જોડને માતા પિતા આનદ પામ્યાં, અને તેની
 પ્રસસા કરવા લાગ્યાં. અને કુંડુંબી લોકો તેનુ સન્માન કરવા લાગ્યાં. અને વીજા
 લોકો પણ તેની સ્તવના કરવા લાગ્યા. પોતે જાવજીવ સૂધી સુલ્લી થયો. એ
 પ્રકારે ધર્મરૂપ રલ્લની પ્રાપ્તિને વિષે પશુપાલ અને જયદેવનો ઉપનય કહ્યો.

यथा दृष्टिमयोगः । न भवति जात्यधना जीयाना

जहं दिव्यीसजोगो । न होइ जच्चधयाण जीवाण ॥

तथा जिनमनमयोग न भवति मित्यात्वेन अधाना जीयाना

तहं जिगमंयसजोगो । न होइ मिच्चधजीवाण ॥ ए६ ॥

अर्थ — (जहं के०) जेम (जच्चधयाण के०) जन्माराथीज अध एवा (जीवाण के०) जीव जे तेमने (दिव्यीसजोगो के०) दृष्टिनो सयोग जे ते एटले आखे करीने देखवु (न होइ के०) न होय (तहं के०) तेम (मिच्चधजीवाण के०) मिथ्यात्वे करीने आधला एवा जीवोने (जिणमयसजोगो के०) जिनमतनो सयोग जे ते एटले जिनमतनी प्राप्ति (न होइ के०) न होय ॥ ए६ ॥

ज्ञानार्थः — जेस जन्माराथी अध थपला पुरुषोने स्थूज पदार्थ पण देखवामा आवतो नथी, तेम मिथ्यात्वरूप कुनासनाये करीने चिन्तरूप चहुण रहित थपटा जीवोने पण, जिनशासनरूप सूर्य दीगामा आवतो नथी, एटले जिनशासननी प्राप्ति नथी ॥ ए६ ॥

પ્રસન્ન

અર્ચનતમણે

જિનેષ્ઠ્યર્થે

ન દોષજ્ઞેશોપિ

પદ્મસ્કન્ધમ્ ધ્યાનંતે ગુણે । જિણિદધમ્મે નં દોસેલેસોવિ ॥

તથાપિ નિશ્ચયે અજ્ઞાનેન અધા. ન રમતે કદાપિ તસ્મિન્નજિનમતે જીવાઃ

તદ્દહિવિ હું અન્નાણંધા । નં રમતિ કંયોવિ તસ્મિં જિર્યા ॥ ૯૭ ॥

અર્થ — (પદ્મસ્કન્ધ કેળ) પ્રત્યક્ષ પ્રમાણે કરીને સિદ્ધ એવો, અને (અણંતગુણે કેળ) અનતા ઠે ગુણ તે જેને વિષે એવો (જિણિદધમ્મે કેળ) જિનેદ્દનો ધર્મ તેને વિષે (દોસલેસોવિ કેળ) અપયશ પ્રમુલ્લ દોષનો લેશ પણ (ન કેળ) નથી (તદ્દહિવિ કેળ) તોયપણ (અન્નાણંધા કેળ) અજ્ઞાને કરીને આંધલા એવા (જિયા કેળ) જીવ જે તે (હુ કેળ) નિશ્ચે (તંમિ કેળ) તે જિનેદ્દજ્ઞાપિત ધર્મને વિષે (કયાન્તિ કેળ) કયારે પણ. એટલે કોઈ વસ્તુત પણ (ન રમતિ કેળ) નથી રમતા એટલે નથી હોડાતા । ॥ ૯૭ ॥

સાવાર્થ — આ લોકને વિષે યશ, અને પરલોકને વિષે સ્વર્ગ તથા મોક્ષના સુલ્લ આપવારૂપ ગુણવાતા, અને જેને વિષે કાઠ પણ દોષ નથી એવા, શ્રી

જિનેદ્રધર્મને પ્રત્યક્ષપણે દેખે છે, તોયપણ અજ્ઞાને કરીને આપણા આ જ પુ-
રુષો, તે જેમ જે વસ્તુ છે, તેમ તે વસ્તુને જણાવનાર આ શ્રી જિનધર્મને શ્રગી
કાર નથી કરતા ॥ ૯૭ ॥

મિથ્યાત્વે અનન્યોપા

પ્રકારા દૃશ્યતે ન અપિ ચ ગુણજેશ

મિથે અણતૈદાસા ! પરમા દીસતિ ન વિ"યે ગુણલેસો ॥

તથાપિ ચ ત્ત એવ જોવા હીતિચિત્તમયે માહાયાઃ નિવેચતે

તદ્દેવિય "તે ચેવે" જિયો ! "હી મોહધોં નિસેવતિ" ॥ ૯૮ ॥

અર્થ—(મિથે કેળ) મિથ્યાત્વને ત્રિપે (પયડા કેળ) પ્રકટ આ (અણતદો
સા કેળ) અનત દોષ જે તે (દીસતિ કેળ) દેખાય છે (ય કેળ) વહી. તેમા
(ગુણલેસો ત્રિ કેળ) ગુણનો લેશમાત્ર પણ (ન કેળ) નથી (તદ્દેવિય કેળ) તોય
પણ (મોહધા કેળ) મોહ કરીને આપણા આ (જિયા કેળ) જીવ જે તે (ત ચેવ
કેળ) તે મિથ્યાત્વનેજ (નિસેવતિ કેળ) સેવે છે તે (હી કેળ) નિશ્ચે ઘણુજ આ-
શ્ચર્ય છે ! ॥ ૯૮ ॥

જાવાર્થ—કુગુરુ કુદેવ અને કુધર્મ તેમનો અંગીકાર કરવારૂપ અધ્યવ-
 સાયને વિષે ઇટલે મિથ્યાત્વને વિષે નરકપાતાદિક અનંત દોષ પ્રકટ દે-
 સ્વાય છે, પણ તેમાં ગુણનો તો લવલેશ પણ દેખાતો નથી તોયપણ મોઢે ક-
 રીને અંધ ચણ્ણા જીવો, તે મિથ્યાત્વનોજ આશ્રય કરે છે ઇટલે તે મિથ્યા-
 ત્વનેજ અંગીકાર કરે છે પરંતુ જિનધર્મને અંગીકાર નથી કરતા, તે ઘણુંજ
 સ્વેદકારક છે ।।। ॥ ૯૬ ॥

ધિક્ધિક્ તત્ તેષા નરાણા વિજ્ઞાનેશિલ્પે તથા ગુણેષુ કુશલત્વંયત્

ધિંદ્ધી તાંણ નરાંણ । વિત્રાંણે તંહ ગુણેસુ કુશલત્ત ॥

સુલ્લરૂપે સસરૂપે ધર્મરત્ને સુપરીક્ષા યે ન જાનતિ

સુહસચ્ચધર્મમરયણે । સુપરિસ્કં જે ને જાણતિ ॥ ૯૭ ॥

અર્થ—(સુહસચ્ચધર્મમરયણે કે०) સુલ્લકારી અને સત્ય એવા ધર્મરૂપ
 રત્નને વિષે (જે કે०) જે પુરુષો (સુપરિસ્કં) ખલી રીતે પરીક્ષાને (ન જા-

પતિ કેળે) નથી જાણતા અર્થાત્ નથી જાણી શકતા, (તાળ કેળે) તે (નરા-
ણ કેળે) પુરુષોના (વિનાણે કેળે) વિક્ષાનને વિષે (તહ કેળે) તથા (ગુણેસુ
કેળે) ગુણને વિષે, (કુસલત્ત કેળે) કુસલપણને (ધિદ્ધિ કેળે) ધિક્કાર થાનું !
ધિક્કાર થાનું !! ॥ ૯૯ ॥

તાનાર્થ.—જગત્તને વિષે જે પુરુષોનું શિલ્પચાતુર્ય, કલાકૌશલ્ય, ઔદાર્ય
તથા શૌર્ય ધૈર્યાદિકને વિષે કુશલપણુ ઘણુંજ વલણાય છે, પટલે રત્નાદિકની
પરીક્ષા કરવામા ઘણા હાલ્યા કહેવાય છે, તે પુરુષો સુલકારી અને સત્ય એવા
ધર્મરૂપ રતની પરીક્ષા, જો ન કરી શક્યા, તો તેમના સઘલા હાપણપણને
અતિશે ધિક્કાર થાનું !! ધિક્કાર થાનું !! તે ઉપર શાસ્ત્રમા કહ્યું છે કે, વ-
હોતેર કલામા કુશલ એવા પડિત પુરુષો હોય, તોપણ જો તેમણે સર્વ ક-
લામા શ્રેષ્ઠ એવી જે ધર્મની કલા નથી જાણી, તો તે નિશ્ચે અપડિતજ જા-
ણવા માટે સર્વ પરીક્ષા કરતા ધર્મરૂપ રતની પરીક્ષા કરવી, તેજ શ્રેષ્ઠ પ-
રીક્ષા છે ॥ ૯૯ ॥

॥ अनुष्टुप् वृत्तम् ॥

जिनधर्मः अथ जीवानां अपर्णः कल्पपादपः

जिणधम्मो इय जीवाणं । अपर्णवो कर्णपायवो ॥

स्वर्गापवर्गमुखानां

फलानां दायकः अथ

सग्गापवर्गसुस्काणं । फल्लाण दार्यगो इमो ॥ १०० ॥

अर्थ -- (अथ के०) आ (जिणधम्मो के०) जिनधर्म जे ते (जिवाण के०) जीवोने (अपुवो के०) अपूर्व एतले अप्रसिद्ध एवो (कर्णपायवो के०) कल्पवृक्ष ठे केम के, (इमो के०) ए जिनधर्मरूप कल्पवृक्ष जे ते (सग्गापवर्गसुस्काण के०) स्वर्ग एतले देवलोक अने अपवर्ग एतले मोक्ष तेना सुखरूप (फल्लाण के०) फलनो (दाइगो के०) आपनारो ठे. ॥ १०० ॥

भावार्थ --आ जिनधर्मरूप कल्पवृक्ष अपूर्व ठे. एतले प्रसिद्ध कल्पवृक्ष तो, फल आ लोकने विषे रहेला पुजलिक सुखनेज आपनार ठे परतु आ धर्मरूप कल्पवृक्ष तो, स्वर्गादिक फलने तथा मोक्ष फलने आपनार ठे माटे

અપૂર્વ કટપવૃક્ષ કહ્યો. પરુ જાણીને તેનોજ આશ્રય કરવો ॥ ૧૦૦ ॥

ધર્મ. વધ સુમિત્ર ચ ધર્મ ચ પરમ ગુરુ
ધર્મો વધે સુમિત્રા યે । ધર્મો યે પરમો ગુરુ ॥

મોક્ષમાર્ગજ્ઞાના ધર્મ પરમ સ્વદત્ત-સ્થ.

મુક્તમગ્ગપંચટ્ટાણ ! ધર્મો પરમેસદણો ॥ ૧૦૧ ॥

અર્થ -રે જીવ ! (ધર્મો કેળ) આ જિનધર્મ જે તે (વંધુ કેળ) વંધુ (જાડ) સમાન છે (ય કેળ) વલી (સુમિત્રો કેળ) સારા મિત્ર સમાન છે (ય કેળ) વલી (ધર્મો કેળ) ધર્મ જે તે (પરમો ગુરુ કેળ) બલ્કુટ્ટા ગુરુ સમાન છે. વલી તે (ધર્મો કેળ) ધર્મ જે તે (મુક્તમગ્ગપંચટ્ટાણ કેળ) મોક્ષ માર્ગને વિષે પ્રવર્તેલા પુરુષોને (પરમસદણો કેળ) બલ્કુટ્ટા રથ સમાન છે ॥ ૧૦૧ ॥

જાવાર્થ -જેમ આપડું કાલને વિષે જાડ સહાયતા કરે છે, તેમ સત્તારૂપ આપડું કાલમા, આ જિનધર્મ પણ સહાયતા કરે છે, માટે જાડ સમાન છે તથા સારો મિત્ર જેમ હિતકારી અર્થને મેલવી આપવાથી મુલ્લ કરે

હે, તેમ આ ધર્મરૂપ મિત્ર પણ મનોવાહિત સુલ મેલવી આપવાથી સુમિત્ર સ-
માન છે તથા ગુરુ જેમ અસત્ માર્ગથી પાળો વાલે છે, તેમ આ જિનધર્મ પણ,
નરક તિર્યંચાદિક દુર્ગતિમા જવાથી પાળો વાલે છે. માટે ભત્રીજા ગુરુસમાન
છે તથા રથે કરીને જેમ માર્ગમા સુલે જવાય છે, તેમ ધર્મરૂપ રથે કરીને
મોક્ષ માર્ગમા સુલે સુલે જઈ શકાય છે માટે ધર્મને પરમ રથ સમાન કહ્યો
છે એવું જાણીને આવા જૈનધર્મને પ્રિયે ઉદયમ કરવો ॥ ૧૦૨ ॥

॥ આર્યોવૃત્તમ્ ॥

ચત્તસ્રણાગતીનાયાન્યનતાનિહઃસ્થાનિતાન્ધેવાનલસ્તેનમ્-પ્રિત્તેજમ્કાનને મહાન્નીમે

ચન્નગણતડુહાનલ । પલિત્તેન્નવકાણ્ણ મહાન્નીમે ॥

સેવસ્ય રેઝીવ ત્વ જિનચ્ચન અમુતકુમ્મસમ

સેવંસુ રેઝીવ તૈમ । જિણંવયણં અમિયંકુમ્મસમ ॥ ૧૦૩ ॥

અર્થ - (મહાન્નીમે કેળ) મહા ત્રયકર એવું (ચન્નગણંતડુહાનલ કેળ)
ચાર ગતિમાં રહેલા એવા અનતા ડુહારૂપ મહોટા અગ્નિયે કરીને (પલિત્ત

ત્રયકાણે કે૦) સાગતુ યુજે સસારરૂપ વન, તેને ત્રિપે (રેજીવ કે૦) હે
 જીવ! (તુમ કે૦) તુ (અમિયકુડસમ કે૦) અમૃતના કુડ સમાન (જિણવયણ
 કે૦) જિનરાજના વચનને (સેવસુ કે૦) સેવન કલ્ય યટલે સિદ્ધાતમા કહેલા
 અનુષ્ઠાનને વિધિસહિત અગીકાર કલ્ય ॥ ૧૦૨ ॥

ત્રાવાર્થ - આ સસારરૂપ ત્રયકર દાવાનલથી વાળેલો યવો જે તુ, તે જિન
 વચનરૂપ અમૃતના કુડમા મગ્ન થા અર્થાત્ રુડા અનુષ્ઠાનને ગ્રહણ કલ્ય.
 જેથી તને અપૂર્વ સુખશાંતિ થશે ॥ ૧૦૨ ॥

ત્રિપે જગદ્ગુપ્તમંદેશે અતઃ ગાન્યેવગ્રીષ્મતાપદ્મનમત્સુ

વિસંમે ત્રયમરુદેશે । અણતહુહગિમ્હતાવસતત્તે ॥

જિનપર્થિવકલ્પાતુક્તસ્ય સ્મર સ્ત્ર હેર્ગોવ ત્રિવમુલ્લદ

જિણધમ્મકંપ્પરુક્ક । સર્ગસુ તૃત્તમં જીવં સિર્વસુહદં ॥ ૧૦૩ ॥

અર્થ - (જીવ કે૦) હે જીવ! (વિનમે કે૦) વિપમ પટલે ચાલનારને હુ ત
 કારી પના, અને (અણંતહુહગિમ્હતાવસતત્તે કે૦) અનતા હુ સ્વરૂપ ત્રીધ્મક-

હુના તાપવડે સારી પેઠે તરેલા ઇત્રા (જવમરુદેસે કેળ) સંસારરૂપ મારવાડ દે
 શને વિષે (સનસુહદ કેળ) મોઢક સુખને આપનાર, ઇત્રા (જિણધમ્મકપ્પરુક્ક
 કેળ) જિનનર્ણરૂપ વલ્લપટ્ટકને (તુમ કેળ) તુ (મરસુ કેળ) આશ્રય કર. (આ
 જગ્યાએ ટીકાકારે વલ્લપટ્ટકનું સ્મરણ કહ્યું એવો અર્થ કહ્યો છે, તે ત્રિવા-
 રજ્ઞા યોગ્ય છે) ॥ ૧૦૩ ॥

જાતાર્થ -હે જીત્ર ! સત્સારના અનેક ડુઃખરૂપ મારવાડ દેગની તપેલી
 રેતી, તેસા વ્રમણ કરતા પ્રાણિયોને મહોટા જાગ્યે પ્રાપ્ત થયેલો જિનધર્મરૂપ
 કલ્યાણવૃદ્ધ, તેજ આત્રય કરવાયોગ્ય છે કે, જેથી સકલ વાઠિન સુખની સિ-
 દ્ધિ થાય છે ॥ ૧૦૩ ॥

કેવલના જિનર્થે યતિતબ્ય યથાસામ્યા જ્ઞવોદધિ ધોર
 કિં મહુણા જિણધમ્મે । જઈયવ્વ જેહ જ્ઞવોદ્ધિં ધોર ॥

લઘુગીય તીર્ત્થા, અનતસુખ । લજ્જતે ગીયઃ શાશ્વત સ્થાન

લેહુ તરિયમ્ પ્રાપ્તસુહ । લેહુ જિનં સાંસય તોળ ॥૧૦૪॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (किं बहुणा के०) घणु कहेवे करीने शु । ते प्रकारे (जिणधम्म के०) जिनधर्मने विपे (जइयव के०) यत्न करवो (जह के०) जेम (जिन्न के०) जीव जे ते (घोर के०) जयानक एवा (भवोदहि के०) ससाररूप समुद्रने (लहु के०) शीघ्रपणे (तरिय के०) तरीने (अणतसुह के०) यनतु हे सुस ते जेने विपे एवु (सासय ठाण के०) शाश्वतु स्थान एटले मोह, तेने (लहइ के०) पामे ॥ १०४ ॥

भावार्थ—हे जव्य जीवो ! आखा ग्रथनो सारमां सार एटलो ज कहेवानो ठे के, जिनधर्मने विपे प्रमाद रहितपणे प्रयत्न करो के, जेथी तमने मोहनु शाश्वतु सुख प्राप्त याय ते सुखनु वर्णन यइ शके तेम नथी, तेम ठनां जो तेना स्वरूपने जाणवानी मरजी होय तो श्री आचारागजी सूत्रना पात्रमा लोकसार नामा अध्ययनमा जोइ लेज्यो, ॥ १०४ ॥

पुत्र रीने एटते पूरे कसा तेरा दश कोडाकोटि सागरोपमे, उत्सर्पिणी
 अने बीजा दश कोटाकोटि सागरोपमे, अमसर्पिणी आय, पदे मटीने बीश

पमनु रोरूप जलापिं ० ए रम के, आ गदर अछा पन्योपमे 'करीनेम नीमोना साठना
 कायिस्त्रि, रम, न्यवि, पुद्गलस्योनि आदि कनु मर्मण गणाय ते माटे, ते अछा पन्योपमना-
 पण सूक्ष्म अत गदर एया रे जेट छे, तेमा प्रथम बादर अछा पन्योपमनु इरूप रुहीण बीण-
 । । दारुन लचरदुग केवमा जन्मेता लुगलियान' चान ने एता रे, जे जुगलेने नये, पुरु
 ने या, रह न त, दिग्ग अया हूँ य, तेमा जुगलियाना केदो (बाल) लेउने तना एया बकना
 करमा के, ते करमने नो बीज। कामा अड जके नहो तेमा 'यानाग्रने स्पार गाउता' जोगो,
 स्यार गाउतो परोजो अने स्यार गाउतो ठको एवा 'कूमा' ते वातागने 'एरा' ठाँसी ठाँसीने
 'अराये' कतेना उभग अटने चटर्गिनु मै न जाने, नोपण ते वाताग्र द्यानी शकते नहल तथा
 'अग्नि' ने ननी जके नही तथा पाणीण कमी सीजाय नही एटले तनी अन्तर पाणी नुतरी
 'जके नही' तथा गग्नि' ने वाताग्र उनी शकते नही, एवा वाशो उगीने अन्तरा होय,
 पडो ते वाताग्रने एरे को कर्ममा' नी नये - 'कहीण' ने काठन' काठना जेगरे ने कुवोने,
 माम खाडी आय, लहि एके दाल गग्नि' पन्योपम धाय सेना भरपाता (कोना कोना वये

कोडाकोडि सागरोपमे, एरु कालचक्र थाय. एवा अचन्ता कालचक्रे एरु पुनञ्ज
 परावर्त्तन थाय ॥ इति पुन्यप्ररावर्त्तन प्रमाणम् ॥

थाय आ इति कथामानेउ केम के, आ प्रमाण मणभीया अरिनु-नथी- गणचंभा तो
 दृश्य अदा पन्योपम आबे उ नेनु स्वरूप नीचे कहिए ताए
 पूरे कहा एम जगतिगाता एकेका बोजाग्रना, असल्याना मन् कल्पया ने चाजाग्रना
 मने करी एरे त्ता प्रमाणे, ते दूवा ठाशी ठाशीने सरीरे एडी नमाथा पुनना पठे एरुना
 बालनो ककनो सो सो एरे कादाए पडी उथारे ते कुमोत्तमाम खाडी थाय, तारे एरु मृश्य
 अदा पन्योपम थाय, तेना अमन्याता कामाकोनी रपे थाय, तेना दश रामानोना माग
 रोपमे एरु अर्द्धा मागरीपम थाय एरा रीतना मागरोपमनु प्रमाणे आ जग्याए जाणय आ
 वार्त्तानो विशेष विस्तर आ अनुयोगदार मयमा नधा पाचमा कर्मप्रथमा ते 'सार्थी चिरा
 रना अर्थिये जोइ लेउ

॥ ८५ ॥

आ मयनो बालावबोध करन कहें ठे के,--

॥ उपजाति वृत्तम् ॥

प्रबन्धचिन्तामणि, धर्मविन्दु । श्रीहारिनद्राष्टकसंघषट्ठा ॥
प्रापान्तरेणाजियुता यत् स्यु । सोय प्रभावो मयि सघट्टे ॥ १ ॥

॥ अनुष्टुप् वृत्तम् ॥

मागधी सस्कृतेऽकारिरम्नामलरी नाटिका ॥
जयतिहुंयणस्तोत्रे ज्ञानसारं तु गौर्जरी ॥ २ ॥

॥ इति श्री जैनीय अध्यापक, शास्त्री रामचंद्र दीनानाथ विगचित
श्रीवैराग्यशतकनो द्द्वान्वय सहित बालावबोध समाप्त ॥

આ અમૂલ્ય ગ્રંથની ઉપરા ઉપરો માગણી થવાથી આવૃત્તિ ચોથી

પ્રસિદ્ધ કરવામા આવી છે

ફક્ત ૧૦૦૦ નંકલ.

સૂચના.

આ ગ્રંથમાં પ્રસિદ્ધકર્તાના શિક્ષા શિવાયનો કોઈ પણ કોપી (નકલ)
વેચાતી કોઈપણ ठेकाणे जणांशे तेना उपर घटता इलाजो लेवामा आवशे

पुस्तक मळवाना ठेकाणां.

अमदावाद-प्रसिद्धकर्ता पासैथी

—राजनगर प्रिन्टींग प्रेस तथा जाणीता तमाम बुकसेलरो पासैथी

—शा. बालाभाई भगनलाल पासैथी ठे. कीकाजटनी पोळ

मुवाइ-बदरमा. जीमशी माणिकनी दुकानेथी

॥ जैनीय-त्रायशतकं आपान्तरसहितं ॥

॥ समाप्तम् ॥

